

Årsredovisning 2011

Folksam ömsesidig livförsäkring

Folksam

Innehållsförteckning

Förvaltningsberättelse	3
Koncern	
Resultaträkning	15
Balansräkning	17
Rapport över förändringar i eget kapital	19
Moderföretaget	
Resultaträkning	20
Resultatanalys	22
Balansräkning	24
Rapport över förändringar i eget kapital	25
Kassaflödesanalys	26

Noter

Not 1 Redovisningsprinciper i koncernen och moderföretaget	28	Not 24 Övriga finansiella placeringstillgångar	66	Not 45 Åtaganden	81
Not 2 Upplysningar om risker	39	Not 25 Fordringar avseende direkt försäkring	67	Not 46 Upplysningar om närstående	81
Not 3 Premieinkomst före avgiven försäkring	53	Not 26 Övriga fordringar	67	Not 47 Medelantal anställda samt löner och ersättningar	85
Not 4 Kapitalavkastning, intäkter	53	Not 27 Kategorier av finansiella tillgångar och skulder och deras verkliga värden	67	Not 48 Avstämning av totalavkastningstabell	88
Not 5 Värdeökningar på övriga placeringstillgångar	53	Not 28 Materiella tillgångar	73	Not 49 Viktiga uppskattningar och bedömningar	89
Not 6 Övriga tekniska intäkter	54	Not 29 Förutbetalda anskaffningskostnader	74		
Not 7 Utbetalda försäkringsersättningar	54	Not 30 Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	74		
Not 8 Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar f e r	54	Not 31 Eget kapital	74		
Not 9 Driftskostnader	54	Not 32 Livförsäkringsavsättning	75		
Not 10 Kapitalavkastning, kostnader	55	Not 33 Avsättning för oreglerade skador	76		
Not 11 Värdeminskning på övriga placeringstillgångar	55	Not 34 Avsättning för återbäring och rabatter	76		
Not 12 Nettoresultat per kategori av finansiella instrument	56	Not 35 Villkorad återbäring	76		
Not 13 Bokslutsdispositioner	58	Not 36 Fondförsäkringsåtaganden	77		
Not 14 Skatter	58	Not 37 Pensioner och liknande förpliktelser	77		
Not 15 Immateriella tillgångar	59	Not 38 Uppskjuten skatteskuld	79		
Not 16 Byggnader och mark	59	Not 39 Skulder avseende direkt försäkring	79		
Not 17 Aktier och andelar i koncernföretag	61	Not 40 Övriga skulder	79		
Not 18 Aktier och andelar i intresseföretag	63	Not 41 Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	79		
Not 19 Aktier och andelar	63	Not 42 Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder	80		
Not 20 Obligationer och andra räntebärande värdepapper	64	Not 43 Ställda panter	81		
Not 21 Lån med säkerhet i fast egendom	64	Not 44 Ansvarförbindelser	81		
Not 22 Övriga lån	64				
Not 23 Derivat	65				

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för Folksam ömsesidig livförsäkring, organisationsnummer 502006-1585, (nedan Folksam Liv) avger härmed årsredovisning för 2011, företagets 98:e verksamhetsår.

Koncernstruktur

Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag och dels delägda företag, bland annat bolagen inom Folksam LO Pension samt KPA Pension. En redovisning av samtliga dotterföretag och intresseföretag lämnas i noterna 17–18.

Folksam

Folksam är kundernas företag som erbjuder försäkringar och pensionssparande som gillas av många. Visionen är att människor ska känna sig trygga i en hållbar värld. Folksam omfattar de två moderföretagen Folksam Liv och Folksam Sak med dotterföretag. I not 46, "Upplysningar om närstående", redovisas företagen och dess relationer. Samverkan sker inom distribution, administration och kapitalförvaltning för att nå stordriftsfördelar till nytta för kunderna.

Under 2011 har varumärket Folksam stärkts och relationerna med befintliga kunder och samarbetspartner har utvecklats. Andra halvåret präglades av låga räntor och oro på de finansiella marknaderna. Samtidigt har en relativt sett hög avkastning under 2011 bidragit positivt i både sak- och livverksamheterna. KPA Pension och Folksam Liv hör till de ledande företagen inom branschen.

Premievolymen inom traditionell försäkring har genom starka nyckeltal och breddad distribution vuxit kraftigt samtidigt som tillväxten inom fondförsäkring fortsatt. Tjänstepensionsmarknaden inklusive avtalspension för SAF-LO och KAP-KL svarar för en betydande del av premievolymen.

Under året har tillväxten fortsatt inom sakförsäkring. Framförallt inom bilförsäkring men även inom andra områden har fortsatt fokus på helkunder och distribution genom banksamarbete bidragit till ökande bestånd.

Den starka positionen inom gruppörsäkring är väl etablerad inom Förenade Liv, KPA Liv samt Folksam Liv.

FOLKSAM, Mkr	2011	2010	2009	2008	2007
Premier ¹⁾	33 263	30 496	29 356	27 158	23 977
Förvalt kapital ²⁾	285 106	268 170	242 646	211 401	183 957
Varav svenska aktier	49 931	57 759	44 486	22 856	35 015
Varav fastigheter	15 900	14 353	12 297	13 753	8 263
Fondförsäkringstillgångar ³⁾	48 416	49 593	38 158	24 600	26 557
Medelantal anställda ⁴⁾	2 841	2 818	2 916	2 934	2 892

- 1) Premier omfattar premieintäkt i sakförsäkring, premieinkomst i livförsäkring samt inbetalningar och avgiftsintäkter från sparare i fondförsäkring.
- 2) Förvalt kapital motsvarar tillgångar enligt totalavkastningstabell med avdrag för företagsstrategiska innehav, vilket i huvudsak avser värdet av dotterföretag, samt med tillägg för förvalt kapital i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse (nedan KP pensionsstiftelse och Folksam LO Fonder).
- 3) Placeringstillgångar för vilka försäkringstagarna bär risken.
- 4) Medelantalet anställda har beräknats med utgångspunkt från antalet arbetstimmar, betald tid, relaterade till en årsarbetstid, exklusive ombud.

Verksamhet Folksam Liv

Folksam Liv är ett kundägt företag där verksamheten bedrivs enligt ömsesidiga principer, vilket innebär att överskott som uppstår i verksamheten går tillbaka till försäkringstagarna i form av återbäring.

Folksam Liv bedriver livförsäkringsverksamhet med inriktning på den svenska marknaden. Företaget erbjuder tjänstepension och pensionssparande till privatpersoner direkt eller via samarbeten samt gruppörsäkring och annan personriskförsäkring. Verksamheten är indelad i verksamhetsgrenarna Folksam respektive Liv 2 (tidigare KP Pension & Försäkring).

Den operativa verksamheten bedrivs inom tre affärssegment; Partner, Kollektivavtalad affär och Privat, vilka stöds av koncerngemensamma funktioner.

Resultat och marknad

Premieinkomster och marknadsandelar

Premieinkomsten för egen räkning i moderföretaget ökade med 12 procent till 7 130 (6 339) miljoner kronor. Den största ökningen avser avgiftsbestämd traditionell försäkring som ökar med 21 procent till 3 701 (3 047) miljoner kronor. Det var framförallt genom nya partnersamarbeten som ökningen uppnåddes. För förmånsbestämda tjänstepensioner ökade premieinkomsten med 278 miljoner kronor till största del hänförligt till inlösen från Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. För gruppörsäkringar minskade premierna med 6 procent vilket var betydligt lägre jämfört med 2010.

Inom traditionell livförsäkring ökade premierna under 2011. Trendbrottet förklaras till en stor del av att sparare tenderar att välja traditionella livförsäkringar när det råder osäkerhet på marknaden. En annan förklaring är att den mediala uppmärksamheten under hösten har höjt medvetenheten bland spararna kring vikten av att välja ett finansiellt starkt försäkringsföretag. Både Folksam Liv och KPA Pension tillhör de absolut starkaste alternativen.

Anpassade gruppliv- och sjuk- och olycksfallsförsäkringar erbjuds fackförbund,

företag och organisationer, t ex inom olika idrottsförbund. Från årsskiftet förändrades grupp försäkringen till pensionsorganisationerna. Efter dialog med berörda organisationer lanserades ett nytt erbjudande där kunderna kan välja mellan tre olika ersättnings- och premienivåer.

Den totala marknadsandelen för Folksam Liv med dotterföretag ökade under 2011 till 11,1 (9,4) procent mätt som total premieinkomst för konkurrensutsatt försäkring enligt Svensk Försäkring. Folksam är därmed näst störst efter Skandia. För fondförsäkring var Folksams marknadsandel 12,6 (9,2) procent och för övrig livförsäkring 10,3 (9,5) procent. Inflyttat kapital och uppräknade fribrev räknas med som premieinkomst i statistiken.

Resultat

Resultatet före bokslutsdispositioner och skatt för 2011 uppgick i den konsoliderade koncernen till -9 371 (8 948) samt i moderföretaget Folksam Liv till -10 125 (8 885) miljoner kronor. Förändringen av resultatet hänförs främst till förändring i de försäkringstekniska avsättningarna som ökat kraftigt till följd av historiskt låga marknadsräntor.

Totalavkastningen uppgick till 6,5 (8,7) procent. Folksam har under flera år och under olika marknadsförhållanden visat att företaget kan hantera risker och möjligheter i kapitalförvaltningen. Detta skapar långsiktigt god avkastning och därmed trygga pensioner.

Avkastningen har till största delen genererats av stark utveckling på räntebärande tillgångar och fastigheter. Sett över den senaste 5-årsperioden har totalavkastningen i genomsnitt varit 5,6 (5,1) procent.

Livförsäkringsavsättningarna har ökat med 18 228 (-382) miljoner kronor under 2011 som en följd av de låga långräntorna. Inom gruppskadeförsäkring har försäkringsersättningarna minskat efter förändring av reservberäkningen utifrån skadehistorik, vilket resulterade i en avvecklingsvinst om 964 miljoner kronor. Inom gruppliv har avsättning skett till fond för tilldelad återbäring med 752 miljoner kronor, varav 652 miljoner kronor avser gruppliv och 100 miljoner kronor avser gruppskade.

Driftkostnaderna ökade och uppgick till -623 (-549) miljoner kronor. Anskaffningskostnaderna ökade med 80 miljoner kronor beroende på ökad försäljning. Kostnaderna för pensionsavsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse, där de anställdas pensioner tryggs, blev 24 miljoner kronor högre än 2010, vilket var ett år med exceptionellt god avkastning. Driftkostnaderna belastas också av den pågående anpassningen till Solvens 2. Driftkostnaderna påverkas samtidigt positivt av det fortsatta arbetet med att utveckla och effektivisera organisation och processer, se vidare under avsnitt Övriga verksamhetsfrågor. Förvaltningskostnadsprocenten för sparandeverksamheten uppgick till 0,4 (0,4) procent.

Finansiell ställning

Solvensgraden visar trots en sänkning på 24 procentenheter på en fortsatt god finansiell styrka och uppgick vid årsskiftet till 134 (158) procent. Solvensgraden

beskriver hur väl ett livförsäkringsföretag lever upp till de garanterade åtagandena gentemot kunderna. Förenklat uttryckt kan man säga att för varje hundralapp som garanteras kunden finns det tillgångar som är värda 134 kronor. Folksam Livs starka solvens är också en förutsättning för att kunna ge en bra framtida avkastning på förvaltad kapital.

Den kollektiva konsolideringen uppgick vid årets slut för premiebestämda försäkringar till 116 (116) procent och för förmånsbestämda försäkringar till 151 (146) procent. Den kollektiva konsolideringen beskriver förhållandet mellan företagets tillgångar och hur mycket som fördelats till kunderna. Fördelningen omfattar både garanterade och ej garanterade åtaganden.

Från den 1 november 2011 sänktes återbäringsräntan från 6 procent till 4,5 procent i Folksam Liv. I portföljen Liv2 (tidigare KP Pension & Försäkring) lämnades återbäringsräntan oförändrad på 11 procent. Återbäringsräntan omvärderas löpande med hänsyn till finansmarknadens påverkan på den kollektiva konsolideringen.

För 2011 har pensionstilläggen varit oförändrade medan fribreven räknats upp med 1,42 procent. För 2012 har beslut fattats om att räkna upp pensionstilläggen med 2,73 procent och fribreven med 2,89 procent. Uppräkning av pensionstillägg ligger nu i nivå med den totala inflationsnivån.

Dotterföretag

Konsoliderade dotterföretag

Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ) med dotterföretag Folksam LO Fond Aktiebolag (publ) ägs till 51 procent av Folksam Liv och till 49 procent av LO:s Försäkringshandelsbolag.

Positionen som marknadsledande inom fondförsäkring på den upphandlade marknaden SAF-LO har under året stärkts ytterligare. Arbetet och försäljningen med inflytt av kapital inom avtalspension SAF-LO ökade kraftigt under året. Inflyttat kapital uppgick till 1 972 miljoner kronor. Antalet kunder på övriga avtalsområden låg på stabil nivå även under 2011. Premiebetalningar totalt inkl. inflyttat av kapital uppgick under 2011 till 4 889 (3 204) miljoner kronor. Antalet kunder inom övriga avtalsområden låg på stabil nivå även under 2011. Antalet avtal inom avtalspension uppgick per den 31 december 2011 till 694 421 (644 400) varav det största avtalet är Avtalspension SAF-LO med 593 746 (516 600). Övriga avtal är bland annat KAP-KL, ITP-K PA-KFS, PA03.

Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (nedan Folksam Fondförsäkring) är ett helägt dotterföretag som erbjuder fondförsäkringsprodukter. Valet av fondförvaltare och fonder ses över regelbundet i en urvalsprocess. Som komplement till det guidade utbudet om 70 fonder samt fondväljaren Trend lanserade Folksam Fondförsäkring kring årsskiftet ytterligare en fondplaceringstjänst för att underlätta för spararna. Fondväljaren Multi placerar i absolutavkastande fonder med daglig handel, högpresterande och inte samvarierade med varandra. Fondportföljen förvaltas aktivt där förvaltare som inte presterar optimalt kontinuerligt byts ut och ersätts med attraktivare alternativ.

Folksam Fondförsäkring träffade under 2010 avtal med Försäkringsaktiebolaget Skandia om att förvärva ett försäkringsbestånd som är kopplat till fonder som förvaltas av Svenska Lärarfonder AB, vilket tillträdde den 2 januari 2012. Samtidigt tillträdde företaget aktierna i Svenska Lärarfonder AB som förvärvades från Svenska Lärarförsäkringar.

Folksam Fondförsäkring överlät det Brummer-ankutna fondförsäkringsbeståndet i februari 2011 till Brummer Life.

Bolagets premieinkomst före avgiften återförsäkring har minskat något jämfört med föregående år och uppgick till 11 (12) miljoner kronor. Fondförmögenheten för kundernas räkning uppgick vid årets slut till 15 852 (18 014) miljoner kronor och inbetalningar från sparare minskade till 3 273 (5 220) miljoner kronor.

Högsta förvaltningsdomstolen beslöt i juni 2011 att fondrabatter från fondförvaltare inte skall inkomstbeskattas och att det är korrekt att hänföra intäkten till den avkastningsbeskattade verksamheten, vilket Folksam Fondförsäkring och Folksam LO Fondförsäkring gjort.

Reda Pensionsadministration AB är ett dotterföretag som levererar tjänster främst till externa uppdragsgivare och omsättningen uppgår till 66,9 (69,3) miljoner kronor. Administrationsavtalet med SPP Livförsäkrings AB sades upp under 2010 och kommer att avslutas per den sista december 2012.

Ej konsoliderade dotterföretag

Förenade Liv Grupp-försäkring AB (publ) (nedan Förenade Liv) är ett livförsäkringsaktiebolag, som bedriver verksamhet avseende frivillig gruppliv-, grupp-sjuk-, premiebefrielse-, gruppsjukvård-, gruppefterlevandeskydd-, diagnosförsäkring samt gruppolycksfallsförsäkring.

Förenade Liv visade för år 2011 ett resultat före bokslutsdispositioner och skatt om 219 (197) miljoner kronor. Premieinkomsten före återförsäkring ökade till 841 (834) miljoner kronor.

Förenade Liv fokuserade under 2011 på att öka premievolymen, öka anslutningen och öka antalet försäkringar per person i befintliga avtal. Dessutom har bolaget ökat nyförsäljningen av gruppavtal till företag.

KPA-gruppen, med varumärket KPA Pension, erbjuder traditionell pensionsförsäkring, fondförsäkring, livförsäkring, pensionsadministration och valcentral och kapitalförvaltning med etisk inriktning. KPA Pension är marknadsledande inom pensionsområdet i kommunsektorn och kunderna är både arbetsgivare och anställda. Samtliga landsting och cirka 80 procent av Sveriges kommuner hade avtal med bolag inom KPA Pension.

KPA Pensions totala premieinkomster uppgick till 7 592 (7 314) miljoner kronor vilket var en ny högsta notering för KPA Pensions försäkringsverksamhet. Av beloppet utgjorde cirka 6 664 (6 335) miljoner kronor premier för traditionell pensionsförsäkring. Totala premierna för individuella valet inom KAP-KL, där KPA Pensionsförsäkring AB (publ) är trygghetsalternativet för dem som inte aktivt väljer

pensionsförvaltare, uppgick till 5 643 (5 406) miljoner kronor.

Då KPA Livförsäkring AB solvens var fortsatt stark har premiesatsen fortsatt kunnat sänkas. Från och med den 1 januari 2012 uppgår premiesatsen till 0,20 procent av lönesumman. Genom återföring av avsättning för tilldelad återbäring, 171 mkr, blir den fakturerade premiesatsen 0,10 procent av lönesumma under 2012.

Totalavkastningen uppgick till 5,5 (8,3) procent. Solvensgraden var fortsatt stark och uppgick till 143 (186) procent. Minskningen hänförs helt till den kraftiga sänkningen i marknadsräntor vilket medfört kraftigt ökade avsättningar för framtida pensionsutbetalningar.

Övriga verksamhetsfrågor

Som en del i arbetet med att stärka Folksam som aktör på tjänstepensionsmarknaden migrerades varumärket KP Pension & Försäkring in under Folksam.

Folksams Amanahfond har blivit godkänd, fått en fatwa, enligt islams sharialagar. Många muslimska organisationer har väntat på detta för att kunna spara på ett korrekt sätt enligt islam, vilket ställer krav på långtgående etiska regler för placeringarna och att det finns ett ränteförbud, riba.

Ett antal aktiviteter har initierats för att utveckla och effektivisera organisation och processer för att uppnå affärs- och kostnadssynergier. Under 2011 fortsatte samordningen i gemensamma funktioner för fortsatt effektiv resursanvändning.

Under året genomfördes även en integration av KP och KPA Pension. Syftet var att samordna verksamheten för att skapa en effektiv service för kunderna.

Förändringsprojektet att omvandla kontorsarbetsplatserna till en öppen kontorsmiljö med syfte att effektivisera samt sänka lokalkostnaderna fortsätter in i 2012.

En omfattande förändring av försäljnings- och skadeenheternas kundorganisationer genomfördes under året, från geografiska till kanalstyrda organisationer med sammanlagt elva kanaler. Av dessa är fem försäljningskanaler; kundtjänst, liv- och sparande, telemarketing, webb samt breddmarknad, och sex skadekanaler; sak, motor, personskador-skadestånd, personskador-villkor, utredning samt övrigt. Förändringen gjordes för att uppnå ökad effektivitet genom kortare beslutsvägar, och utifrån det förhållandet att 95 procent av kunderna tar kontakt med Folksam via telefon eller internet. Cirka 2 000 medarbetare omfattades av omorganisationen. Arbetet med den nya organisationen fortsätter även 2012.

Den 1 oktober 2011 etablerades en ny inköpsorganisation för att få en mer sammanhållen inköpsprocess och skapa förutsättningar för lägre inköpskostnader inom både skador och drift.

Kapitalförvaltning

Året inleddes med en svag svensk börsutveckling, men med uppgångar på flertalet övriga aktiemarknader. Räntor inledde svagt stigande med en stark tilltro till den

svenska konjunkturutvecklingen och viss oro för inflation. Nyhetsflödet dominerades inledningsvis av protester och demonstrationer i Tunisien och Egypten för att senare i mars handla mer om jordbävningen, tsunamin och kärnkraftolyckan i Japan.

I Sverige var börsen stark en period under våren, understödd av starka bolagsrapporter. Under senare delen av våren kom medie rapporteringen återigen mer att handla om skuldkrisen i Europa och särskilt Grekland kom i fokus igen. I södra Europa steg statsräntorna medan de i norr började sjunka när kapital sökte sig till statsfinansiellt starkare länder som Tyskland och Sverige.

Efter sommaren blev det statsfinansiella läget akut i framför allt Grekland och en eurokris med annalkande konjunkturförsvagning var i antågande. På några veckor sjönk börserna med uppemot 20 procent och långa svenska statsobligationsräntor sjönk med nära en procentenhet till rekordlåga nivåer. För kreditobligationer var räntenedgången betydligt mindre till följd av oro för kreditförluster och finansieringsproblem i det europeiska banksystemet. Trots intensiva försök från Europas statschefer att lösa eurokrisen så steg statsräntorna i södra Europa och kapital fortsatte istället att söka sig till bland annat Sverige, med följd att trycket nedåt på svenska räntor var fortsatt stort. I november nådde europroblemen även Tyskland och en svårsåld statsobligationsemision fick till följd att den svenska räntan blev väsentligt lägre än den tyska.

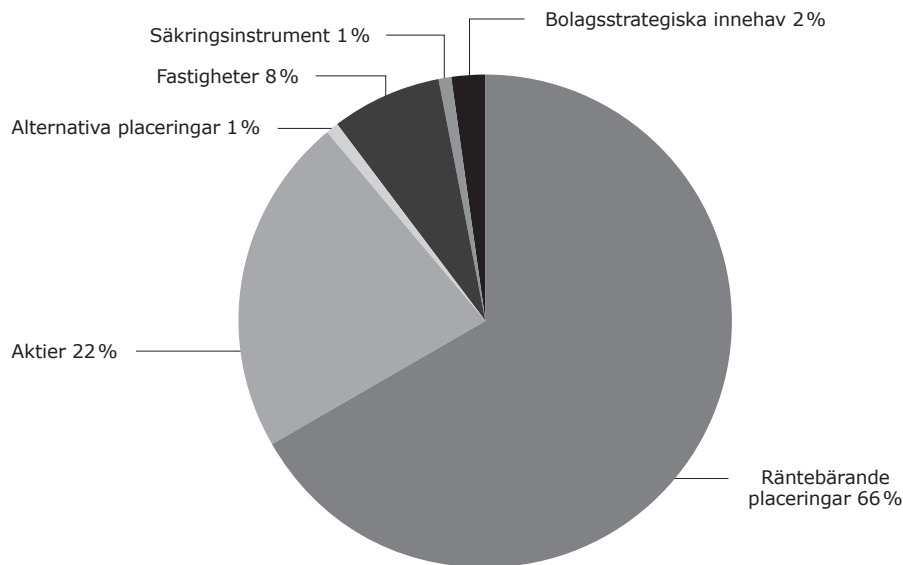
Under året som helhet sjönk den svenska börsen med ca 15 procent och internationella börser, sammanvägda som MSCI World-index, gick ner med ca 5 procent i lokal valuta, men ca 3 procent i svenska kronor – till följd av valutakursförändringar under året. Den 5-åriga statsobligationsräntan som vid början av året låg på nivåer upp emot 3,55 % bottnade i december på 1,0 %.

Fastighetsmarknaden i Sverige var under året relativt stark, framförallt under första halvåret, men efter sommaren noterades en viss avmattning. För kommersiella fastigheter var lokalefterfrågan fortsatt god och bidrog till en god värdeutveckling. Efterfrågan på

bostäder i storstadsområdena är fortfarande hög och bidrar också till en god värdeutveckling. Det finns ett

ökande intresse i marknaden för bostadsfastigheter med inriktning på äldreboende.

Placeringsstillgångarnas fördelning, Marknadsvärde

Totalavkastningstabell, moderföretaget

Mkr	Ingående marknadsvärde 2011-01-01	Utgående marknadsvärde 2011-12-31	Totalavkastning 2011 Mkr	Totalavkastning 2011 %	Totalavkastning 2010 %	Totalavkastning 2009 %	Totalavkastning 2008 %	Totalavkastning 2007 %
Räntebärande placeringar	67 718	79 925	6 326	9,2	2,2	3,0	10,2	2,4
Aktier	33 893	26 219	- 3 719	- 11,4	17,9	36,6	- 35,0	0,4
Alternativa placeringar	993	1 838	83	5,0	- 3,7	- 10,2	- 8,2	9,0
Fastigheter	8 391	9 110	802	9,5	5,7	1,2	1,0	18,0
Bolagsstrategiska innehav	2 804	2 710	22	0,7	0,7	- 0,4	- 0,7	- 0,8
Säkringsinstrument	1 127	1 144	3 913	188,1	n/a	n/a	n/a	n/a
Summa	114 927	120 946	7 427	6,5	8,7	10,3	0,9	1,8

Investeringar i alternativa placeringar

Investeringar i alternativa placeringar görs för att komplettera något av de traditionella tillgångsslagen, d.v.s. antingen aktier eller räntebärande placeringar, på bästa sätt. Nedan redovisas värdet på de största investeringarna i alternativa placeringar. Avyttring har skett av Kenmar och BelAir.

Innehav, Mkr	2011-12-31	2010-12-31
BelAir	-	311
Kenmar	-	255
FIH	494	-
Proventus	299	-
Övrigt	1 045	427

Strategiskt innehav i Swedbank

Folksam äger drygt nio procent av aktierna i Swedbank.

Folksams ägande i Swedbank per 31 december 2011

Företag	Antal	Andel av röster och kapital i Swedbank
Folksam Sak	26 543 173	2,3%
Folksam Liv	63 340 399	5,5%
Delsumma	89 883 572	7,8%
Folksam LO Fonder	7 203 627	0,6%
KPA Pensionsförsäkring	11 147 049	1,0%
KPA Livförsäkring	202 977	0,0%
Konsumentkooperationens pensionsstiftelse	1 441 126	0,1%
Förenade Liv	115 805	0,0%
Folksam total	109 994 156	9,5%

Finansiella risker i försäkringsåtaganden

För de delar av bolagets verksamhet som omfattas av tjänstepensionsdirektivet har de försäkringstekniska avsättningarna, det vill säga nuvärdet av bolagets framtida åtaganden gentemot försäkringstagarna, sedan 2006 värderats med marknadsräntor. Genom beslut av Finansinspektionen värderas från och med 1 april, 2008 även försäkringstekniska avsättningar i "övrig livförsäkringsverksamhet" med marknadsräntor. I och med att försäkringsavtalen löper över mycket lång tid följer att räntekänsligheten i avsättningarna blir betydande. Folksam Liv har anpassat sitt risktagande så att bolagets ekonomi inte ska påverkas fullt ut av ränte-

förändringar. Som ett komplement till bolagets räntebärande placeringar har därför Folksam Liv bland annat ingått så kallade ränteterminskontrakt.

(säkringsinstrument). Om räntenivåerna faller ökar värdet på säkringsinstrumenten vilket reducerar den effekt som ränterörelsen ger på åtagandena. Effekten blir det omvända om räntorna stiger – säkringsinstrumenten utvecklas negativt men bolaget kompenseras av minskad skuldbörda.

Resultat av finansiellt risktagande

I tabellen nedan redogörs för resultatet av bolagets samlade finansiella risktagande (mkr)

	2011	2010
Kapitalavkastning (exl säkringsinstrument)	3 514	7 264
FTA	- 18 057	- 1 327
Säkringsinstrument	3 913	1 962
Summa	- 10 630	7 899

Varumärket

Folksam är det gemensamma varumärket för Folksam Sak och Folksam Liv. 2010 beslutades om en ny varumärkesstrategi med avsikten att förflytta synen på Folksam. Förflyttningen ska göras genom att uppfylla löftet i varumärket "Engagerade för dig" samt genom agerande utifrån Folksams kärnvärden: personliga, engagerade och ansvarstagande.

Folksams nya grafiska profil lanserades 2010 och var avstampet i varumärkesförflyttningen. 2011 har varumärkesarbetet inriktats på att få kraft i själva ompositioneringen. Under året har fokus varit på att förstärka agerandet kring de nya kärnvärdena.

Leva varumärket – initiativ 2011

- Uppdaterad kommunikationsstrategi med tydligare budskap
- Vidareutbildning av säljpersonal
- Sociala medier

Varumärkets betydelse ökar i takt med att en allt större andel av försäljningen sker via internet, vilket motsvaras av en minskning av andelen försäljning med personlig kontakt. Folksams framgång är beroende av att kunderna, både befintliga och potentiella, känner förtroende och trygghet.

Det förtroende som kan skapas och förstärkas vid en personlig kontakt behöver i ökad utsträckning skapas genom varumärket. Varumärkesarbetet är därför av stor vikt för att nå Folksams affärsmål.

En ytterligare fördel med ett starkt varumärke är att det underlättar rekrytering av nya medarbetare.

Folksam är det bredaste varumärket och den starkaste tillgången i varumärkesportföljen. Förenade Liv är ett helägt dotterbolag och varumärket är därmed helägt. Det helägda varumärket KP migrerades under 2011 in under Folksam.

Folksam har också samägda varumärken; KPA Pension och Pensionsvalet (Sveriges Kommuner och Landsting SKL) samt Folksam-LO Pension (LO).

Exempel på varumärkessamarbeten, co-branding, är IF Metall, Toyota och OK Q8. Dessutom arbetar två av Folksams företag i partnerskap med försäkringsproduktion som marknadsförs under andra varumärken; Svenska Konsumentförsäkringar (Salus Ansvar) och Tre Kronor (Swedbank).

Kundnöjdhet

Folksam mäter kontinuerligt hur nöjda kunderna är. I allmänhet visar dessa mätningar att de kunder som varit i kontakt med Folksam är mer nöjda än de som inte varit det.

De tillgänglighetsproblem som drabbade kunder med sakskadaärenden under framförallt kvartal 2 och 3 försämrade nöjdheten hos kunderna. Den minskning i kundnöjdhet som följde har Folksam återhämtat allteftersom problemen har undanröjts. Kundnöjdheten var vid årsskiftet 74 procent, oförändrad mot 2010. Målet är att 75 procent av kunderna i allmänhet skall vara nöjda.

För sakförsäkring (privat) sjönk betyget för branschen som helhet för första gången på länge. Samtidigt upplevde Folksam en positiv utveckling, inte minst inom bilförsäkring.

Även på livförsäkringsmarknaden sjönk kundnöjdheten under 2011. Också Folksams kunder sänkte betyget, dock i mindre utsträckning än resten av marknaden.

Trots att KPA Pension ligger på långt högre betyg än branschsnittet har arbetsgivarna inom kommuner och landsting höjt betygen för KPA Pension igen.

Ansvarsfull påverkan

Vision som förpliktigar

Allt arbete som sker i Folksam ska vara målstyrt och styra mot visionen att "människor ska känna sig trygga i en hållbar värld". Vår vision syftar på att vi måste vara rädda om naturen och samhället samt att hållbar utveckling är en av det mest angelägna frågorna att beakta.

Hållbarhetsfrågor genomsyrar hela vår verksamhet, bland annat var vi det första företaget i Sverige som helt klimatkompenserade för våra CO₂e-utsläpp redan 2006.

Folksams storlek gör att vi har möjlighet att påverka. De krav vi ställer på våra leverantörer, exempelvis när det gäller reparationer av de hus och bilar som våra kunder har försäkrat hos oss, kan därför göra stor skillnad. Folksams höga miljökrav har bidragit till en högre miljöstandard hos flera stora underleverantörer. De delar av Folksam som har störst möjlighet att göra skillnad har miljöcertifierats enligt ISO 14001, den vedertagna internationella standarden inom miljöledningssystem.

Den som har kunskap och möjlighet att påverka samhällsutvecklingen till det bättre är skyldig att göra detta. Det har Folksam gjort sedan företaget grundades

för över hundra år sedan. "Ansvarsfull påverkan" är ett av styrelsernas fem strategiska fokusområden och omfattar Folksams förebyggande arbete inom trafiksäkerhetsforskning, miljö- och hållbarhetsfrågor samt ägarstyrning. Folksam har ambitionen att vara en spjutspets inom samtliga.

Bra Miljöval – en historisk händelse

Den 28 november 2011 var en historisk dag för Folksams miljöarbete då vi som första försäkringsbolag i världen certifierades med Bra Miljöval – världens tuffaste miljömärkning. Det är Naturskyddsföreningen som utfärdar Bra Miljöval och märkningen omfattar våra bil- och småhusförsäkringar inom Folksam Sak. Detta är ett bevis på att vi tar miljöfrågan på allvar och tar ansvar för vår egen klimatpåverkan.

Folksam klimatkompenserar för hela sitt fotavtryck

Folksams klimatfotavtryck växer. Det totala klimatfotavtrycket för 2011 uppmäts till 3 975 ton CO₂e. I jämförelse med tidigare år är det en ökning med 122 ton. Det beror främst på att Folksam har utökat sitt fastighetsbestånd jämfört med tidigare år vilket har lett till en ökad värmeförbrukning.

Därtill inkluderar årets klimatfotavtryck även tre nya poster från huvudkontoret Tullgårdens, nämligen kaffe- och pappersförbrukning samt utsläpp från trycksaker.

Till skillnad från tidigare ingår i 2011 års mätning samtliga koldioxidekvivalenter, alltså inte enbart koldioxid, utan samtliga sex växthusgaser. Folksam strävar efter att varje år utöka antalet poster för sin klimatkompensering.

Miljöcertifierade leverantörer

Folksam är en stor inköpare inom både drift och skadeverksamhet. Vårt sätt att arbeta med inköpsfrågor påverkar därför i högsta grad de leverantörer som vi väljer att arbeta med. Folksam lägger stor vikt vid miljöprestanda och goda arbetsvillkor i produktionen av de produkter och tjänster som vi köper in. Vårt huvudsakliga syfte är att prioritera leverantörer och produkter som är miljöcertifierade.

30 års trafikforskning

Trafikskador innebär stora förluster för folkhälsan och samhällsekonomin men framför allt för individen.

Folksam har drygt 30 års erfarenhet av forskning inom trafiksäkerhetsområdet, med tonvikt på studier av verkligt inträffade trafikolyckor. Den kunskap Folksams trafikforskning ger används för att rädda liv i trafiken. Färre trafikskador innebär även lägre kostnader för skador och därmed lägre trafikförsäkringspremier, vilket kommer Folksams kunder tillgodo.

En stor del av Folksams forskning fokuserar på att kartlägga säkerhetsnivån hos olika bilmodeller och deras skyddssystem. Resultaten används bland annat till att informera och påverka allmänhet, företag och offentlig sektor om vikten av att prioritera säkerhet vid bilköp.

Ansvarsfullt ägande

På Folksam är vi övertygade om att företag som tar ansvar för miljö och mänskliga rättigheter är mer lönsamma på sikt. Genom våra kriterier – miljö, mänskliga rättigheter och anti-korruption – påverkar Folksam de företag vi investerar i.

Vissa företag har vi dock aktivt valt att inte placera i oavsett hur liten deras miljöpåverkan är eller hur bra arbetsmiljö de har. De uteslutande kriterierna är tobak och illegala vapen så som exempelvis klustervapen, personminor och kärnvapen.

Dessa kriterier gäller för samtliga bolag inom Folksam med två undantag. Dotterbolaget KPA Pension har beslutat om ännu hårdare uteslutningskriterier och de investerar inte heller i vapenindustrin, alkoholindustrin eller i kommersiell spelindustri samt ställer hårdare miljökrav. För Folksam Sak, som är märkt med Bra Miljöval, utesluts även i bolag inom kol, uran och kärnkraftsframställning från investering.

Folksam har som första europeiska investerare valts in som medlem i den internationella organisationen Global Network Initiative, GNI. Folksam kommer tillsammans med bland andra IT-företagen Google och Microsoft, olika intresseorganisationer, universitet och investerare att arbeta för mänskliga rättigheter på internet och inom telekommunikation.

Folksam förvaltar cirka 285 miljarder kronor för drygt fyra miljoner kunders räkning. Det ger oss makt att påverka och långsiktigt förändra vårt samhälle. Allt kapital Folksam förvaltar, oavsett om det handlar om fonder, försäkringsportföljer eller enskilda uppdrag, omfattas av etiska placeringskriterier.

Folksams ambition att påverka företag att ta sitt samhällsansvar är i högsta grad ett publikt arbete, eftersom vi tror att kunskap bidrar till positiv förändring. Folksam publicerar årligen rapporter och index där vi redovisar information om företagens arbete inom bland annat miljö, mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Personalinformation

Anställnings- och arbetsvillkor

Folksam är genom medlemskapet i Arbetsgivarförbundet KFO bundet av kollektivavtal om löner och allmänna anställningsvillkor. Folksams kollektivavtal gäller för moderföretagen Folksam Liv och Folksam Sak med konsoliderade dotterföretag samt de ej konsoliderade dotterföretagen KPA Livförsäkring, KPA Pensionsförsäkring och Förenade Liv.

För tjänstemän gäller tre avtal som träffats med FTF, Handelsanställdas förbund samt med Jusek, Civilekonomernas Riksförbund och Sveriges Ingenjörer. Det sistnämnda avtalet omfattar samtliga anställda som är medlemmar i ett fackförbund som i sin tur är medlem i SACO. Veckoarbetstiden är 38,75 timmar för tjänstemännen. För Folksams tjänstemän gäller kollektivavtal om tjänstepensioner KTP-planen.

Löner och allmänna anställningsvillkor för Folksam och TM-ombud är kollektivavtalsreglerade med Handelsanställdas förbund. Veckoarbetstiden för arbetare är 40 timmar.

Tjänstepensionen för ombuden (KAP) är kollektivavtalsreglerad mellan KFO och LO. Under året har ett nytt avtal för säljande befattningar träffats med de tre tjänstemannaorganisationerna. Samtidigt upphörde säljfunktionerna Företags- och Privatombud.

Medelantal anställda samt löner och ersättningar, med särskild specifikation på ersättningar till ledande befattningshavare, redovisas under not 47.

Medarbetarundersökning visar på engagerade medarbetare

Folksam ska vara en attraktiv arbetsgivare med engagerade och ansvarstagande medarbetare som skapar kundnytta. För att leva upp till detta arbetar Folksam strategiskt och målinriktat med exempelvis anställningsvillkor, rekrytering, kompetensutveckling, ledarskap, prestationsstyrning samt arbetsmiljö och hälsa.

I den årliga medarbetarundersökningen Fokus uppnåddes 92 procents svarsfrekvens. Resultatet visade även 2011 mycket bra värden för bland annat ledarskap, mål- och resultatstyrning samt engagemang.

Intern samverkan är ett område som Folksam fokuserat på och det visade sig genom förbättrade värden i mätningen.

Områden som fick lägre värden 2011 var bland annat upplevelsen av stress och trivseln i arbetssituationen. Pågående förändringar och nya arbetssätt har sannolikt påverkat detta.

Folksams personalomsättning ökade jämfört med 2010. Förklaringen ligger främst i pågående omställningsarbeten och samordning mellan bolagen och pensionsavgångar.

Folksams sjuktal

Sjukfrånvaron i Folksam ligger kvar på samma nivå som 2010, men arbetet fortsätter med olika åtgärder för att främja hälsa och förebygga ohälsa.

Under 2011 genomfördes ett pilotprojekt för att prova en telefontjänst som erbjuder sjukvårdsrådgivning i samband med sjukanmälan. Syftet är att ge medarbetarna det stöd som krävs för att behålla en god hälsa och snabbare fånga upp signaler på ohälsa för att jobba mer förebyggande.

Piloten visade att i snitt förkortades varje sjukdomstillfälle med en dag och de flesta medarbetare hade en positiv upplevelse av tjänsten. I syfte att bland annat sänka Folksams sjuktal ytterligare införs tjänsten i hela Folksam från 2012.

Attraktiv arbetsgivare

För att säkra kompetensförsörjningen på lång sikt fokuserar Folksam på att stärka sin profilering som arbetsgivare. Under 2011 fortsatte utvecklingen av utbildningssamarbeten med universitet, högskolor och yrkeshögskolor. Samarbetena innebär bland annat deltagande med case i olika utbildningar samt erbjudanden om praktikplatser, examensjobb och sommarjobb för studenter från valda program. Folksam medverkade dessutom på femton arbetsmarknadsdagar i samarbete med några av de universitet som bäst kan stödja kompetensförsörjningen på sikt.

Under året fortsatte utvecklingen av den nya karriärwebben folksam.se/jobba för att stärka kommunikationen med potentiella medarbetare. Den användes till exempel i stora rekryteringskampanjer inom försäljning och IT och hade under året i snitt strax under tio tusen besökare per månad.

Mångfaldsarbete

Folksam arbetar aktivt med mångfald. Mångfald stödjer bättre affärer och bidrar till att företaget är en attraktiv arbetsgivare. Mångfaldsaspekten ingår i Folksams årliga medarbetarundersökning, vars resultat bildar underlag för det interna mångfaldsarbetet. Under 2011 pågick arbetet med de lokala handlingsplanerna i samband med den årliga verksamhetsplaneringen. Syftet är att mångfaldsperspektivet ska finnas med som en naturlig del i det dagliga arbetet.

Lämplighetsprövning

Försäkringsbranschen står inför nya utmaningar och det ställer stora krav på bolagen. Solvens 2 är samlingsnamnet för de nya solvensregler för försäkringsbolag som just nu arbetas fram inom EU. Syftet är att skapa en enhetlig marknad, förbättra skyddet för försäkringstagarna, öka konkurrenskraften hos europeiska försäkringsbolag och skapa en bättre reglering. Folksam har på olika sätt börjat rusta sig för att leva upp till detta. En viktig del är att se till att nyckelpersoner har tillräckliga kvalifikationer, kunskaper och erfarenheter för att kunna leda verksamheten på ett sunt och ansvarsfullt sätt. Under året påbörjade Folksam därför en kartläggning inför lämplighetsprövning av nyckelpersoner.

Belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram med syfte att synliggöra och skapa samverkan kring de affärsstrategiska målen. Programmet ska stärka medarbetarnas motivation i arbetet med att skapa kundnytta. Det viktigaste målet för belöningsprogrammet 2011 var effektiv användning av Folksams resurser. Det skulle uppnås genom sänkta driftskostnader, lägre totalkostnadsprocent och effektivare administration.

I bokslutet har 15 000 kronor per berättigad anställd reserverats. Definitivt beslut om belöning kommer att beslutas av styrelsen i mars.

Bolagsstyrning

God bolagsstyrning handlar om att säkerställa att ett bolag sköts på ett för ägarna så effektivt sätt som möjligt. En övergripande målsättning med Folksams bolagsstyrning – förutom att den ska överensstämma med bolagets vision och etiska principer – är att säkerställa en bra avkastning för Folksams kunder.

Bolagsstyrningen i Folksam utgår från lagstiftning, främst försäkringsrörelselagen, men också Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Folksam tillämpar också Svensk kod för bolagsstyrning. Utöver de externa styrande regelverken finns cirka 80 interna regelverk som klassificeras som övergripande.

Eftersom Folksam är kundägt finns det inte några aktieägare. På stämmorna företräds kunderna istället av stämmodemöter. En separat bolagsstyrningsrapport inklusive rapport om den interna kontrollen upprättas och finns presenterad på folksam.se.

Styrelsens arbete

Under året hölls åtta styrelsemöten, dessutom fick styrelseledamöterna vid ett antal tillfällen information via e-post. Styrelsens utskott, revisionsutskottet och ersättningsutskottet, hade fem respektive sex sammanträden under året. Utskottsledamöterna hade därutöver kontakter via e-post och telefon.

Av Folksams styrande regelverk är ett 30-tal fastställda av styrelsen. Under året har styrelsen gått igenom dessa och vid behov reviderat respektive regelverk. Vissa av regelverken fastställs årligen, oavsett om de förändras eller inte.

Inför varje sammanträde har styrelsen fått en skriftlig rapport av verkställande direktören, vilken behandlat viktigare händelser i Folksam, men också i branschen i övrigt. I enlighet med en strategisk dagordning har styrelsen under året också behandlat bland annat följande: prognos- och bokslutsrapportering, kontinuerligt följt upp affärsverksamheten samt förverkligandet av ett antal strategiska mål, compliancerapportering, genomgång av dotterbolagens verksamheter och ekonomi, omvärlds- och konkurrentanalyser, riskhantering, internrevisionsrapporter, fastställande av återförsäkringsprogram, fastställt ett belöningsprogram (vilket omfattar alla anställda utom koncernledningens ledamöter och vissa andra nyckelbefattningshavare vilka kan påverka företagets risktagande), följt upp kapitalförvaltningens verksamhet och resultat samt sammanträffat med den auktoriserade revisorn.

I syfte att få tillfälle att diskutera strategiska och framåtblickande frågor mer ingående genomförde styrelsen under året ett tvådagarsseminarium. Teman som behandlades på seminariet var omvärldsanalys, kundmönster, IT-strategi samt fördjupning och uppsummering av governance ur ett styrelseperspektiv.

Styrelsen genomförde, i enlighet med Svensk kod för bolagsstyrning, under året en styrelseutvärdering.

Tvister

Folksam Liv har ett fåtal klagomål eller rättstvister. I de fall Folksam Liv bedömer att ekonomisk ersättning kan komma att utgå eller att tvistig återbetalning kan förväntas utebli har reservering gjorts efter bedömning i varje enskilt ärende.

Riskhantering

Väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer

Förmågan att identifiera, förebygga och hantera risker blir allt viktigare. De risker som hanteras på rätt sätt kan leda till nya möjligheter och värdeskapande, medan risker som inte behandlas rätt kan leda till stora skador och kostnader. Folksams risker hanteras på ett enhetligt sätt och utgår ifrån en helhetssyn på risksituationen

i både nutid och framtid. Se vidare i not 2 för en mer detaljerad redogörelse av riskhanteringen i företaget.

Riskhanteringsprocessen

Riskhanteringsprocessen omfattar att identifiera, värdera, hantera, övervaka och rapportera alla väsentliga risker.

Identifiera

På ett enhetligt och systematiskt sätt identifieras och kartläggs risker i enlighet med företagets riskkategorisering. Identifierade risker beskrivs, registreras och kategoriseras. Till samtliga risker kopplas också uppgifter om vilka enheter och vilka bolag som berörs. Alla identifierade risker tilldelas en riskägare och åtgärder tas fram för att hantera och förebygga riskerna.

Värdera

Risker värderas på ett enhetligt sätt och kvantifieras, där så är möjligt, med vedertagna mätmetoder. Risker kan värderas mer eller mindre precist, och beroende på risktyp är värderingen kvantitativ (mätning) eller kvalitativ (bedömning). Trafikljuset, som är Finansinspektionens verktyg för mätning av risker i försäkringsbolag används som metod för att värdera försäkringsrisker och finansiella risker (marknadsrisker och kreditrisker).

För att beräkna hur mycket kapital företaget behöver enligt Trafikljuset för att täcka sina risker utförs ett antal fördefinierade stressscenarier. De olika scenarierna ger upphov till det totala kapitalkravet (enligt Trafikljuset) på företaget och sätts i relation till företagets tillgängliga kapital.

Hantera

Hanteringen av risker sker med hjälp av regelverk, processer och kontrollaktiviteter. Det är verksamhetens och företagsledningens ansvar att prioritera de åtgärder som planeras.

Övervaka

Övervakning innefattar den dagliga/löpande bevakningen av risker och åtgärder, samt att riskerna ligger inom fastställda limiter. Nödvändiga processer och rutiner skapas för att följa upp riskarbetet. Det är den operativa verksamheten som ansvarar för att åtgärder och risker kontinuerligt övervakas.

Rapportera

Samtliga väsentliga risker rapporteras till styrelse och VD för att ge en allsidig och saklig bild över den totala risksituationen. Rapportering av den aggregerade risksituationen sker genom skriftliga riskrapporter.

Organisation och ansvarsfördelning

För att tydliggöra styrning och ansvar för riskhantering och riskkontroll görs en uppdelning av verksamheten i tre ansvarslinjer.

Den första ansvarslinjen utgörs av enheter i moder- och dotterbolag samt utlagd verksamhet. Dessa ansvarar för att leda verksamheten så att de av styrelsen fastställda målen uppfylls. De äger och hanterar risker, d.v.s. ansvarar för riskhanteringsaktiviteter, uppföljningar samt regelefterlevnad.

Den andra ansvarslinjen utgörs av styrnings- och kontrollfunktioner som ska säkerställa en ändamålsenlig och effektiv riskhantering. Styrnings- och kontrollfunktionerna stödjer och följer upp den första ansvarslinjen utifrån ramverk för intern styrning och kontroll, ansvarar för att ha en övergripande bild av risksituationen i företaget och rapporterar denna till styrelse och VD.

Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevision. Internrevisionen granskar och utvärderar, på styrelsens uppdrag, den interna styrningen och kontrollen inklusive riskhantering.

Solvens 2

Solvens 2 är samlingsnamnet för de nya solvensregler för försäkringsbolag som just nu arbetas fram inom EU, och förväntas träda i kraft 2014. Direktivet är tänkt att stärka sambandet mellan solvenskraven och riskerna för försäkringsbolag. Genom ökad riskkontroll skall bolagens styrning stärkas. Det finns även ett tydligt kundperspektiv inbyggt. Solvens 2 är ett led i ett större arbete för att skapa en gemensam europeisk finansmarknad.

Utmärkande för regelverket är pelarstrukturen där de berörda områdena delas in i tre pelare.

Pelare 1 – kvantitativa krav för beräkning av kapitalkrav

Pelare 2 – kvalitativa krav för regler och översyn (bolagsstyrning)

Pelare 3 – rapportering och offentlig information

Redan 2009 påbörjades anpassningen till det nya regelverket genom att Folksam Sak och Livs styrelser beslutade om ramar och principer för genomförandet. De konstaterade att de formella kraven kommer öka men att genom god styrning, riskhantering och regelefterlevnad kommer

Folksam kunna leva upp till såväl interna och externa krav inom det nya ramverket.

Syftet med Folksams Solvens 2-program är att säkerställa att verksamheten uppfyller de regulatoriska kraven. Stora delar av både den operativa och legala organisationen kommer påverkas genom att nya krav på styrning, riskhantering, intern kontroll och dokumentation av exempelvis ansvar och rutiner. För att detta ska löpa smidigt ska programmet förbereda organisationen genom att föra upp

solvensfrågor till beslut i linje och program samt genom att tillsammans med linjeorganisationen och i uppdrag och projekt implementera besluten. Så mycket som möjligt av implementeringsarbetet ska utföras i den del av organisationen, där respektive ansvar ska ligga även efter programtidens slut. Ambitionen är att alla krav enligt Solvens 2-direktivet ska fördelas på befintlig organisation i så stor utsträckning som är rimligt.

Under 2011 har fokus legat på rapportering. Rapporteringsprojektet inom programmet har två delar; Implementera databaser/filer som ger tillgång till nödvändig spårbar, korrekt och lättillgänglig information från försäkrings-, ekonomi- och finanssystem. Skapa effektiva rapporteringsprocesser inklusive beräkningar från grunddata i de nämnda filerna fram till färdiga rapporter.

Solvens 2 är en modernisering av hela branschen, som är bra för Folksam och våra kunder. Framgångsrika företag är de som bäst hanterar förändringar i omvärlden till sin fördel. Solvens 2 är en sådan förändring.

Femårsöversikt och nyckeltal, Mkr

KONCERNEN	2011	2010	2009 ⁴⁾	2008	2007 ¹⁾
RESULTAT					
Premieintäkt för egen räkning	694	700	723	459	15
Premieinkomst för egen räkning	6 473	5 672	6 120	6 856	4 833
Kapitalavkastning, netto	3 625	14 609	17 952	- 8 064	1 125
Försäkringsersättningar, netto	- 4 530	- 5 358	- 5 627	- 4 849	- 3 539
Förändring i livförsäkringsavsättningar	- 13 917	- 4 528	4 503	- 8 542	2 686
Driftskostnader i försäkringsrörelsen	- 996	- 924	- 951	- 970	- 724
Återbäring och rabatter, netto	- 932	- 603	- 261	- 12	- 8
Försäkringsrörelsens resultat	- 8 963	9 268	22 459	- 15 122	4 597
Återstående kapitalavkastning	106	308	250	187	176
Övrigt	- 514	- 628	- 543	1	0
Årets resultat före skatt	- 9 371	8 948	22 166	- 14 934	4 772
EKONOMISK STÄLLNING					
Placeringstillgångar till verkligt värde	160 414	157 640	137 004	119 732	98 513
Försäkringstekniska avsättningar	135 271	118 348	107 114	106 431	72 597
Konsolideringskapital					
Beskattat eget kapital	30 020	41 478	34 385	14 191	19 707
Uppskjuten skatteskuld	666	576	416	293	239
Övervärden i placeringstillgångar					
Placeringar i koncernföretag	207	207	207	304	454
Andra finansiella placeringstillgångar	-	-	-	-	-
Totalt konsolideringskapital	30 892	42 261	35 008	14 788	20 400
NYCKELTAL					
Resultat av kapitalförvaltningen					
Direktavkastning, procent ³⁾	2,4	1,9	2,3	3,7	2,6
Totalavkastning, procent	6,5	8,8	10,6	1,1	2,0
Ekonomisk ställning					
Konsolideringsgrad, procent ³⁾	171	24	21	18	-

1) Omräknat med anledning av ändrad värderingsprincip för försäkringstekniska avsättningar som inte klassificerats som tjänstepensionsförsäkringar.

2) Omräknat med anledning av övergång till full IFRS i koncernredovisningen. År 2007 och 2008 är inte omräknade.

3) Direktavkastningen samt konsolideringsgrad har omräknats i enlighet med FFFS 2009:12.

EJ KONSOLIDERADE DOTTERBOLAG	Förvaltningskostnadsprocent	Direktavkastningprocent	Totalavkastningprocent	Kollektiv konsolideringsnivåprocent
Förenade Liv Gruppförsäkring AB (publ)	1,6 %	3,0%	5,4%	-
KPA Livförsäkring AB (publ)	0,5%	3,3%	4,8%	222
KPA Pensionsförsäkring AB (publ)	0,3%	3,0%	5,6%	101

Femårsöversikt och nyckeltal, Mkr

MODERFÖRETAGET	2011	2010	2009 ¹⁾	2008	2007 ²⁾
RESULTAT					
Premieintäkt för egen räkning	694	700	723	459	15
Premieinkomst för egen räkning	6 436	5 639	6 093	6 684	4 644
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	6 977	8 941	10 314	677	894
Försäkringsersättningar, netto	-4 487	- 5 325	- 5 608	- 4 831	- 3 522
Förändring i livförsäkringsavsättningar	- 18 184	382	11 998	- 17 338	2 916
Driftskostnader i försäkringsrörelsen	- 623	- 549	- 603	- 670	- 504
Återbäring och rabatter, netto	- 932	- 603	- 261	- 12	- 8
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	- 10 125	8 885	22 650	- 15 046	4 415
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	- 10 125	8 885	22 650	- 15 046	4 415
EKONOMISK STÄLLNING					
Placeringstillgångar till verkligt värde	116 217	112 675	102 978	96 717	72 509
Försäkringstekniska avsättningar	91 538	73 375	72 896	84 497	46 031
Konsolideringskapital					
Eget kapital	26 233	38 831	32 208	12 030	19 279
Obeskattade reserver	1 782	1 492	1 238	902	625
Uppskjuten skatteskuld	193	163	86	38	67
Övervärden i placeringstillgångar					
Placeringar i koncernföretag	2 379	2 085	1 887	2 101	625
Andra finansiella placeringstillgångar	-	-	-	-	-
Summa totala övervärden	2 379	2 085	1 887	2 101	625
Totalt konsolideringskapital	30 587	42 571	35 419	15 071	20 596
Kollektivt konsolideringskapital	19 713	18 600	14 944	7 335	3 216
Kapitalbas	30 081	42 562	35 453	15 061	15 702
Erforderlig solvensmarginal	4 062	3 387	3 388	3 909	2 533
Kapitalbas för försäkringsgruppen	30 002	42 062	34 874	14 654	15 089
Erforderlig solvensmarginal för försäkringsgruppen	5 970	4 913	4 921	5 465	3 831

	2011	2010	2009 ¹⁾	2008	2007 ²⁾
NYCKELTAL³⁾					
Skadeförsäkringsrörelse					
Skadeprocent	- 101	83	70	51	-
Driftkostnadsprocent	10	10	9	17	-
Totalkostnadsprocent	- 91	93	79	68	-
Livförsäkringsrörelsen					
Förvaltningskostnadsprocent ⁴⁾	0,5	0,5	0,6	0,8	0,8
Förvaltningskostnadsprocent för sparprodukter ⁴⁾	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
Anskaffningskostnadsprocent	3,3	2,4	2,3	2,6	2,8
Administrationskostnadsprocent för sparprodukter	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Administrationskostnadsprocent för riskprodukter	6,6	6,4	5,8	8,5	8,6
Resultat av kapitalförvaltningen					
Direktavkastning, procent ⁵⁾	3,2	2,6	2,9	3,8	3,6
Totalavkastning, procent	6,5	8,7	10,3	0,9	1,8
Ekonomisk ställning					
Konsolideringsgrad, procent ⁵⁾	171	24	21	18	-
Kollektiv konsolideringsnivå, procent					
Retrospektivreservmetoden	115,6	116,0	113,1	104,9	105,6
Pensionstilläggsmetoden	150,9	146,4	139,3	126,0	-

- Omräknat med anledning av avsättning till pensioner och liknande förpliktelser. Tidigare år är inte omräknade avseende denna principförändring.
- Omräknat med anledning av ändrad värderingsprincip för försäkringstekniska avsättningar som inte klassificerats som tjänstepensionsförsäkringar.
- Omräknat med nyckeltal avseende livförsäkringsrörelsen med anledning av redovisad skadeförsäkringsrörelse. Redovisad totalavkastning är beräknad enligt Svensk Försäkrings rekommendation för rapportering av totalavkastning.
- Förvaltningskostnadsprocent beräknas enligt FFFS 2009:12. Dels beräknas förvaltningskostnadsprocent totalt för livförsäkringsrörelsen, dels beräknas förvaltningskostnadsprocent för sparprodukter exklusive riskprodukter.
- Direktavkastning samt konsolideringsgrad har omräknats i enlighet med FFFS 2009:12.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Folksam Liv, Folksam Sak samt KPA Pensionsförsäkring investerade vid två tillfällen under året i förnybar energi. I februari 2011 förvärvades Gnosjö Energi AB. Investeringen omfattar fyra landbaserade vindkraftverk i Kulltorp, Småland. Verken har varit i drift sedan 2009 och har en total effekt om 10 megawatt och beräknas kunna värma 1 000 småhus. I augusti förvärvade Folksam Liv, Folksam Sak och KPA Pensionsförsäkring tillsammans med Wallenbergstiftelserna och Proventus en tredjedel var i vindkraftbolaget PWP AB. Bolaget äger sex landbaserade vindkraftparker som kan producera 0,26 Twh el årligen. Elproduktionen från de 47 vindkraftverken som är i drift kan värma cirka 13 000 eluppvärmda småhus.

Folksam Liv och Sak tillträdde till investeringen i FIH skedde den 6 januari 2011. Investeringen i konsortiestrukturen skedde genom Folksam Cruise Holding AB vilket ägs till 75 procent av Folksam Liv och 25 procent av Folksam Sak. Bolagen träffade avtal om att utöva gemensamt inflytande och inom konsortiet träffades avtal om att ägarna gemensamt ska besluta om väsentliga frågor. Investeringen redovisas som ett intresseföretag.

Händelser efter balansdagen

Folksam Liv utsågs den 5 mars 2012 till årets livbolag av finans- och försäkringsförmedlaren Söderberg och Partners. Juryns motivering: "Priset för bästa livförsäkringsbolag under 2011 går till Folksam Liv. Bolaget parerade den finansiella turbulensen bra under året och gav sina sparare en hög återbäring under hela 2011. Den höga konsolideringen fungerade som tänkt hos Folksam och för en sparare i bolaget har oron på finansmarknaderna knappt märkts."

Folksams kundundersökningar visar att kunderna helst vill göra sina försäkringsärenden via telefon och internet. Samtidigt efterfrågar allt färre kunder ett besök på kontoret. Folksam gör nu en ny strategisk satsning på telefon- och rådgivningskontor. Samtidigt som skadeexperter och vår skadeadministration koncentreras till färre orter. Den nya organisationen ska vara på plats vid årsskiftet 2014/2015 och ingen medarbetare kommer att varslas om uppsägning.

Framtida utveckling

Under 2011 har Folksam Liv tack vare starka nyckeltal och bred distribution uppnått ett positivt kassaflöde. Styrelsen kan därmed fortsätta utveckla strategin för att ytterligare stärka bolagets ställning inom tjänstepension som är en marknad under kraftig tillväxt. Folksam Liv har en god finansiell ställning och en hög historisk avkastning. Samtidigt har aktörer på marknaden stängt sina erbjudanden inom traditionell försäkring för nyteckning. Det ger Folksam Liv goda möjligheter att fortsätta stärka konkurrenskraften och erbjuda traditionell livförsäkring i ett kundägt bolag. Inom fondförsäkring finns goda möjligheter att fortsätta tillväxten genom såväl den egna distributionen som genom förmedlare och samarbetspartners.

Det fokus Folksam Liv under 2011 ägnat kapitalstyrka och finansiell stabilitet mot bakgrund av de historiskt låga långa räntorna förväntas fortsätta under de kommande åren. Förändringstakten i omvärlden, framförallt inom regelområdet har samtidigt ökat. Folksam Liv och dess dotterbolag står liksom branschen i övrigt inför anpassning till stora regelförändringar, exempelvis tjänstepensionsdirektivet, IOPR II, och Solvens 2. För sparandeverksamheten pågår regelverksarbete inom ytterligare ett antal områden. Livförsäkringsutredningen behandlar bland annat flyttregelverk och överskottshantering. Styrelsen kommer att ha ett fortsatt fokus på regelområdet och noga följa utvecklingen och utvärdera olika handlingsalternativ och övergångsregler för tjänstepension och övrig livförsäkring.

Förslag till vinstdisposition

Bolaget visar ett totalt resultat på - 11 182 857 290,59 kronor. Skadeförsäkringsrörelsen redovisar ett resultat på 682 066 014,72 kronor. Styrelsen och verkställande direktören föreslår stämman att årets resultat, 682 066 014,72 kronor, behandlas på följande sätt:

Till konsolideringsfonden avsätts 682 066 014,72 kronor

Livförsäkringsrörelsen redovisar ett resultat på - 11 864 923 305,31 kronor. Styrelsen och verkställande direktören föreslår stämman att årets resultat, - 11 864 923 305,31 kronor, behandlas på följande sätt:

Till konsolideringsfonden avsätts - 11 864 923 305,31 kronor

RESULTATRÄKNING

Koncernen, Mkr	2011	2010
TEKNISK REDOVISNING AV SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSEN		
Premieintäkt efter avgiven återförsäkring		
Premieintäkter	Not 3 694	700
Premier för avgiven återförsäkring	-	0
	694	700
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen	104	113
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)		
Utbetalda försäkringsersättningar	Not 7	
Före avgiven återförsäkring	- 146	- 101
Återförsäkrares andel	-	-
Förändring i avsättning för oreglerade skador		
Före avgiven återförsäkring	847	- 482
Återförsäkrares andel	-	-
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	Not 8	
Livförsäkringsavsättningar	- 4	- 48
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)	- 100	-
Driftskostnader	Not 9 - 69	- 68
Övriga tekniska kostnader	- 1	- 3
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat	1 325	111

Koncernen, Mkr	2011	2010
REDOVISNING AV LIVFÖRSÄKRINGSRÖRELSEN		
Premieinkomst efter avgiven återförsäkring		
Premieinkomst	Not 3 6 487	5 681
Premier för avgiven återförsäkring	- 14	- 9
	6 473	5 672
Kapitalavkastning, intäkter	Not 4 7 419	6 173
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	Not 5	
Värdeökning av placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk		
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar	-	4 922
Värdeökning på övriga placeringstillgångar	4 801	5 417
Övriga tekniska intäkter	Not 6 655	591
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)		
Utbetalda försäkringsersättningar	Not 7	
Före avgiven återförsäkring	- 6 218	- 6 039
Återförsäkrares andel	5	3
Förändring i avsättning för oreglerade skador		
Före avgiven återförsäkring	975	1 267
Återförsäkrares andel	6	- 6
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	Not 8	
Livförsäkringsavsättningar	- 18 224	448
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk		
Villkorad återbäring	9	- 6
Fondförsäkringsåtagande	4 302	- 4 922
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)	- 832	- 603
Driftskostnader	Not 9 - 927	- 856
Kapitalavkastning, kostnader	Not 10 - 1 057	- 631
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 11	
Värdeminskning på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk		
Livförsäkringstagaren bär placeringsrisk	- 4 302	-
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 11 - 4 080	- 1 736

RESULTATRÄKNING (forts.)

Koncernen, Mkr	2011	2010
Övriga tekniska kostnader	- 32	- 314
Rörelseresultat i andra företag än försäkringsbolag	83	60
Andel i intresseföretags resultat	868	20
Kapitalavkastning överförd till finansrörelsen	- 212	- 303
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	- 10 288	9 157
Koncernen, Mkr	2011	2010
ICKE-TEKNISK REDOVISNING		
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat	1 325	111
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	- 10 288	9 157
Kapitalavkastning, intäkter	Not 4 181	128
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	Not 5 87	70
Kapitalavkastning, kostnader	Not 10 - 82	- 51
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 11 - 80	- 32
Avkastningsskatt	- 631	- 625
Kapitalavkastning överförd från livförsäkringsrörelsen	212	303
Kapitalavkastning överförd till skadelivförsäkringsrörelsen	- 104	- 113
Övriga intäkter	9	-
Resultat före skatt	- 9 371	8 948
Skatt på årets resultat	Not 14 - 455	- 349
ÅRETS RESULTAT från kvarvarande verksamheter	- 9 826	8 599
Hänförligt till:		
Försäkringstagarna	- 9 958	8 471
Innehav utan bestämmande inflytande	132	128

RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT

Koncernen, Mkr	2011	2010
Årets resultat	- 9 826	8 599
Övrigt totalresultat		
Aktuariella vinster och förluster inklusive löneskatt	- 102	61
Omräkningsdifferens på utländsk verksamhet	-11	- 120
Skatt på poster redovisade som övrigt totalresultat avseende aktuariella vinster och förluster	Not 14 27	- 16
Totalresultat för perioden	- 9 912	8 524
Hänförligt till:		
Försäkringstagarna	- 10 044	8 396
Innehav utan bestämmande inflytande	132	128

Innehav utan bestämmande inflytande avser andra ägare i vinstutdelande dotterbolag inom Folksam Liv koncernen.

BALANSRÄKNING

TILLGÅNGAR

Koncernen, Mkr		2011-12-31	2010-12-31
Immateriella tillgångar	Not 15		
Andra immateriella tillgångar		24	28
Goodwill		43	43
		67	71
Placeringstillgångar			
Förvaltningsfastigheter	Not 16	7 813	7 350
Placeringar i koncern- och intresseföretag			
Aktier och andelar i koncernföretag	Not 17	1 334	1 434
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag		600	163
Aktier och andelar i intresseföretag	Not 18	1 775	908
		3 709	2 505
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	Not 19	27 080	34 754
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not 20	76 058	65 698
Lån med säkerhet i fast egendom	Not 21	0	0
Övriga lån	Not 22	708	603
Derivat	Not 23	780	1 394
Övriga finansiella placeringstillgångar	Not 24	230	15
		104 856	102 464
Summa placeringstillgångar		116 378	112 319

TILLGÅNGAR

Koncernen, Mkr		2011-12-31	2010-12-31
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk			
Fondförsäkringstillgångar		43 929	45 115
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar			
Avsättning för oreglerade skador	Not 33	39	32
		39	32
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring	Not 25	10	11
Fordringar avseende återförsäkring		16	0
Aktuell skattefordran		13	293
Övriga fordringar	Not 26	1 058	613
		1 096	917
Andra tillgångar			
Materiella tillgångar	Not 28	1 266	1 182
Likvida medel		6 915	5 268
Övriga tillgångar		-	0
		8 181	6 450
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränte- och hyresintäkter		1 428	1 273
Förutbetalda anskaffningskostnader	Not 29	313	266
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not 30	118	90
		1 859	1 629
SUMMA TILLGÅNGAR		171 550	166 533

BALANSRÄKNING (forts.)

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER

Koncernen, Mkr		2011-12-31	2010-12-31
Eget kapital			
Konsolideringsfond	Not 31	29 490	30 905
Omräkningsreserver		-21	- 10
Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat	Not 31	551	10 583
		30 020	41 478
Innehav utan bestämmande inflytande		1 727	1 642
		31 747	43 120
Försäkringsteknisk avsättning (före avgiven återförsäkring)			
Livförsäkringsavsättning	Not 32	86 340	68 106
Avsättning för oreglerade skador	Not 33	2 561	3 613
Avsättning för återbäring och rabatter	Not 34	2 207	1 280
		91 108	72 999
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)			
Villkorad återbäring	Not 35	232	209
Fondförsäkringsåtaganden	Not 36	43 932	45 140
Avsättningar för andra risker och kostnader			
Pensioner och liknande förpliktelser	Not 37	93	27
Övriga avsättningar		-	300
Depåer från återförsäkrare		5	6

Koncernen, Mkr		2011-12-31	2010-12-31
Skulder			
Uppskjuten skatteskuld	Not 38	666	579
Skulder avseende direkt försäkring	Not 39	109	2
Skulder avseende återförsäkring		8	1
Skulder till kreditinstitut		376	376
Derivat	Not 23	96	166
Aktuell skatteskuld		155	116
Övriga skulder	Not 40	2 538	2 881
		3 948	4 121
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter			
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 41	487	611
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		171 550	166 533

Uppllysning om koncernens ställda säkerheter och eventualförpliktelser, se not 43 och 44.

RAPPORT ÖVER FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL

EGET KAPITAL HÄNFÖRLIGT TILL FÖRSÄKRINGSTAGARNA ¹⁾

Koncernen, Mkr	Konsoliderings- fond	Omräknings- reserver ²⁾	Balanserad vinstmedel inkl årets resultat ³⁾	Eget kapital hänförligt försäkrings- tagarna	Innehav utan bestämmande inflytande	Totalt eget kapital
Ingående balans 2010-01-01 enligt fastställd balansräkning	10 611	110	23 664	34 385	1 544	35 929
Överföring till konsolideringsfond 2010	21 598	-	-21 598	-	-	-
Beståndsöverlåtelse	102	-	-	102	-	102
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	-1 406	-	-	-1 406	-	-1 406
Utdelning till innehav utan bestämmande inflytande	-	-	-	-	-30	-30
Årets övrigt totalresultat	-	-120	46	-74	-	-74
Årets resultat	-	-	8 471	8 471	128	8 599
Årets totalresultat	-	-120	8 517	8 397	128	8 525
Utgående balans 2010-12-31	30 905	-10	10 583	41 478	1 642	43 120
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	-1 415	-	-	-1 415	-	-1 415
Utdelning till innehav utan bestämmande inflytande	-	-	-	-	-47	-47
Årets övrigt totalresultat	-	-11	-75	-86	-	-86
Årets resultat	-	-	-9 957	-9 957	132	-9 825
Årets totalresultat	-	-11	-10 032	-10 043	132	-9 911
Utgående balans 2011-12-31	29 490	-21	551	30 020	1 727	31 747

1) Bundet eget kapital uppgår till 38 740 mkr (32 011) och fritt eget kapital till – 8 720 mkr (9 467).

2) Omräkningsreserver avser omräkning av utländska verksamheter.

3) Balanserade vinstmedel inkluderar Reservfond, Kapitalandelsfond, Obeskattade reserver, Aktuariella vinster och förluster inkl löneskatt, skatt hänförlig till komponenter avseende övrigt totalresultat och årets resultat.

Innehav utan bestämmande inflytande avser andra ägare i vinstutdelande bolag inom Folksam Liv-koncernen.

RESULTATRÄKNING

Moderföretaget, Mkr		2011	2010
TEKNISK REDOVISNING AV SKADEFÖRSÄKRINGS RÖRELSEN			
Premieintäkt efter avgiven återförsäkring			
Premieintäkter	Not 3	694	700
Premier för avgiven återförsäkring		-	-
		694	700
Kapitalavkastning överförd från finansrörelsen		104	113
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)			
Utbetalda försäkringsersättningar	Not 7		
Före avgiven återförsäkring		- 146	- 101
Återförsäkrares andel		-	-
Förändring i avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		847	- 482
Återförsäkrares andel		-	-
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	Not 8		
Livförsäkringsavsättningar		- 4	- 48
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)		- 100	-
Driftskostnader	Not 9	- 69	- 68
Övriga tekniska kostnader		- 1	- 3
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat		1 325	111

Moderföretaget, Mkr		2011	2010
TEKNISK REDOVISNING AV LIVFÖRSÄKRINGSRÖRELSEN			
Premieinkomst efter avgiven återförsäkring			
Premieinkomst	Not 3	6 450	5 648
Premier för avgiven återförsäkring		- 14	- 9
		6 436	5 639
Kapitalavkastning, intäkter	Not 4	7 517	5 911
Orealiserade vinster på placeringstillgångar			
Värdeökning av placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk			
Värdeökning på fondförsäkringstillgångar		-	12
Värdeökning på övriga placeringstillgångar	Not 5	4 492	5 096
Övriga tekniska intäkter	Not 6	8	6
Försäkringsersättningar (efter avgiven återförsäkring)			
Utbetalda försäkringsersättningar	Not 7		
Före avgiven återförsäkring		- 5 399	- 5 423
Återförsäkrares andel		5	3
Förändring i avsättning för oreglerade skador			
Före avgiven återförsäkring		200	681
Återförsäkrares andel		6	- 3
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar (efter avgiven återförsäkring)	Not 8		
Livförsäkringsavsättningar		- 18 224	448
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk			
Villkorad återbäring		9	- 6
Fondförsäkringsåtagande		35	- 12
Återbäring och rabatter (efter avgiven återförsäkring)		- 832	- 603
Driftskostnader	Not 9	- 554	- 481
Kapitalavkastning, kostnader	Not 10	- 1 034	- 472
Orealiserade förluster på placeringstillgångar			
Värdeminskning på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk		- 35	-
Värdeminskning på övriga placeringstillgångar	Not 11	- 4 067	- 1 719
Övriga tekniska kostnader		- 13	- 303
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		- 11 450	8 774

RESULTATRÄKNING (forts.)

Moderföretaget, Mkr	2011	2010
ICKE-TEKNISK REDOVISNING		
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat	1 325	111
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	- 11 450	8 774
Kapitalavkastning, intäkter	Not 4 116	75
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	Not 5 71	67
Kapitalavkastning, kostnader	Not 10 - 11	- 8
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 11 - 72	- 21
Kapitalavkastning överförd till skadeförsäkringsrörelsen	- 104	- 113
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	- 10 125	8 885
Bokslutsdispositioner	Not 13 - 290	- 255
Resultat före skatt	- 10 415	8 630
Skatt på årets resultat	Not 14 - 768	- 704
ÅRETS RESULTAT	- 11 183	7 926

RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT

	2011	2010
Årets resultat	- 11 183	7 926
Årets övrigt totalresultat	-	-
Årets totalresultat	- 11 183	7 926

RESULTATANALYS

Livförsäkringsrörelse Tjänstepensionsförsäkring					
Moderföretaget, Mkr	Total	Förmåns- bestämd försäkring	Avgifts- bestämd traditionell försäkring	Fond- försäkring	Tjänste- anknuten sjukför- säkring samt PB
Premieinkomst före avgiven återförsäkring	7 144	1 134	1 382	–	268
Premier för avgiven återförsäkring	– 14	0	0	0	– 12
Premier för egen räkning	7 130	1 134	1 382	0	256
Kapitalavkastning, intäkter	7 633	1 507	2 185	–	172
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	4 563	871	1 276	–	100
Övriga tekniska intäkter	8	–	–	3	–
Utbetalda försäkringsersättningar					
Före avgiven återförsäkring	– 5 545	– 779	– 1 030	0	– 191
Återförsäkrarens andel	5	–	0	–	4
Förändring i avsättning för oreglerade skador					
Före avgiven återförsäkring	1 047	–	– 8	–	18
Återförsäkrarens andel	6	–	0	–	7
Förändring i andra försäkrings- tekniska avsättningar f e r	– 18 184	– 4 293	– 4 778	35	1
Återbäring och rabatter f e r	– 932	–	– 1	–	– 175
Driftskostnader	– 623	– 53	– 84	– 3	– 10
Kapitalavkastning, kostnader	– 1 045	– 306	– 348	–	– 34
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	– 4 174	– 637	– 1 083	– 35	– 75
Övriga tekniska kostnader	– 14	–	– 1	–	0
Skadeförsäkringsrörelsens tek- niska resultat	1 325	–	–	–	–
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	– 11 450	– 2 556	– 2 490	0	73
Avvecklingsresultat före avgiven återförsäkring	1 212	–	– 5	–	17

Livförsäkringsrörelse Tjänstepensionsförsäkring					
Moderföretaget, Mkr	Total	Förmåns- bestämd försäkring	Avgifts- bestämd traditionell försäkring	Fond- försäkring	Tjänste- anknuten sjukför- säkring samt PB
Försäkringstekniska avsättningar, före avgiven återförsäkring					
Livförsäkringsavsättningar	86 333	15 564	25 062	–	6
Avsättning för oreglerade skador					
Avsättning för fastställda skador	134	–	9	0	–
Avsättning för ej fastställda skador	942	–	–	–	206
Avsättning för sjukräntor	1 339	–	45	–	988
Skadebehandlingsreserv	92	–	–	–	50
Summa avsättning oreglerade ska- dor	2 508	–	54	0	1 244
Avsättning för återbäring och rabat- ter	2 207	–	–	–	475
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäk- ringstagaren bär risk, före avgiven återförsäkring					
Villkorad återbäring	232	–	34	–	–
Fondförsäkringsåtaganden	258	–	–	258	–
Summa försäkringstekniska avsättningar för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk	490	–	34	258	–
Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar					
Avsättning för oreglerade skador	22	–	0	–	19
Konsolideringsfond	37 416	8 490	10 357	–	416

RESULTATANALYS (forts.)

	Livförsäkringsrörelse				Skade- försäkrings- rörelse		Livförsäkringsrörelse				Skade- försäkrings- rörelse
	Övrig livförsäkring						Övrig livförsäkring				
Moderföretaget, Mkr	Individuell traditionell livförsäkring	Ouppsägbar sjuk- & olycksfalls- försäkring samt PB	Gruppliv- och tjänste- gruppliv försäkring	Mottagen åter- försäkring	Sjukdom och olycksfall	Moderföretaget, Mkr	Individuell traditionell livförsäkring	Ouppsägbar sjuk- & olycksfalls- försäkring samt PB	Gruppliv- och tjänste- gruppliv försäkring	Mottagen åter- försäkring	Sjukdom och olycksfall
Premieinkomst före avgiven återförsäkring	2 319	68	1 258	21	694	Försäkringstekniska avsättningar, före avgiven återförsäkring					
Premier för avgiven återförsäkring	0	0	- 2	0	-	Livförsäkringsavsättningar	45 290	35	77	-	299
Premier för egen räkning	2 319	68	1 256	21	694	Avsättning för oreglerade skador					
Kapitalavkastning, intäkter	3 217	34	399	2	116	Avsättning för fastställda skador	59	-	66	-	-
Orealiserade vinst på placeringstillgångar	1 978	21	245	1	71	Avsättning för ej fastställda skador	-	51	327	13	345
Övriga tekniska intäkter	4	-	-	-	-	Avsättning för sjukräntor	-	279	8	12	7
Utbetalda försäkringsersättningar						Skadebehandlingsreserv	-	20	10	-	13
Före avgiven återförsäkring	- 2 378	- 49	- 964	- 8	- 146	Summa avsättning oreglerade skador	59	350	411	25	365
Återförsäkrarens andel	0	1	0	0	-	Avsättning för återbäring och rabatter	-	-	1 632	-	100
Förändring i avsättning för oreglerade skador						Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk, före avgiven återförsäkring					
Före avgiven återförsäkring	0	- 1	201	- 9	847	Villkorad återbäring	198	-	-	-	-
Återförsäkrarens andel	0	-1	-	0	-	Fondförsäkringsåtaganden	-	-	-	-	-
Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar före	- 9 165	1	19	-	- 4	Summa försäkringstekniska avsättningar för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk	198	-	-	-	-
Återbäring och rabatter före	- 4	-	- 652	-	- 100	Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar					
Driftskostnader	- 305	- 19	- 78	- 2	- 69	Avsättning för oreglerade skador	0	3	-	0	-
Kapitalavkastning, kostnader	- 305	- 3	- 38	0	- 11	Konsolideringsfond	14 536	21	3 469	-	127
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	- 2 002	- 21	- 248	- 1	- 72						
Övriga tekniska kostnader	- 8	0	- 3	-	- 1						
Skadeförsäkringsrörelsens tekniska resultat	-	-	-	-	1 325						
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat	- 6 649	31	137	4	-						
Avvecklingsresultat före avgiven återförsäkring	0	1	234	1	964						

BALANSRÄKNING

TILLGÅNGAR		2011-12-31	2010-12-31
Moderföretaget, Mkr			
Placeringsstillgångar			
Byggnader och mark	Not 16	2 818	2 564
Placeringar i koncern- och intresseföretag			
Aktier och andelar i koncernföretag	Not 17	5 518	5 523
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	Not 46	354	354
Aktier och andelar i intresseföretag	Not 18	120	104
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	Not 46	437	–
		6 429	5 981
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	Not 19	26 869	34 427
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not 20	75 746	65 381
Lån med säkerhet i fast egendom	Not 21	–	0
Övriga lån	Not 22	708	603
Derivat	Not 23	780	1 394
Övriga finansiella placeringstillgångar	Not 24	230	14
		104 333	101 819
Summa placeringstillgångar		113 580	110 364

TILLGÅNGAR		2011-12-31	2010-12-31
Moderföretaget, Mkr			
Placeringsstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk			
Fondförsäkringstillgångar		258	226
Återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar			
Avsättning för oreglerade skador	Not 33	22	16
		22	16
Fordringar			
Fordringar avseende direkt försäkring	Not 25	15	8
Fordringar avseende återförsäkring		18	6
Aktuell skattefordran		–	217
Övriga fordringar	Not 26	916	699
		949	930
Andra tillgångar			
Materiella tillgångar	Not 28	9	11
Kassa och bank		5 541	3 968
		5 550	3 979
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränte- och hyresintäkter		1 438	1 277
Förutbetalda anskaffningskostnader	Not 29	25	35
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not 30	11	20
		1 474	1 332
SUMMA TILLGÅNGAR		121 833	116 847

BALANSRÄKNING (forts.)

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER

Moderföretaget, Mkr		2011-12-31	2010-12-31
Eget kapital	Not 31		
Konsolideringsfond		37 416	30 905
Årets resultat		- 11 183	7 926
		26 233	38 831
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfond		1 783	1 492
Försäkringsteknisk avsättning (före avgiven återförsäkring)			
Livförsäkringsavsättning	Not 32	86 333	68 105
Avsättning för oreglerade skador	Not 33	2 508	3 555
Avsättning för återbäring och rabatter	Not 34	2 207	1 280
		91 048	72 940
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk (före avgiven återförsäkring)			
Villkorad återbäring	Not 35	232	209
Fondförsäkringsåtaganden	Not 36	258	226
Andra avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser	Not 37	31	30
Uppskjuten skatteskuld	Not 38	193	163
Övriga avsättningar		-	300
Depåer från återförsäkrare		5	6
Skulder			
Skulder avseende återförsäkring		8	2
Derivat	Not 23	96	166
Aktuell skatteskuld		74	-
Övriga skulder	Not 40	1 566	2 183
		1 744	2 351

Moderföretaget, Mkr		2011-12-31	2010-12-31
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter			
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 41	306	299
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		121 833	116 847
STÄLLDA PANTER	Not 43	115 293	108 098
ANSVARSFÖRBINDELSER	Not 44	427	829
ÅTAGANDEN	Not 45	1 197	1 942

RAPPORT ÖVER FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL

Moderföretaget, Mkr	Konsolideringsfond	Årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående balans 2010-01-01	10 610	21 598	32 208
Föregående års vinstdisposition	21 598	- 21 598	-
Beståndsöverlåtelse	102	-	102
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	- 1 405	-	-1 405
Årets resultat, tillika årets totalresultat	-	7 926	7 926
Utgående balans 2010-12-31	30 905	7 926	38 831
Ingående balans 2011-01-01	30 905	7 926	38 831
Föregående års vinstdisposition	7 926	- 7 926	-
Under räkenskapsåret tilldelad återbäring	- 1 415	-	- 1 415
Årets resultat, tillika årets totalresultat	-	- 11 183	- 11 183
Utgående balans 2011-12-31	37 416	- 11 183	26 233

KASSAFLÖDESANALYS

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN				
Resultat före skatt ^{1) 10)}	- 9 371	8 948	- 10 125	8 885
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet ²⁾	14 110	- 5 740	15 044	- 5 407
Betald skatt	- 22	- 437	- 446	- 860
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	4 717	2 771	4 473	2 618
Förändring av placeringstillgångar, livförsäkring ³⁾	411	- 3 978	309	- 3 975
Förändring av placeringstillgångar/försäkrings- tekniska avsättningar, fondförsäkring, netto ⁴⁾	-	-	-	0
Förändring av övriga rörelsefordringar	- 345	- 463	- 258	- 448
Förändring av övriga rörelseskulder	- 688	178	- 744	- 164
Utbetald återbäring från konsolideringsfonden	- 1 416	- 1 405	- 1 415	- 1 405
KASSAFLÖDE FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN	2 679	- 2 897	2 365	- 3 374
INVESTERINGSVERKSAMHETEN				
Effekt av samgående/beståndsoverlåtelse ⁵⁾	-	426	-	453
Nettoinvestering i koncernföretag ⁶⁾	-	- 36	175	35
Nettoinvestering i intressebolag ⁷⁾	- 444	- 79	- 452	- 79
Nettoinvestering i övriga placeringstillgångar ⁸⁾	- 241	19	- 215	-
Förändring av materiella och immateriella tillgångar	-	-	-	0
KASSAFLÖDE FRÅN INVESTERINGSVERKSAMHETEN	685	330	- 492	409
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN				
Utbetald utdelning till innehav utan bestämmande inflytande	- 47	- 31	-	-
KASSAFLÖDE FRÅN FINANSIERINGSVERKSAMHETEN	- 47	- 31	-	-
ÅRETS KASSAFLÖDE	1 947	- 2 598	1 873	- 2 965
Likvida medel vid årets början	5 184	7 791	3 884	6 858
Kursdifferens i likvida medel	- 6	- 9	- 6	- 9
Likvida medel vid årets slut ⁹⁾	7 125	5 184	5 751	3 884
	1 947	- 2 598	1 873	- 2 965

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
^{1) Betalda och erhållna räntor och utdelningar}				
Under perioden betald ränta	- 16	- 11	- 8	- 8
Under perioden erhållen ränta	3 011	2 512	2 990	2 505
Under perioden erhållen utdelning	1 191	793	1 173	786
Summa betalda och erhållna räntor och utdelningar	4 177	3 295	4 155	3 283
^{2) Poster som inte ingår i kassaflödet}				
	2011	2010	2011	2010
Nedskrivningar	100	- 9	- 49	67
Avskrivningar	13	67	12	4
Icke utdelad resultatandel i intresse- och kommanditbolag	-	- 118	- 120	- 97
Realiserad vinst (-) / förlust (+)	- 2 554	- 3 057	- 2 564	- 3 056
Orealiserad vinst (-) / förlust (+)	- 1 675	- 3 598	- 538	- 3 423
Valutakursvinst (-) / förlust (+)	- 356	212	- 356	212
Förändring av upplupet anskaffningsvärde räntebärande värdepapper	532	538	532	538
Förändring avsättningar	- 29	293	2	292
Förändring av avsättningar avseende försäkringsavtal	18 125	56	18 102	3
Förändring av skulder avseende investeringsavtal	- 47	- 124	23	53
Summa poster som inte ingår i kassaflödet	14 110	- 5 740	15 044	- 5 407
^{3) Förändring av placeringstillgångar, livförsäkring}				
	2011	2010	2011	2010
Investering i placeringstillgångar, livförsäkring	- 48 593	- 60 594	- 48 593	- 60 594
Försäljning av placeringstillgångar, livförsäkring	49 005	56 619	48 902	56 619
Summa förändring av placeringstillgångar	412	- 3 975	309	- 3 975
^{4) Förändring av placeringstillgångar/försäkrings- tekniska avsättningar fondförsäkring, netto}				
Investering i placeringstillgångar, fondförsäkring	- 3 674	- 1 464	- 71	- 66
Förändring av försäkringstekniska avsättningar, fondförsäkring	3 674	1 464	71	66
Summa förändring av placeringstillgångar/försäkrings- ringstekniska avsättningar fondförsäkring, netto	0	0	0	0

KASSAFLÖDESANALYS (forts.)

Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
⁵) Effekt av samgående/beståndsoverlåtelse				
Byggnader och mark	-	-	-	-
Finansiella tillgångar	-	-	-	-
Övriga tillgångar	-	2	-	2
Likvida medel	-	453	-	453
Summa tillgångar	-	455	-	455
Avsättningar	-	353	-	353
Övriga skulder	-	-	-	-
Summa avsättningar och skulder	-	353	-	353
Totalt	-	102	-	102
Påverkan likvida medel	-	453	-	453
⁶) Nettoinvestering i koncernföretag				
Investering i koncernföretag	-	- 40	-	- 40
Försäljning av koncernföretag/Utdelning från kommanditbolag	-	4	175	75
Summa nettoinvestering i koncernföretag	-	- 36	175	35
⁷) Nettoinvestering i intresseföretag				
Investering i intresseföretag	- 444	- 79	- 452	- 79
Försäljning av intresseföretag	-	-	-	0
Summa nettoinvestering i intresseföretag	- 444	- 79	- 452	- 79
⁸) Nettoinvestering i övriga placeringstillgångar				
Investering i placeringstillgångar	- 241	31	- 215	-
Försäljning av placeringstillgångar	-	- 12	-	-
Summa nettoinvestering i placeringstillgångar	- 241	19	- 215	-
⁹) Delkomponenter som ingår i likvida medel				
Kassa och banktillgodohavanden	6 915	5 268	5 541	3 968
Kortfristiga placeringar jämställda med likvida medel	210	- 84	210	- 84
Summa delkomponenter som ingår i likvida medel	7 125	5 183	5 751	3 884

Som kortfristiga placeringar har klassificerats ej likviderade affärer avseende aktier och obligationer vilka likvidregleras i nära anslutning till affärsdagen.

Ej tillgängliga likvida medel	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Valutarestriktioner	-	-	-	-
Andra legala restriktioner	1 010	1 042	1 010	1 042
Summa ej tillgängliga likvida medel	1 010	1 042	1 042	1 042

¹⁰⁾ För Moderföretaget avses resultat före bokslutsdispositioner och skatt.

Noter

Not 1. Redovisningsprinciper

Allmän information

Årsredovisningen avges per 31 december 2011 och avser räkenskapsåret 2011 för Folksam ömsesidig livförsäkring som är ett ömsesidigt försäkringsbolag med säte i Stockholm.

Adressen till huvudkontoret är Bohusgatan 14, 106 60 Stockholm och organisationsnumret är 502006-1585.

Överensstämmelse med normgivning och lag

Koncernredovisningen är upprättad i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS), utgivna av International Accounting Standards Board (IASB) och antagna av EU. Tillämpning sker även av Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 1, Kompletterande redovisningsregler för koncerner. Även tillämpliga delar av Finansinspektionens föreskrifter FFFS 2008:26 och dess ändringsföreskrifter samt årsredovisningslagen för försäkringsföretag tillämpas i koncernredovisningen.

Moderföretaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen med de undantag som beskrivs i avsnittet om Moderföretagets redovisningsprinciper.

Förutsättningar vid upprättande av Folksam Livs finansiella rapporter

Folksam Livs funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste miljontal. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde, förutom vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av derivatinstrument, finansiella tillgångar klassificerade som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen, samt finansiella skulder i fondförsäkringar. Även fastigheter värderas till verkligt värde.

Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Vid upprättande av de finansiella rapporterna i enlighet med lagbegränsad IFRS görs bedömningar och uppskattningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

Uppskattningar och antaganden ses över regelbundet. I not 49 beskrivs bedömningar och uppskattningar som har en betydande inverkan på de finansiella rapporterna.

De viktigaste antagandena som påverkar redovisade belopp för tillgångar och skulder är relaterade till de försäkringstekniska avsättningarna, se not 32–36. Avsättningarna kontrolleras och utvärderas löpande i det ordinarie boksluts- och prognosarbetet. Eventuellt överskott eller underskott redovisas i sin helhet i resultaträkningen som ett avvecklingsresultat. Betydelsen av respektive antagande visas i känslighetsanalys i not 2, Upplysningar om risker.

De nedan angivna redovisningsprinciperna har, med undantag för åren 2007–2008 i femårsöversikten, tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna om inte annat framgår nedan.

Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen den 28 mars 2012. Resultat- och balansräkning blir föremål för fastställelse på stämman den 19 april 2012.

Nya IFRS och tolkningar som ännu inte börjat tillämpas

Ett antal nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder ikraft först under kommande räkenskapsår och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter. Nyheter eller ändringar som blir tillämpliga fr.o.m. räkenskapsår 2012 och framåt planeras inte att förtidstillämpas.

Nedan beskrivs förväntade effekter på de finansiella rapporterna som tillämpningen av nedanstående nya eller ändrade IFRS förväntas få på företagets finansiella rapporter. Utöver dessa bedöms inte de övriga nyheterna påverka företagets finansiella rapporter.

IFRS 9 Financial Instruments avses ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering senast från och med 2015. IASB har publicerat den första av tre delar som kommer att utgöra den slutliga IFRS 9. Denna första del behandlar klassificering och värdering av finansiella tillgångar samt finansiella skulder. De kategorier för finansiella tillgångar som finns i IAS 39 ersätts av två kategorier, där värdering sker till verkligt värde eller upplupet anskaffningsvärde. Upplupet anskaffningsvärde används för instrument som innehåller i en affärsmodell vars mål är att erhålla de kontraktuella kassaflödena; vilka ska utgöra betalningar av kapitalbelopp och ränta på kapitalbeloppet vid specificerade datum. Övriga finansiella tillgångar

redovisas till verkligt värde och möjligheten att tillämpa 'fair value option' som i IAS 39 behålls. Förändringar i verkligt värde ska redovisas i resultatet, med undantag för värdeförändringar på egetkapitalinstrument som inte innehåller för handel och för vilka initialt val görs att redovisa värdeförändringar i övrigt totalresultat. Värdeförändringar på derivat i säkringsredovisning påverkas inte av denna del av IFRS 9, utan redovisas tillsvidare i enlighet med IAS 39. I avvaktan på att alla delar av standarden blir färdiga har Folksam Liv ännu inte utvärderat effekterna av den nya standarden.

Företaget har inte beslutat om de nya principerna ska börja tillämpas i förtid eller från och med den 1 januari 2015.

IFRS 13 Fair Value Measurement: En ny enhetlig standard för mätning av verkligt värde samt förbättrade upplysningskrav. Standarden ska tillämpas framåttriktat på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2013 eller senare. Företaget har ännu inte gjort någon utvärdering om IFRS 13 kommer att medföra någon ändring i de metoder som idag tillämpas för värdering till verkligt värde.

Ändringar i IFRS 7: Finansiella instrument: Nya upplysningskrav för överförda finansiella tillgångar. Ändringen ska tillämpas på räkenskapsår som påbörjas den 1 juli 2011 eller senare. Jämförelseupplysningar behöver inte lämnas.

Övriga ändrade standarder med framtida tillämpning (ännu ej godkända av EU) har i korta drag följande innebörder:

Ändringar av IAS 12: Inkomstskatter avseende värdering av skatt för förvaltningsfastigheter. Ändringen innebär en presumtion att förvaltningsfastigheter, som värderas till verkligt värde, kommer att realiseras genom försäljning. Enligt denna ansats ska uppskjuten skatt normalt värderas baserat på den skattesats som gäller vid försäljning av fastigheten. Ändringen ska tillämpas från och med räkenskapsår som påbörjas den 1 januari 2012.

IFRS 10 Consolidated Financial Statements: Ny standard för koncernredovisning. Standarden ska tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2013 eller senare med retroaktiv tillämpning.

IFRS 11 Joint Arrangements: Ny standard för redovisning av joint ventures och joint operations. Standarden ska tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2013 eller senare.

IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities: Ny standard för upplysningar för alla typer av investeringar i andra företag. Standarden ska tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2013 eller senare med retroaktiv tillämpning.

Ändrad IAS 27 Separata finansiella rapporter: Den ändrade standarden inkluderar endast regler för juridiska enheter. I huvudsak är det inga förändringar avseende redovisning och upplysningar för separata finansiella rapporter. Redovisning av intresseföretag och joint venture har inkluderats i IAS 27. Ändringarna ska tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2013 eller senare.

Ändrad IAS 28 Innehav i intresseföretag och joint venture: Den ändrade standarden överensstämmer i huvudsak med tidigare IAS 28. Ändringarna avser hur redovisning ska göras vid när förändringar i innehav sker och betydande eller gemensamt bestämmande inflytande upphör eller inte. Ändringen ska tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2013 eller senare.

Ändrad IAS 1 Utformning av finansiella rapporter (Presentation av övrigt totalresultat): Ändringen avser hur poster inom övrigt totalresultat ska presenteras. Posterna ska delas upp i två kategorier; dels poster som kommer att omklassificeras till årets resultat dels poster som inte kommer att omklassificeras. Poster som kommer att omklassificeras är omräkningsdifferenser. Poster som inte omklassificeras är aktuariella vinster och förluster. Ändringen ska tillämpas för

räkenskapsår som påbörjas från och med 1 juli 2012 med retroaktiv verkan.

Ändrad IAS 19 Ersättningar till anställda: Ändringen innebär att den s k "korridor-metoden" försvinner. Aktuariella vinster och förluster ska redovisas i övrigt totalresultat. Avkastning som beräknas på förvaltningstillgångar ska basera sig på diskonteringsräntan som används vid beräkning av pensionsförpliktelsen. Skillnad mellan verklig och beräknad avkastning avseende förvaltningstillgångar ska redovisas i övrigt totalresultat. Ändringarna ska tillämpas på räkenskapsår som inleds den 1 januari 2013 eller senare med retroaktiv tillämpning.

Konsolideringsprinciper

Dotterföretag

Folksam Liv konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Bestämmande inflytande innebär direkt eller indirekt en rätt att utforma ett företags finansiella och operativa strategier i syfte att erhålla ekonomiska fördelar. Vid bedömningen om ett bestämmande inflytande föreligger, beaktas potentiella röstberättigande aktier som utan dröjsmål kan utnyttjas eller konverteras.

Koncernredovisningen är upprättad enligt förvärvsmetoden. Förvärvsmetoden innebär att ett förvärv av dotterföretag beaktas som en transaktion varigenom moderföretaget indirekt förvärvar dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder. I förvärvsanalysen fastställs det verkliga värdet på förvärvsdagen av förvärvade identifierbara tillgångar och övertagna skulder samt eventuella innehav utan bestämmande inflytande. Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av eget kapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer redovisas direkt i årets resultat. Överförd ersättning i samband med förvärvet inkluderar inte betalningar som avser reglering av tidigare affärsförbindelser. Denna typ av regleringar redovisas i resultatet.

Dotterföretags finansiella rapporter tas in i koncernredovisningen från och med förvärvstidpunkten till det datum då det bestämmande inflytandet upphör.

I de fall dotterbolagets redovisningsprinciper inte överensstämmer med koncernens redovisningsprinciper har justeringar gjorts till koncernens redovisningsprinciper.

Från och med förvärvstidpunkten inkluderas i koncernredovisningen det förvärvade företagets intäkter och kostnader, identifierbara tillgångar och skulder liksom eventuell uppkommen goodwill eller negativ goodwill. Avyttrade företag inkluderas i koncernredovisningen för tiden fram till tidpunkten för avyttring.

Avyttringar som leder till att bestämmande inflytande förloras men där det finns ett kvarstående innehav värderas detta innehav till verkligt värde och värdeförändringen redovisas i årets resultat.

Intresseföretag

Aktieinnehav i vilka Folksam har lägst 20 och högst 50 procent av rösterna eller på annat sätt har ett betydande inflytande över den driftsmässiga eller finansiella styrningen, redovisas enligt kapitalandelsmetoden. Metoden bygger på att det

bokförda värdet av aktier i intresseföretag förändras med den årliga resultatandelen. Motsvarande belopp redovisas i resultaträkningen under "Andel i intresseföretags resultat" i det icke-tekniska resultatet. Redovisade vinstandelar är ej att betrakta som disponibla för ägarkoncernen och därför sker en omföring till kapitalandelsfonden.

Transaktionsutgifter, med undantag av transaktionsutgifter som är hänförliga till emission av eget kapitalinstrument eller skuldinstrument, som uppkommer inkluderas i anskaffningsvärdet. När koncernens andel av redovisade förluster i intresseföretaget överstiger det redovisade värdet på andelarna i koncernen reduceras andelarnas värde till noll. Avräkning för förluster sker även mot långfristiga finansiella mellanhavanden utan säkerhet, vilka till sin ekonomiska innebörd utgör del av ägarföretagets nettoinvestering i intresseföretaget. Fortsatta förluster redovisas inte såvida inte koncernen har lämnat garantier för att täcka förluster uppkomna i intresseföretaget. Kapitalandelsmetoden tillämpas fram till den tidpunkt när det betydande inflytandet upphör.

Transaktioner som elimineras vid konsolidering

Koncerninterna fordringar och skulder, intäkter eller kostnader och orealiserade vinster eller förluster som uppkommer från koncerninterna transaktioner mellan koncernföretag, elimineras i sin helhet vid upprättandet av koncernredovisningen. Orealiserade vinster som uppkommer från transaktioner med intresseföretag elimineras i den utsträckning som motsvarar koncernens ägarandel i företaget. Orealiserade förluster elimineras på samma sätt som orealiserade vinster, men endast i den utsträckning det inte finns något nedskrivningsbehov.

Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Folksam Livs funktionella valuta är svenska kronor och vid värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta används balansdagens stängningskurser. Valutakursförändringar redovisas i resultaträkningen netto på raden "Kapitalavkastning, intäkter" respektive "Kapitalavkastning, kostnader".

Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till verkliga värden omräknas till den funktionella valutan till den kurs som råder vid tidpunkten för värdering till verkligt värde.

Utländska verksamheters finansiella rapporter

Tillgångar och skulder i utlandsverksamheter, inklusive andra koncernmässiga över- och undervärden, omräknas från utlandsverksamhetens funktionella valuta till koncernens rapporteringsvaluta, svenska kronor, till den valutakurs som råder på balansdagen. Intäkter och kostnader i en utlandsverksamhet omräknas till

svenska kronor till en genomsnittskurs som utgör en approximation av de valutakurser som förelegat vid respektive transaktionstidpunkt. Omräkningsdifferenser som uppstår vid valutaomräkning av utlandsverksamheter redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i eget kapital i en omräkningsreserv.

Försäkringsavtal och investeringsavtal

Folksam Liv har genomfört en klassificering av alla avtal utifrån den försäkringsrisk de innehåller och därmed den ekonomiska påverkan som en försäkringshändelse har för bolaget. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. Bolaget har bedömt att den ekonomiska påverkan är betydande om försäkringsrisken är minst fem procent.

Även för pensionsförsäkringsavtal med försäkringsrisk mindre än fem procent som tecknas utan personlig rådgivare bedöms den ekonomiska påverkan vara betydande. Är ekonomisk påverkan försumbar räknas avtalet som ett finansiellt instrument. Klassificeringen styr dock inte om avtalen redovisas som försäkringsavtal eller delas upp på en försäkringsdel och en finansiell del, s.k. unbundling.

Bolaget har valt att dela upp fondförsäkringsavtal och avtal med villkorad återbäring på en försäkringsdel och en finansiell del, s.k. unbundling. Redovisning av de finansiella delarna av avtalet sker enligt IAS 39 "Finansiella instrument, redovisning och värdering" samt IAS 18 "Intäkter". Uppdelning inom försäkringsavtalet ger en tydlig redovisning som visar hur stor del av inbetalningarna som går till verksamhet med risk respektive till sparandeverksamhet. Avtal med negativ risksumma delas upp och frigjord risksumma redovisas som premie för att kunna ge arvsvinst. För avtal med positiv risksumma gäller på motsvarande sätt att riskpremie erläggs för att risksumma ska kunna tillskjutas vid dödsfall. Valet att unbundla all fondförsäkring innebär att alla fondförsäkringsavtal kan redovisas på ett enhetligt sätt. Villkorad återbäring regleras av vilken avkastning som placeringstillgångarna har haft. Således är det inte tillåtet att automatiskt redovisa dessa som ett försäkringsavtal enligt IFRS 4. Unbundling av avtal med villkorad återbäring innebär därför att även dessa avtal kan redovisas på ett enhetligt sätt.

Enligt IFRS 4 får avtal med betydande andel diskretionär del (återbäring) redovisas som försäkringsavtal. Eftersom alla bolagets avtal med traditionell förvaltning och utjämnad återbäring eller pensionstillägg har en betydande diskretionär del har bolaget beslutat att redovisa samtliga dessa avtal som försäkringsavtal.

Även traditionell livförsäkring med daglig avkastningsfördelning redovisas som försäkringsavtal på grund av att betydande diskretionära delar finns. Samtliga avtal med traditionell förvaltning och garanti redovisas därmed som försäkringsavtal.

Gruppliv-, sjuk- och premiefrielseförsäkring, avgiven och mottagen återförsäkring samt övrig riskförsäkring redovisas som försäkringsavtal eftersom dessa avtal alltid innehåller betydande försäkringsrisk.

Redovisning av verksamhet som redovisas som försäkringsavtal

Verksamhet som redovisas som försäkringsavtal redovisas enligt IFRS4.

Intäktsredovisning/Premieinkomst

Som premieinkomst redovisas inbetalda belopp under räkenskapsåret enligt försäkringsavtal för direkt försäkring samt inbetalda och tillgodoförda belopp för försäkringsavtal om mottagen återförsäkring. Undantaget är premier på sjuk- och premiefrielseförsäkringar med avtalad löpande premiebetalning och där premien helt avser ett senare räkenskapsår.

Som premieinkomst för gruppliv redovisas premier för försäkringsavtal för vilka bolagets ansvar inträtt under verksamhetsåret.

Utbetalda försäkringsersättningar

Som utbetald försäkringsersättning redovisas utbetalningar till försäkringstagare under räkenskapsåret på grund av försäkringsavtal eller inträffade försäkrings-skador, oberoende av när skadan inträffat.

Diskretionära delar i försäkringsavtal

Bolaget har gjort bedömningen att den möjlighet som ges till kunderna att erhålla ytterligare försäkringsförmåner utöver de garanterade, utgör diskretionära delar i enlighet med definitionen i IFRS 4. Företaget förfogar över beslutanderätten till de diskretionära delarna (återbäringen/pensionstilläggen) när det gäller såväl tidpunkt som belopp.

De diskretionära delarna redovisas som en del av konsolideringsfonden till dess att de tilldelats försäkringstagarna eller annan förmånsberättigad. En tilldelning av återbäring redovisas som minskning av eget kapital.

Redovisning av verksamhet som delas upp i försäkringsdel respektive finansiell del

Fondförsäkringsavtal och avtal med villkorad återbäring delas upp i en försäkringsdel och en finansiell del (unbundling). Försäkringsdelen redovisas enligt IFRS 4 och den finansiella delen enligt IAS 39, "Finansiella instrument, redovisning och

värdering" och IAS 18, "Intäkter". För avtal som delas upp på en försäkringsdel och en finansiell del redovisas in- och utbetalningar för den finansiella delen av avtalet inte som premieinkomst och försäkringsersättningar över resultaträkningen, utan istället som en förändring via balansräkningen. Avgiftsintäkter avseende de avtal som klassificerats som finansiella kontrakt redovisas bland övriga tekniska intäkter.

Intäktsredovisning/Premieinkomst

De olika typer av avgifter som debiteras kunderna för förvaltning intäktsförs i takt med att företaget tillhandahåller förvaltningstjänster till innehavarna av avtalen. Tjänsterna tillhandahålls jämnt fördelade under avtalens löptid. Avgifter som debiteras kunderna vid specifika tillfällen, såsom exempelvis fondbyte, flytt till annan försäkringsgivare eller återköp, intäktsförs i samband med händelsen.

För dödsfalls- och sjukfallsrisker tas premier ut genom inlösen av fondvärde/försäkringskapital en gång per månad. För livsfallsrisker tas premier ut genom att hela eller delar av fondvärdet/försäkringskapitalet tillfaller bolaget vid försäkrads dödsfall. Belastning för avkastningsskatt görs genom inlösen av fondvärde/försäkringkapital.

Värdeförändring och utdelning

Verklig avkastning på tillgångar som tillhandahålls för försäkringstagarnas räkning redovisas som en värdeökning respektive värdeminskning av placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisk, och avkastning tillförd försäkringsavtalen redovisas i resultaträkningen som en förändring i försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk.

Utbetalda försäkringsersättningar

- Premiefrielse vid sjukdom – Försäkringsersättning betalas ut genom att bolaget i försäkringstagarens ställe betalar in utbetalningar till avtalet.
- Dödsfall – Försäkringsersättning betalas ut genom att bolaget vid behov skjuter till kapital till det värde som enligt avtalet ska gälla strax efter dödsfall.
- Livsfall – Försäkringsersättningar betalas ut enligt avtal.

Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar består av livförsäkringsavsättningar och avsättning för oreglerade skador. Förändring av försäkringstekniska avsättningar för försäkringsavtal redovisas över resultaträkningen under respektive rubrik.

Se även not 32, Livförsäkringsavsättning, not 33, Avsättning för oreglerade skador, samt not 34, Avsättning för återbäring och rabatter.

Livförsäkringsavsättningen för traditionell livförsäkring med utjämnad återbäring/pensionstillägg och traditionell livförsäkring med premiegaranti och daglig avkastningsfördelning utgörs av skillnaden mellan det förväntade kapitalvärdet av bolagets framtida utgifter för försäkringsavtalet och det förväntade kapitalvär-

det av de premier bolaget ytterligare kan ha att uppbära för försäkringsavtalet. Kapitalvärdena beräknas med beaktande av antaganden om framtida ränta, dödlighet och andra riskmått, driftskostnader och skatt. Se not 32 till Livförsäkringsavsättning.

Livförsäkringsavsättningen för övrig traditionell livförsäkring med daglig avkastningsfördelning bestäms genom att värdet på försäkringarna räknas upp med den garantiränta som gäller vid beräkningstillfället. Därutöver kan även andra avsättningar med syfte att täcka försäkringsrisker redovisas under posten Livförsäkringsavsättning.

För grupplivförsäkring och sjukförsäkring motsvarar livförsäkringsavsättningen summan av ej intjänade premier. I resultaträkningen redovisas periodens förändring av livförsäkringsavsättning.

Avsättningen för oreglerade skador består av försäkringsbelopp, återköpsbelopp och tilldelad återbäring (övriga försäkringstekniska avsättningar). Tillägg har också gjorts för vid bokslutstillfället okända men inträffade skador. Sjukreserver ingår i avsättningen för oreglerade skador. I avsättningen ingår också en skadebehandlingsreserv. Tilldelad återbäring består av återbäring som tilldelats försäkringstagarna men vid bokslutstillfället ännu ej förfallit till betalning.

Villkorad återbäring – Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk

Såväl försäkringsdelen som den finansiella delen redovisas som villkorad återbäring. Avsättningen värderas till verkligt värde på de tillgångar som är kopplade till avtalen. Värdeförändringar redovisas över resultaträkningen. Andra avsättningar med syfte att täcka försäkringsrisker redovisas under posten Livförsäkringsavsättning.

Fondförsäkringsåtagande – Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär risk.

Såväl försäkringsdelen som den finansiella delen redovisas som fondförsäkringsåtagande. Avsättningarna värderas till verkligt värde på de fonder som är kopplade till avtalen. Värdeförändringar redovisas över resultaträkningen. Det verkliga värdet fastställs med hjälp av aktuella fondvärden som speglar det verkliga värdet på de finansiella tillgångar som finns i de fonder till vilka skulderna är länkade, multiplicerat med antalet andelar som tillräknas försäkringstagaren på balansdagen. Om de förväntade framtida intäkterna i en specifik portfölj är lägre än förväntade rörliga kostnader, måste en avsättning för förluster för denna portfölj göras. Andra avsättningar med syfte att täcka försäkringsrisker redovisas under posten Livförsäkringsavsättning.

Förlustprövning

Företagets tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper för försäkringstekniska avsättningar och förutbetalda anskaffningskostnader innebär automatiskt en prövning av att avsättningarna är tillräckliga med avseende på förväntade framtida kassaflöden.

Förutbetalda anskaffningskostnader för försäkringsavtal

Endast rörliga anskaffningskostnader har aktiverats. Med rörliga kostnader avses provisioner vid försäljning. Aktivering har gjorts av den del av individuell livförsäkring som avser avtal med löpande premier, vilka bedöms generera en marginal som ska täcka aktiveringen.

Avskrivningstiden har satts till fem år med en avskrivningsfaktor på 4,24 procent (beaktande av årlig annullation med tio procent) i moderföretaget. Förutbetalda kostnader testas för nedskrivningsbehov vid varje bokslut för att säkerställa att avtalens förväntade framtida ekonomiska förmåner överstiger det redovisade värdet.

Driftskostnader

Samtliga driftskostnader fördelas i resultaträkningen efter funktionerna anskaffning, skadereglering, administration, provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring, kapitalavkastning kostnader samt i vissa fall övriga tekniska kostnader.

Inbäddade derivat i försäkringsavtal

Bolaget värderar inte inbäddade derivat som kan definieras som försäkringsavtal, eller optioner att återköpa försäkringsavtal till ett fast belopp eller ett belopp baserat på ett fast belopp och en räntesats separat.

Avgiven återförsäkring

Som premie för avgiven återförsäkring redovisas belopp som betalats ut under räkenskapsåret eller belopp som tagits upp som en skuld till försäkringsföretag som mottagit återförsäkring enligt ingångna återförsäkringsavtal, inklusive portföljpremier. Premierna periodiseras så att kostnaden fördelas till den period som försäkringsskyddet avser. Avdrag görs för belopp som gottskrivits på grund av portföljåterdragning eller en förändring av återförsäkrarens andel av proportionella återförsäkringsavtal.

Återförsäkrarens andel av försäkringstekniska avsättningar motsvarar återförsäkrarens ansvar för försäkringstekniska avsättningar enligt ingångna avtal. Bolaget bedömer nedskrivningsbehovet för tillgångar avseende återförsäkringsavtal varje årsbokslut/kvartal. Om återvinningsvärdet är lägre än redovisat värde på tillgången så skrivs tillgången ned till återvinningsvärdet och nedskrivningen kostnadsförs i resultaträkningen.

Redovisning av kapitalavkastning

Kapitalavkastning på placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagarna bär placeringsrisken samt avkastningen på placeringstillgångar i livförsäkringsrörelsen redovisas i det tekniska resultatet. Kapitalavkastning på övriga placeringstillgångar i fondförsäkringsbolagen och övriga koncernföretag samt kapitalavkastning avseende skadeförsäkringsrörelsen redovisas i den icke-tekniska redovisningen.

Kapitalavkastning, intäkter

Posten Kapitalavkastning, intäkter avser avkastning på placeringstillgångar och omfattar hyresintäkter från byggnader och mark, utdelning på aktier och andelar (inklusive utdelningar på aktier i koncern- och intresseföretag), ränteintäkter, valutakursvinster (netto), återförda nedskrivningar och realisationsvinster (netto). För Folksam Liv-koncernen ingår även resultatandel i intressebolag i posten.

Kapitalavkastning, kostnader

Under Kapitalavkastning, kostnader redovisas kostnader för placeringstillgångar. Posten omfattar driftskostnader för byggnader och mark, kapitalförvaltningskostnader, räntekostnader, valutakursförluster (netto), av- och nedskrivningar samt realisationsförluster (netto).

Realiserade och orealiserade värdeförändringar

För placeringstillgångar som värderas till anskaffningsvärde utgör realisationsvinster den positiva skillnaden mellan försäljningspris och bokfört värde. För placeringstillgångar som värderas till verkligt värde är realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För räntebärande värdepapper är anskaffningsvärdet det upplupna anskaffningsvärdet och för övriga placeringstillgångar det historiska anskaffningsvärdet. Vid försäljning av placeringstillgångar förs tidigare orealiserade värdeförändringar som justeringspost under posterna Orealiserade vinster på placeringstillgångar respektive Orealiserade förluster på placeringstillgångar.

Orealiserade vinster och förluster redovisas netto per tillgångsslag. Sådana förändringar som förklaras av valutakursförändringar redovisas som valutakursvinst eller valutakursförlust under posten Kapitalavkastning.

Såväl realiserade som orealiserade värdeförändringar på fondförsäkringstillgångar redovisas under värdeökning alternativt värdeminskning på fondförsäkringstillgångar.

Skatter

Inkomstskatt

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Verksamhetsgrenar (huvudsakligen gruppliv-, sjuk- och olycksfallsförsäkringar) samt dotterbolag som ej bedriver försäkringsverksamhet beskattas enligt lagen om inkomstskatt.

Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital. Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar

och skulder. Beloppen beräknas baserade på hur de temporära skillnaderna förväntas bli utjämnade och med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller aviserade per balansdagen. Temporära skillnader beaktas inte för skillnader hänförliga till andelar i dotter- och intresseföretag under förutsättning att moderföretaget eller investeraren kan styra tidpunkten för återföring av de temporära skillnaderna och det är sannolikt att en sådan återföring inte sker inom överskådlig framtid.

Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas. Värdet på uppskjutna skattefordringar reduceras när det inte längre bedöms sannolikt att de kan utnyttjas.

För de verksamhetsgrenar där skatten beräknas utifrån förmögenhetsmassan (avkastningsskatt) har ingen belastning av uppskjuten skatt skett.

Eventuellt tillkommande inkomstskatt som uppkommer vid utdelning redovisas vid samma tidpunkt som när utdelningen redovisas som en skuld.

I juridisk person redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

Avkastningsskatt

Livförsäkringsbolag betalar avkastningsskatt enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Avkastningsskatt är inte en skatt på försäkringsföretagets resultat, utan betalas av bolaget för försäkringstagarnas räkning. Värdet på de nettotillgångar som förvaltas för försäkringstagarnas räkning belastas med avkastningsskatt som beräknas och betalas varje år. Avkastningsskatten redovisas i det icke-tekniska resultatet för koncernen och för moderbolaget som aktuell skattekostnad.

Immateriella tillgångar

Goodwill

Goodwill värderas till anskaffningsvärde minus eventuella ackumulerade nedskrivningar i koncernredovisningen. Goodwill fördelas till kassagenererande enheter och prövas minst årligen för nedskrivningsbehov.

Övriga immateriella tillgångar

Tillgångarna består av egenutvecklade och förvärvade programvaror som bedömts medföra framtida ekonomiska fördelar. Tillgångarna redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerad avskrivning (se nedan) och eventuella nedskrivningar.

Avskrivningsprinciper

Avskrivningar redovisas i resultaträkningen linjärt över den immateriella tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Nyttjandeperioderna omprövas årligen. Avskriv-

ningsbara immateriella tillgångar skrivs av från det datum då de är tillgängliga för användning. Den beräknade nyttjandeperioden uppgår till 5 år.

Förvaltningsfastigheter

Förvaltningsfastigheter är fastigheter som innehas i syfte att generera avkastning. Rörelsefastigheter är fastigheter som innehas i syfte att brukas i den egna verksamheten. Rörelsefastigheter redovisas i koncernredovisningen under materiella tillgångar.

Förvaltningsfastigheter redovisas till verkligt värde i balansräkningen med värdeförändringar över resultaträkningen. Det verkliga värdet baseras halvårsvis på värderingar utförda av oberoende värderingsmän. Vid kvartalsbokslutens första respektive tredje kvartal värderas fastigheterna internt. Det verkliga värdet fastställs genom en kombination av huvudsakligen en marknadsanpassad kassaflödeskalkyl samt avkastningsmetoden. Avkastningsmetoden är baserad på nuvärdet av beräknade framtida kassaflöden samt nuvärdet av ett beräknat restvärde för respektive fastighet.

Såväl realiserade som orealiserade värdeförändringar redovisas i resultaträkningen. Hyresintäkter redovisas under Kapitalförvaltning, intäkter och fastighetskostnaderna under Kapitalförvaltning, kostnader.

Finansiella instrument

Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar på tillgångssidan kundfordringar, aktier och andra egetkapitalinstrument, lånefordringar och räntebärande värdepapper, övriga finansiella placeringstillgångar samt derivat. Bland skulder och eget kapital återfinns leverantörsskulder, utgivna skuldinstrument, låneskulder samt derivat.

Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då företaget förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiserar, förfaller eller bolaget förlorar kontrollen över dem. Detsamma gäller för del av en finansiell tillgång. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för del av en finansiell skuld.

En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden.

Klassificering och värdering

Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till anskaffningsvärde motsvarande instrumentets verkliga värde med tillägg för transaktionskostnader för alla finansiella instrument förutom de som tillhör kategorin finansiell tillgång

som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, vilka redovisas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningen utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades. Klassificeringen avgör hur det finansiella instrumentet värderas efter första redovisningstillfället såsom beskrivs nedan.

Derivatinstrument redovisas både initialt och löpande till verkligt värde. Värdeökningar respektive värdeminskningar samt i förekommande fall betald och upplupen ränta på derivat redovisas som nettoresultat av finansiella transaktioner.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: finansiella tillgångar som innehas för handel och andra finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori (enligt den s k Fair Value Option). Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen. I den första undergruppen ingår derivat med positivt verkligt värde. I undergruppen finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori ingår följande placeringstillgångar: aktier och andelar, obligationer och räntebärande värdepapper, placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risk samt vissa organisatoriska innehav som redovisas bland övriga finansiella placeringstillgångar.

Företaget har som princip att hänföra samtliga dessa placeringstillgångar som är finansiella instrument och som inte är aktier i dotter- eller intresseföretag till kategorin Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen därför att företaget löpande utvärderar kapitalförvaltningens verksamhet på basis av verkliga värden.

Beräkning av verkligt värde

Följande sammanfattar de metoder och antaganden som främst använts för att fastställa verkligt värde på de finansiella instrumenten.

Finansiella instrument noterade på en aktiv marknad

För finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad bestäms verkligt värde med utgångspunkt från tillgångens noterade köpkurs på balansdagen utan tillägg för transaktionskostnader (t ex courtage) vid anskaffningstillfället. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad om noterade priser med lätthet finns tillgängliga på en börs, hos en handlare, mäklare, branschorganisation, företag som tillhandahåller aktuell prisinformation eller tillsynsmyndighet och dessa priser representerar faktiska och regelbundet förekommande marknadstransaktioner på affärsmässiga villkor. Eventuella framtida transaktionskostnader vid en avyttring beaktas inte. För finansiella skulder bestäms verkligt värde utifrån noterad säljkurs. Sådana instrument återfinns på balansposterna aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper samt fondförsäk-

ringstillgångar. Den största delen av företagets finansiella instrument åsätts ett verkligt värde med priser som är kvoterade på en aktiv marknad.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv, så tar företaget fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. De använda värderingsteknikerna bygger i så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter och företagsspecifika uppgifter används i så låg grad som möjligt. Värderingstekniker används för följande klasser av finansiella instrument; derivat, vissa innehav i så kallade alternativa placeringar, fond- i fondbesittning samt onoterade innehav av aktier vilka redovisas i balansposten aktier och andelar, vissa organisatoriska innehav som redovisas bland övriga finansiella placeringstillgångar samt en placering i räntebärande värdepapper som redovisas i balansposten obligationer och räntebärande värdepapper.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Aktier och andelar som är officiellt noterade värderas med hjälp av senaste officiella köpkurs, i lokal valuta.

Onoterade aktier och andelar utgörs främst av investeringsfonder. Verkligt värde för så kallade fond- i fond innehav tas fram genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssetts. Dessa underliggande innehav är oftast noterade om det avser hedgefond i fonder och de underliggande tillgångarna värderas enligt principerna för noterade tillgångar (senaste officiella köpkurs). Värdering av fond- i fond sker av extern part utsedd av fond- i fondförvaltaren.

Värdering av innehav i Private Equity fonder sker av respektive förvaltare enligt IPEVCs (International Private Equity and Venture Capital association) regelverk. Enligt dessa principer sker värdering från anskaffningsvärde enbart om det är uppenbart att anskaffningsvärdet inte speglar det verkliga värdet.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Både svenska och utländska obligationer och andra räntebärande värdepapper med officiell handel marknadsvärderas dagligen med hjälp av senaste officiella köpkurs i lokal valuta.

För instrument utan officiell handel och där tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva. Obligationer och andra räntebärande värdepapper utan officiell handel marknadsvärderas med hjälp av en yieldkurva baserad på Stibor (för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknads- mässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig kreditspread.

Derivat

Derivat värderas till verkligt värde. Börshandlade ränte- och aktieterminer tas upp till det verkliga värdet utifrån senaste officiella köp- eller säljkurs. Ränteswappar och swaptions värderas med hjälp av yieldkurvor baserade på köp- och säljkurs för interbankräntor, FRA-räntor och swapräntor samt avseende swaptions; även volatilitetsytor. OTC-aktieindexoptioner marknadsvärderas med hjälp av Black & Scholes värderingsmodell, med marknadsdata som input. Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot kronor för aktuell valuta vid värderings- dagens slut och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Transaktions- kostnader för derivat kostnadsförs.

Övriga finansiella placeringstillgångar

För organisatoriska innehav bland övriga finansiella placeringstillgångar sker värdering antingen baserad på diskonterade framtida kassaflöden, substansvärde eller värdering utförd av extern part.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Till denna kategori hänförs lån med säkerhet i fast egendom, övriga lån, övriga finansiella placeringstillgångar förutom de organisatoriska innehav som värderas till verkligt värde via resultaträkningen, lån lämnade till koncernföretag, övriga fordringar inklusive likvida medel samt upplupna ränteintäkter. Dessa tillgångar värderas till upplupet anskaffningsvärde. Upplupet anskaffningsvärde bestäms utifrån den effektivränta som beräknades vid anskaffningstid- punkten. Kund- och lånefordran redovisas till det belopp som beräknas inflyta, det vill säga efter avdrag för osäkra fordringar.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper, finansiella skulder som innehas för handel och finansiella skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som tillhörig till denna kategori. I den förstnämnda delkategorin ingår derivat med negativt verkligt värde. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen.

Företaget har som princip att hänföra samtliga fondförsäkringsåtaganden samt avtal med villkorad återbäring till värderingskategorin finansiella skulder värderade till verkligt värde över resultaträkningen därför att detta eliminerar den miss- match i redovisningen som annars skulle uppstå till följd av att de kopplade till- gångarna värderas till verkligt värde.

Andra finansiella skulder

Upplåning samt övriga finansiella skulder, t.ex. leverantörsskulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Nedskrivningar av finansiella instrument

Nedskrivningsprövning för finansiella tillgångar i kategorin lånefordringar/kundfordringar

Vid varje rapporttillfälle utvärderar försäkringsföretaget om det finns objektiva belägg som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning till följd av att en eller flera händelser (förlusthändelser) inträffat efter det att tillgången redovisas för första gången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med tillgångar. Om det finns objektiva bevis som tyder på att ett nedskrivningsbehov kan finnas så betraktas dessa tillgångar som osäkra. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet.

Det redovisade värdet efter nedskrivningar på tillgångar tillhörande kategorin lånefordringar och kundfordringar vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde beräknas som nuvärdet av framtida kassaflödena diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en kort löptid diskonteras inte. En nedskrivning belastar resultaträkningen.

En finansiell tillgång har ett nedskrivningsbehov endast om objektiva belägg visar att en eller flera händelser inträffat som har en inverkan på de framtida kassaflödena för den finansiella tillgången om dessa kan uppskattas på ett tillförlitligt sätt.

Objektiva belägg för att en eller flera händelser inträffat som påverkar de uppskattade framtida kassaflödena är exempelvis följande:

- betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller gäldenär,
- att långgivaren beviljat låntagaren en eftergift som en följd av dennes finansiella svårigheter och som annars inte hade övervägts,
- ett avtalsbrott, såsom uteblivna eller försenade betalningar av räntor eller kapitalbelopp,
- att det blir sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller genomgå annan finansiell rekonstruktion och
- negativ värdeutveckling på pantsatta tillgångar

Återföring av nedskrivningar

En nedskrivning återförs om det både finns bevis på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av det nedskrivna beloppet.

Nedskrivningar av tillgångar inom kategorin lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

Leasade tillgångar

Samtliga leasingavtal har klassificerats som operationella och redovisas enligt

reglerna för operationell leasing. Kostnader avseende operationella leasingavtal redovisas i årets resultat linjärt över leasingperioden.

Materiella tillgångar

Materiella tillgångar redovisas som tillgång i balansräkningen om det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar kommer att komma försäkringsföretaget till del och anskaffningsvärdet för tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Materiella tillgångar redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar.

Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort ur balansräkningen vid utrangering eller avyttring eller när inga framtida ekonomiska fördelar väntas från användning eller utrangering/avyttring av tillgången. Vinst eller förlust som uppkommer vid avyttring eller utrangering av en tillgång utgörs av skillnaden mellan försäljningspriset och tillgångens redovisade värde med avdrag för direkta försäljningskostnader. Vinst och förlust redovisas i det tekniska resultatet.

Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod vilken uppgår till 5 år för samtliga redovisade maskiner och inventarier.

Rörelsefastigheter

Som rörelsefastigheter redovisas fastigheter som stadigvarande används i verksamheten. Rörelsefastigheter redovisas enligt anskaffningsmetoden i IAS 16 och avskrivningar görs enligt komponentmetoden. Rörelsefastigheter redovisas uppdelad på komponenter som skrivs av utifrån beräknad ekonomisk livslängd för de olika komponentkategorierna. Tillkommande utgifter läggs till det redovisade värdet i det fall investeringen anses värderingshöjande. Utgifter avseende löpande underhåll och reparationer kostnadsförs i den period den uppkommer. Komponentens mark har bedömts ha obegränsad nyttjandetid varför avskrivning ej görs.

Vid värdering av rörelsefastigheterna tillämpas den så kallade anskaffningsvärdemetoden, varvid fastigheterna redovisas till anskaffningsvärde i koncernredovisningen med avdrag för avskrivningar enligt en avskrivningsplan som anpassas efter tillgångens nyttjandeperiod.

Nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar

Nedskrivningsprövning för materiella och immateriella tillgångar samt andelar i dotterföretag och intresseföretag mm

De redovisade värdena för tillgångarna prövas vid varje balansdag. Om indikation på nedskrivningsbehov finns, beräknas tillgångens återvinningsvärde. En nedskrivning redovisas när en tillgångs redovisade värde överstiger återvinningsvärdet. En nedskrivning belastar resultaträkningen.

Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärde. Vid beräkning av nyttjandevärdet diskonteras framtida

kassaflöden med en diskonteringsfaktor som beaktar riskfri ränta och den risk som är förknippad med den specifika tillgången.

En nedskrivning redovisas när en tillgångs eller kassagenererande enhets (grupp av enheters) redovisade värde överstiger återvinningsvärdet. En nedskrivning belastar resultaträkningen. Nedskrivning av tillgångar hänförliga till en kassagenererande enhet (grupp av enheter) fördelas i första hand till goodwill. Därefter görs en proportionell nedskrivning av övriga tillgångar som ingår i enheten (gruppen av enheter).

Återföring av nedskrivningar

En nedskrivning reverseras om det både finns indikation på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av återvinningsvärdet.

En reversering görs endast i den utsträckning som tillgångens redovisade värde efter återföring inte överstiger det redovisade värde som skulle ha redovisats, med avdrag för avskrivning där så är aktuellt, om ingen nedskrivning gjorts.

Andra avsättningar

En avsättning redovisas i balansräkningen när Folksam Liv har en befintlig juridisk eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av pengars tidsvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden.

Pensioner och liknande förpliktelser

Pensionsförpliktelserna i Folksam omfattar avgiftsbestämda och förmånsbestämda pensionsplaner reglerade genom kollektivavtal samt individuella pensionsutfästelser. De förmånsbestämda pensionsplanerna är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse eller genom försäkring.

Avgiftsbestämda pensionsplaner

Som avgiftsbestämda pensionsplaner klassificeras de planer där Folksams förpliktelse är begränsad till de avgifter företaget åtagit sig att betala. I sådant fall beror storleken på den anställdes pension på de avgifter som företaget betalar till planen eller till ett försäkringsbolag och den kapitalavkastning som avgifterna ger. Följaktligen är det den anställda som bär den aktuariella risken (att ersättningen blir lägre än förväntat) och investeringsrisken (att de investerade tillgångarna kommer att vara otillräckliga för att ge de förväntade ersättningarna). Företagets förpliktelser avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i årets resultat i den takt de intjänas genom att de anställda utfört tjänster åt företaget under en period.

Förmånsbestämda pensionsplaner

Koncernens nettoförpliktelse avseende förmånsbestämda planer beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av den framtida ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder; denna ersättning diskonteras till ett nuvärde. Diskonteringsräntan är räntan på balansdagen på en svensk bostadsobligation med en löptid som motsvarar koncernens pensionsförpliktelser. Beräkningen utförs av en kvalificerad aktuarie med användande av den så kallade Projected Unit Credit Method. Vidare beräknas det verkliga värdet av eventuella förvaltningstillgångar per rapportdagen.

Vid fastställandet av förpliktelsens nuvärde och verkligt värde på förvaltningstillgångar kan det uppstå aktuariella vinster och förluster. Dessa uppkommer antingen genom att det verkliga utfallet avviker från det tidigare gjorda antagandet, eller genom att antagandena ändras. Aktuariella vinster och förluster redovisas som intäkt eller kostnad i övrigt totalresultat.

I balansräkningen redovisat värde för pensioner och liknande förpliktelser motsvarar förpliktelsernas nuvärde vid bokslutstidpunkten, med avdrag för det verkliga värdet av förvaltningstillgångar.

När det finns en skillnad mellan hur pensionskostnaden fastställs i juridisk person och koncern redovisas en avsättning eller fordran avseende särskild löneskatt baserat på denna skillnad. Avsättningen eller fordran nuvärdeberäknas ej.

Pensionering i egen regi

Folksam har utöver de kollektivavtalade pensioner som tryggats i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse utfäst till vissa anställda att ersätta 65 procent av lönen för dem som väljer att gå i pension från 62 års ålder. Förändring i pensionsförpliktelserna redovisas över resultaträkningen.

Anläggningstillgångar som innehas för försäljning och avvecklade verksamheter

Tillgångar klassificeras som tillgångar som innehas för försäljning när tillgångarna kommer att realiseras genom försäljning, snarare än genom fortsatt användande. Detta sker tex när:

- Folksam träffat bindande avtal om försäljning
- Styrelsen beslutat och offentliggjort en plan för avveckling av verksamheten och därmed avyttring av tillgångar

Vid klassificering som innehav för försäljning, redovisas anläggningstillgångar till det lägsta av redovisat värde och verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader. En avvecklad verksamhet är en del av ett företags verksamhet som representerar en självständig rörelsegren eller en väsentlig verksamhet inom ett geografiskt område eller är ett dotterföretag som förvärvats uteslutande i syfte att vidareförsäljas. För år 2011 har inga tillgångar klassificerats som tillgångar som innehas för försäljning.

Ansvarsförbindelser (eventualförpliktelser)

En eventualförpliktelse redovisas när det finns ett möjligt åtagande som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas.

Moderföretagets redovisningsprinciper

Moderföretagets årsredovisning är upprättad enligt Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om Årsredovisning i försäkringsföretag (FFFS 2008:26) och dess ändringsföreskrifter och Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 2. Moderföretaget tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS och med detta avses internationella redovisningsstandarder som har antagits för tillämpning med de begränsningar som följer av RFR 2 och Finansinspektionens föreskrifter. Detta innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

Skillnader mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper

Skillnaderna mellan koncernens och moderföretagets redovisningsprinciper framgår nedan. De nedan angivna redovisningsprinciperna för moderföretaget har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i moderföretagets finansiella rapporter, där inte annat anges.

Immateriella tillgångar

Utgifter för utveckling som redovisas som tillgång i koncernbalansräkningen har redovisas som kostnad i moderföretagets resultaträkning.

Byggnader och mark

I moderföretaget redovisas såväl förvaltnings- som rörelsefastigheter till verkligt värde i balansräkningen med värdeförändringar över resultaträkningen.

Dotterföretag och intresseföretag

Aktier i dotter- och intresseföretag redovisas i moderföretaget till anskaffningsvärdet efter avdrag för erforderliga nedskrivningar. Aktieägartillskott som lämnas som kapitaltillskott bokförs som en höjning av andelsvärdet i balansräkningen. För att fastställa huruvida det föreligger nedskrivningsbehov av placeringar i koncern- och intresseföretag tillämpas IAS 36, Nedskrivningar. För att beräkna konsolideringskapitalet görs en värdering till verkligt värde av koncern- och intresseföretag dels en embedded-value-metod, dels en substansvärdemetod, beroende på karaktären på innehavet. I samband med förvärv eller andra strukturella förändringar görs en djupare analys av företagets värde som även tar hänsyn till

kassaflöde, framtida vinster, varumärke och värdering av kundstocken.

Samtliga utdelningar redovisas som intäkt.

Förmånsbestämda pensionsplaner

I moderföretaget tillämpas andra principer för redovisning av förmånsbestämda pensionsplaner än de som anges i IAS19. Moderföretaget följer tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkningen av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen då de uppstår.

Skatter

I moderföretaget redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld. I koncernredovisningen delas däremot obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital. Vidare redovisas avkastningsskatten som en aktuell skattekostnad.

Koncernbidrag och aktieägartillskott för juridiska personer

Koncernbidrag redovisas enligt de nya redovisningsprinciperna som anges i RFR 2 IAS 18 p 3 (erhållna koncernbidrag) samt RFR 2 IAS 27 p 2 (lämnade koncernbidrag). Detta innebär att koncernbidrag som företaget erhåller från dotterföretag redovisas enligt samma principer som utdelning från dotterföretag. Koncernbidrag som bolaget lämnar till dotterföretag redovisas som investering i aktier i dotterföretag.

Syftet med reservposter under eget kapital

En beskrivning av karaktären hos och syftet med reservposterna under eget kapital.

Eget kapital i obeskattade reserver

I koncernredovisningen redovisas eget kapitaldelen (73,7%) av obeskattade reserver som Eget kapital i obeskattade reserver.

Konsolideringsfond

Här redovisas det belopp i moderföretaget som får användas för förlusttäckning och andra ändamål som följer av bestämmelser i bolagsordningen.

Reservfond

Syftet med reservfonden var att spara en del av årets resultat som inte gick åt för täckning av balanserad förlust. Avsättning till reservfond är inte längre erforderlig.

Kapitalandelsfond

Här redovisas belopp som härrör från att andelar i intresseföretag som tagits upp till ett högre värde än i närmast föregående balansräkning med tillämpning av kapitalandelsmetoden.

Balanserade förluster

Balanserade förluster i koncernen utgörs av årets resultat samt föregående års balanserade förluster efter eventuell vinstutdelning till minoritetsägare. Styrelsen lämnar förslag till utdelning. Utdelningens storlek beslutas av bolagsstämman.

Not 2. Upplysningar om risker

Upplysningar om risker

Risk och riskhantering är en central del av verksamheten i försäkringsföretag. Denna not omfattar en beskrivning av Folksam Livs riskhantering samt kvantitativa och kvalitativa upplysningar om försäkringsrisker, finansiella risker, operativa risker, affärsrisker, strategiska risker och ryktesrisker.

Övergripande riskhantering

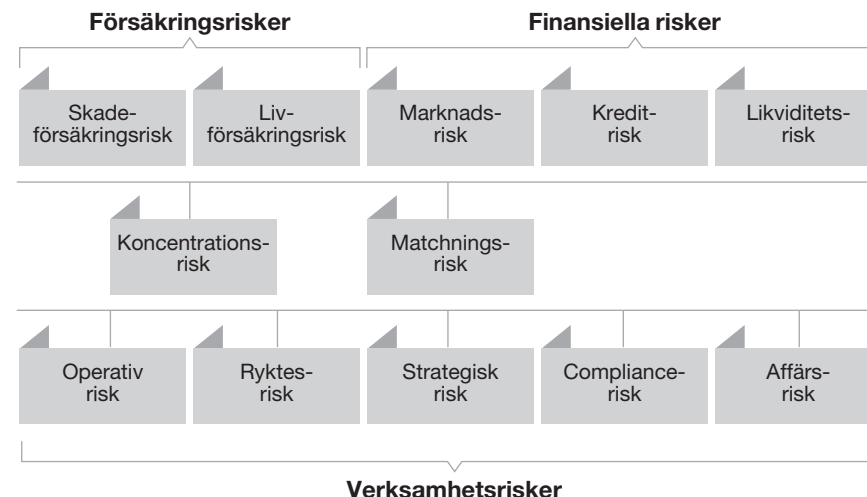
Förmågan att identifiera, förebygga och hantera risker blir allt viktigare för ett företag. Riskhanteringen ger åtgärdsberedskap samt möjlighet att planera och genomföra aktiviteter för att öka möjligheterna att nå företagets mål. Risker som hanteras på rätt sätt kan leda till nya möjligheter och värdeskapande medan risker som inte hanteras rätt kan leda till skador och stora kostnader. Folksam Livs risker hanteras på samma enhetliga och övergripande synsätt som inom hela Folksam vilket utgår ifrån en helhetssyn på risksituationen. Syftet med riskhanteringen är att fånga alla väsentliga risker som är förknippade med organisationen och dess verksamhet i både nutid och framtid.

Genom god riskhantering får styrelse och Vd en allsidig och saklig bild av den totala risksituationen, vilket ökar förståelsen och kunskapen om riskerna och möjligheterna att nå målen.

Genom att bedriva den övergripande riskhanteringen på ett enhetligt och strukturerat sätt ökar förståelsen och kunskapen i företaget om de risker och möjligheter som berör organisationen.

Genom riskhanteringen kan risknivån påverkas och anpassas så att kapitalbasen är tillräcklig i förhållande till risksituationen samt att även avvikelser i det förväntade ekonomiska resultatet kan begränsas.

Folksam Liv är exponerat mot olika risker, vilka påverkar företagets finansiella ställning, resultat och måluppfyllelse. Dessa risker delas, på aggregerad nivå, in i riskkategorier enligt riskkartan på bilden nedan.

För att beskriva riskhanteringen i risknoten har avsnitten delats in Försäkringsrisker, Finansiella risker samt Verksamhetsrisker.

Riskhanteringsprocessen

Folksam riskhanteringsprocess utgör en viktig beståndsdel av den övergripande riskhanteringen. Riskhanteringsprocessen utgör ett stöd i avvägningen mellan risktagande och möjlighet att nå uppsatta mål och är därmed en viktig del av den övergripande riskhanteringen. Riskhanteringsprocessen omfattar att identifiera, värdera, hantera, övervaka och rapportera alla väsentliga risker.

Identifiera

Ett enhetligt och systematiskt sätt används för att identifiera och kartlägga risker i enlighet med företagets riskkategorisering. Identifieringen av risker syftar till att upptäcka och klargöra alla väsentliga risker en organisation är utsatt för på både kort och lång sikt. Identifierade risker ska beskrivas, registreras och kategoriseras. Till samtliga risker kopplas också uppgifter om vilka enheter och vilka bolag som berörs. Alla identifierade risker tilldelas en riskägare och åtgärder tas fram för att hantera och förebygga riskerna.

Värdera

Företaget ska alltid sträva efter att värdera identifierade risker. För att risker ska kunna aggregeras till en bild över den totala risksituationen (d.v.s. riskprofilen) behöver riskerna värderas. Risker ska värderas på ett enhetligt sätt och, där så är möjligt, kvantifieras med vedertagna mätmetoder. Risker kan värderas mer eller mindre precist och noggrant, och beroende på risktyp är värderingen kvantitativ (mätning) eller kvalitativ (bedömning). Med kvantitativ värdering (mätning) avses en skattning som är en numerisk beräkning eller överslagskalkyl. Med kvalitativ värdering (bedömning) avses en bedömning som är en översiktlig skattning av riskens påverkan. Den kvalitativa bedömningen kan exempelvis utgå från en värdering av risken från två perspektiv, dels vilken påverkan händelsen får om den inträffar samt vilken sannolikheten är att händelsen inträffar. Trafikljuset, som är Finansinspektionens verktyg för mätning av risker, används också inom Folksam som en metod för att värdera försäkrings- och finansiella risker (marknadsrisk och kreditrisk). För att beräkna hur mycket kapital företaget måste hålla enligt Trafikljuset för att täcka sina risker utförs ett antal fördefinierade stressscenarier. De olika scenarierna ger upphov till det totala kapitalkravet på företaget och sätts i relation till företagets tillgängliga kapital.

Hantera

Vilken typ av hantering av risker är avhängigt riskens natur, men gemensamt är att det ska finnas t ex regelverk, processer och kontrollaktiviteter. Som en del av hantering av risker planeras och genomförs åtgärder för att styra eller begränsa risken. Det är verksamhetens och företagsledningens ansvar att prioritera de åtgärder som planerats utifrån den nytta den kommer att medföra för organisationen. Alternativet för hanteringen bör väljas baserat på den förväntade kostnaden för införandet samt de förväntade fördelarna. Alternativen vid beslutet om hanteringen av risken är att antingen acceptera risken, bevaka risken eller reducera risken. Effektiviteten i riskhanteringen uttrycks genom effekten av de föreslagna åtgärderna, såsom om risken kommer att elimineras eller i vilken grad den minskar.

Övervaka

Övervakning innefattar den dagliga/löpande bevakningen av riskerna och deras åtgärder, samt att riskerna till exempel ligger inom fastställda limiter. Det förutsätts att nödvändiga processer och rutiner skapas av verksamheten för att följa upp riskarbetet. Det är den operativa verksamheten som ansvarar för att se till att åtgärder och risker kontinuerligt övervakas.

Rapportera

Samtliga väsentliga risker som är förknippade med organisationen och dess verksamhet, i både nutid och framtid, ska löpande rapporteras till styrelse och VD, i såväl moder- som dotterbolag, för att ge en allsidig och saklig bild över den totala

risksituationen. Rapportering av den aggregerade risksituationen sker genom skriftliga riskrapporter. Riskerna, liksom de åtgärder som är knutna till dessa, följs kontinuerligt upp. Gemensamma uppföljningar sker också för att få avstämning av risksituationen.

Organisation och ansvarsfördelning

Organisation och ansvar

För att tydliggöra styrning av verksamheten och ansvar för riskhantering och riskkontroll har en uppdelning i tre ansvarslinjer gjorts.

Ansvarslinjer

Den första ansvarslinjen utgörs av enheter, moder- och dotterbolag samt utlagd verksamhet. Med detta menas att den första ansvarslinjen:

- ansvarar för att leda verksamheten så att de av styrelsen fastställda målen uppfylls, äger och hanterar risker, d.v.s. ansvarar för riskhanteringsaktiviteter, såsom att identifiera, värdera och hantera risker, för uppföljningar av riskhanteringsaktiviteterna samt ansvarar för regelefterlevnad.

Den andra ansvarslinjen utgörs av styrnings- och kontrollfunktioner. Den andra ansvarslinjen stödjer, rådgör och följer upp den första ansvarslinjen utifrån intern styrning och kontroll. Med detta menas att den andra ansvarslinjen bland annat:

- etablerar och upprätthåller regelverk inklusive principer och ramverk för intern styrning och kontroll,
  - ansvarar för att ha övergripande och aggregerad bild av risksituationen, inklusive internkontroll avseende styrning, riskhantering och regelefterlevnad
  - stödjer och rådgör den första ansvarslinjen i tolkning, implementering och efterlevnad av regelverk inklusive principer och ramverk
  - granskar och följer upp den första ansvarslinjen
- rapporterar till styrelse, Vd och andra intressenter

Den tredje ansvarslinjen inom företaget utgörs av internrevision. Internrevisionen granskar och utvärderar, på styrelsens uppdrag, den interna styrningen och kontrollen inklusive riskhantering.

Ansvar och roller

Ansvar för Folksams, och tillika Folksam Livs, riskhantering är fördelat och strukturerat på följande sätt:

Styrelsen

Det är styrelsens ansvar att se till att ett företags risker hanteras och kontrolleras på ett tillfredställande sätt. Styrelsen fastställer de riktlinjer som ska gälla för riskhantering och intern kontroll.

Revisionsutskott

Styrelserna för moderbolagen Folksam Sak och Folksam Liv har inom sig utsett ett revisionsutskott. Revisionsutskottet har till huvuduppgift att bistå styrelsen med att fullgöra dess skyldigheter och ansvar vad gäller att säkerställa den finansiella redovisningen och bedöma intern styrning och kontroll inklusive riskhantering för moderbolagen och dotterbolagen. Inom riskområdet har utskottet bland annat till uppgift att utvärdera:

- den interna styrningen och kontrollen
- väsentliga risker
- den interna revisionsprocessen

Koncernchefen/Vd

Vd ansvarar för att det finns interna regler och ansvariga för riskhantering och riskkontroll. Vd ansvarar också för att se till att hantering och uppföljning görs enligt dessa regler.

Riskkommittén

Riskkommitténs ansvar är att vara rådgivande inom frågor som berör riskhantering, såsom riskkategorisering och riskhanteringsprocess, samt tillstyrka den aggregerade riskrapporten för företaget.

Riskavdelningen

Riskavdelningen ansvarar för genomförandet av den övergripande riskstyrningen samt att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv riskhantering och oberoende riskkontroll. Riskavdelningen ska vara stödjande och rådgivande i frågor avseende en gemensam ändamålsenlig och effektiv riskhantering, i enlighet med en god intern styrning och kontroll.

Riskavdelningen ska se till att det åtminstone finns en riskansvarig för varje företag (Risk Manager) som står under Finansinspektionens tillsyn samt för varje riskkategori (Riskkategoriansvarig).

Risk Manager

Risk Manager ansvarar för att företagsövergripande säkerställa en ändamålsenlig och effektiv riskhantering och oberoende riskkontroll. Risk Manager ska vara stödjande och rådgivande i frågor avseende riskhantering som en del av den interna styrningen och kontrollen.

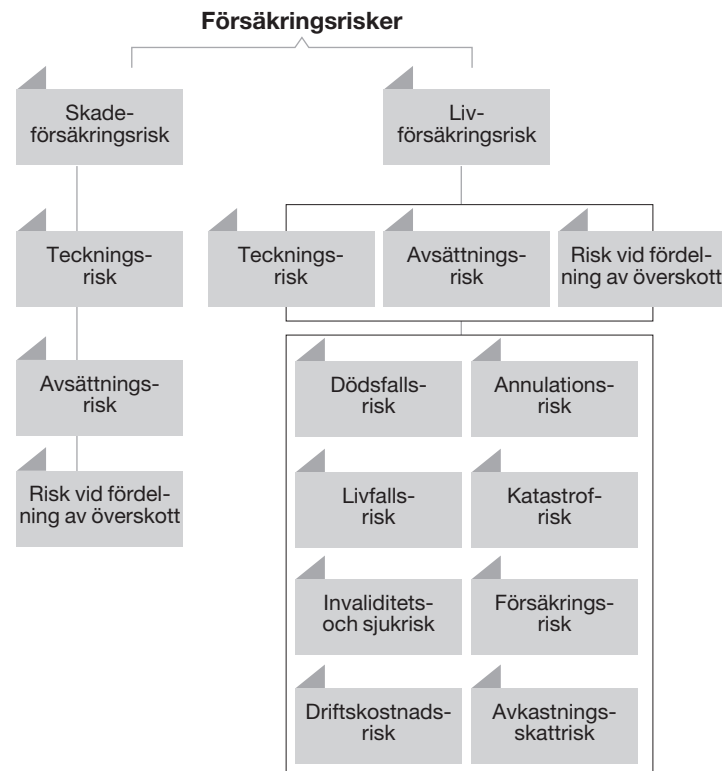
Riskkategoriansvarig

Riskkategoriansvarig ansvarar för att säkerställa och skapa förutsättningar för en ändamålsenlig och effektiv riskhantering och oberoende riskkontroll för respektive riskkategori.

Chefaktuarien

Chefaktuarien ansvarar för värderingen av försäkringsåtagandena och arbetar fram och föreslår:

- förändringar i försäkringstekniska riktlinjer
- tillsammans med affärsansvariga, förändringar i teckningsriktlinjer
- förändringar i reservsättningsinstruktionen

Försäkringsrisker delas upp i riskkategorierna livförsäkringsrisk och skadeförsäkringsrisk. Inom respektive riskkategori finns en indelning i risktyper:

- Teckningsrisk, definierat som risken för förlust p g a otillräcklig premie till följd av ogynnsamt utfall av tillämpade antaganden.
- Avsättningsrisk, definierat som risken för förlust p g a otillräckliga avsättningar till följd av ogynnsamt utfall av tillämpade antaganden.
- Risk vid fördelning av överskott, definierat som risken för oskälig fördelning av överskott till följd av ogynnsamt utfall av tillämpade antaganden.

- Koncentrationsrisk, d.v.s. risken för koncentrationer av risk på tillgångs- eller skuldsidan som kan leda till förluster eller negativ resultatutveckling vid ogynnsamma marknadsförhållanden eller händelser, är också tillämplig vid beskrivningen av försäkringsrisker.

Hantering av försäkringsrisker

Det generella interna styrningsverktyget när det gäller prissättning av försäkringsrisker och reservavsättningar är de försäkringstekniska riktlinjerna som beslutas av företagets styrelse. Av dessa framgår bland annat vad som ska gälla för de antaganden som används vid bestämning av premier och avsättning av reserver.

Folksam Livs styrelse fastställer även teckningsriktlinjer och reservsättningsinstruktion. Av teckningsriktlinjerna framgår vilka försäkringar Folksam Liv tecknar och vilka teckningslimiter som ska gälla. Reservsättningsinstruktionen behandlar bland annat vilka reserver som bör fastställas för de olika delarna av försäkringsverksamheten.

Hantering och värdering av risker i försäkringsverksamheten är grundläggande för alla försäkringsbolag. Korrekt prissättning av riskerna tryggar Folksam Livs långsiktiga lönsamhet. Det är även viktigt att säkerställa att reservavsättningarna är tillräckliga och att fördelningen av överskott mellan försäkringar är skälig. Risker liksom principer och verktyg för riskhantering skiljer sig åt för olika typer av försäkringskontrakt. Riskerna i Folksam Livs försäkringsverksamhet beskrivs med följande indelning.

- Livförsäkring
- Sparandeförsäkring
- Traditionell livförsäkring
- Traditionell livförsäkring med villkorad återbäring
- Fondförsäkring
- Riskförsäkring inom livförsäkringsverksamhet
- Sjuk- och premiefrielseförsäkring
- Gruppliv- och tjänstegrupplivförsäkring
- Övrig kollektiv riskförsäkring
- Skadeförsäkring
- Sjuk- och olycksfallsförsäkring

Livförsäkringsrisk – Sparandeförsäkring

Teckningsrisk

Livförsäkringsrisken vid tecknande av sparförsäkring innefattar risken att dödligheten och/eller långlevnaden underskattas, eller att driftskostnaderna underskattas, i de antaganden som används för premieberäkning. Konsekvensen av felaktiga

premieantaganden blir förluster då premien inte täcker försäkringens skade- och driftskostnader.

Försäkringsränterisken i samband med tecknande utgörs av risken att den garanterade räntan är för hög i förhållande till ränteläget, vilket får konsekvenser för solvens och riskutrymme. Riskerna hanteras genom att de antaganden som används vid premiesättningen löpande ses över.

Folksam Livs försäkringsverksamhet är inriktad på stora kollektiv. Inom ett och samma kollektiv adderas en stor mängd oberoende risker vilket ger en riskutjämning och minskar riskerna vid tecknandet. Med koncentrationsrisk vid tecknande av försäkring avses risken för otillräcklig riskutjämning på grund av för litet kollektiv eller skevt urval. Risken hanteras genom ett aktivt arbete för att åstadkomma blandade bestånd inom individuell livförsäkring. För kollektivavtalad försäkring saknar Folksam Liv möjlighet att styra över riskspridningen. Koncentrationsrisken hanteras även genom hälsokrav i samband med tecknande av försäkring med dödsfallsrisk. Dessa krav är hårdast för individuellt tecknad försäkring, där det sker en individuell riskbedömning. I vissa fall förekommer också en finansiell riskbedömning.

Risker vid tecknande hanteras också till viss del via återförsäkring. För sparandeförsäkring har dock återförsäkringsverksamheten liten påverkan på resultatet.

Avsättningsrisk

Livförsäkringsrisken vid reservsättning av sparförsäkring innefattar risken att dödligheten och/eller långlevnaden underskattas, eller att driftskostnaderna underskattas, i de antaganden som används för att beräkna reserver. Livförsäkringsrisk innebär även en annullationsrisk d.v.s. risken för att beräknade reserver inte är tillräckliga vid flytt, återköp eller premieannullationer. Försäkringsränterisken i samband med beräkning av avsättningar är risken för att värdet av skulden ökar på grund av sjunkande marknadsräntor.

Konsekvensen av felaktiga reservsättningsantaganden för beståndet med traditionell livförsäkring blir att reserverna inte är tillräckliga för att motsvara kommande försäkringsåtaganden. Riskerna hanteras genom utvecklade aktuariella metoder och genom kontinuerlig uppföljning av antaganden. Underlag för uppföljning är både internt och externt beståndsdata, justerat för framtida förväntade trender. Vid stor osäkerhet görs tilläggsavsättningar. Annullationsrisken hanteras även genom aktiva kundkontakter och genom produktutveckling. Vid flytt och återköp kan en avgift tas ut och i förekommande fall tillämpas även återbetalningskrav mot distributörer.

Risken i avsättningarna för fondförsäkring och försäkring med villkorad återbäring är mycket begränsad för företaget eftersom försäkringstagaren står den finansiella risken.

Risker vid fördelning av överskott

Enligt försäkringsrörelselagen (2010:2043) ska fördelning av överskott styras av försäkringarnas bidrag till överskottet. Försäkringsrisker vid överskottshantering finns både i samband med beräkning av hur mycket överskott som fördelas på kundernas försäkringar som återbäring (återbäringsantaganden avseende dödlighet/långlevnad, driftskostnader, ränta och skatt) och i samband med hur utbetalning av överskott fördelas över tiden (prognosantaganden avseende dödlighet/långlevnad, driftskostnader, ränta och skatt). Annullationsrisken i samband med överskottshantering är risken att felaktigt överskott utbetalas i samband med flytt, återköp eller slutbetalning.

Konsekvensen av felaktig överskottshantering är en oskälig fördelning av överskott mellan olika försäkringar. Riskerna vid fördelning av överskott hanteras genom löpande översyn och uppdatering av antaganden och kollektiv konsolidering samt av utformningen av försäkringstekniska riktlinjer och försäkringsvillkor.

Livförsäkringsrisk – Riskförsäkring

Teckningsrisk

Livförsäkringsrisken vid tecknandet av dödsfallsförsäkring respektive sjukförsäkring innefattar risken att dödligheten respektive insjuknandet underskattas, eller att skadeavvecklingen överskattas, i de antaganden som används för premieberäkning. Driftskostnadsrisken är risken att driftskostnaderna underskattas i de antaganden som används för premieberäkning.

Konsekvensen av felaktiga premieantaganden blir förluster då premien inte täcker försäkringens skade- och driftskostnader. Riskerna hanteras genom årlig analys av dödlighet, sjuklighet och driftskostnader, som grund för eventuella beslut om premieförändringar.

Koncentrationsrisk vid tecknande av försäkring avser risken för otillräcklig riskutjämning på grund av för litet kollektiv eller skevt urval. Risken hanteras genom ett aktivt arbete för att åstadkomma blandade bestånd. Koncentrationsrisken hanteras även genom hälsokrav i samband med tecknande av försäkring med dödsfallsrisk eller sjuklighetsrisk. Dessa krav är hårdast för individuellt tecknad försäkring, där det sker en individuell riskbedömning. I vissa fall förekommer också en finansiell riskbedömning.

Risker vid tecknande hanteras också via återförsäkring. Återförsäkringsprogrammet omfattar både katastrofåterförsäkring för olyckshändelser med mer än ett dödsfall och individuell återförsäkring av dödsfallsförsäkring med förhöjd dödsfallsrisk respektive höga dödsfalls- och sjukfallsrisksummer. Återförsäkringsprogrammet ses över löpande och justeras vid behov.

Avsättningsrisk

Livförsäkringsrisken vid reservsättning av dödsfallsförsäkring respektive sjukförsäkring innefattar risken att dödligheten respektive insjuknandet underskattas, eller att skadeavvecklingen överskattas, i de antaganden som används för att

beräkna reserver. Driftskostnadsrisken är risken att driftskostnaderna underskattas i de antaganden som används för att beräkna reserver. Försäkringsränterisken i samband med beräkning av avsättningar är, i förekommande fall, risken för att värdet av skulden ökar på grund av sjunkande marknadsräntor.

Med felaktiga reservsättningsantaganden räcker inte reserverade skadekostnader och driftskostnader till för behandling och utbetalning av de skador – rapporterade eller inte rapporterade – som inte slutreglerats. Riskerna vid beräkning av reserver hanteras genom att modeller och antaganden löpande ses över.

Ändrade lagar eller regler kan innebära att den framtida skadeutvecklingen skiljer sig från den historiska. Detta, liksom förändringar i sjukligheten över tiden, försvårar bedömningen av framför allt sjuklighetsriskerna. Bedömningen av framför allt dödsfallsrisker kan försvåras av stora skadehändelser, då reserven för ej inrapporterade skador är svår att beräkna.

I samband med skadereglering av dödsfall och sjuklighet sker också riskbedömning, framför allt av så kallade oriktiga uppgifter eller av om den försäkrade uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäringen.

Skadeförsäkring

Skadeförsäkringsrisken innehåller både sjukförsäkringsrisker och olycksfallsrisker.

Teckningsrisk

Sjukförsäkringsrisken vid tecknandet är risken att insjuknandet underskattas och/eller att tillfrisknandet eller dödligheten överskattas i de antaganden som används för premieberäkning. Olycksfallsrisken vid tecknandet är risken att olycksfallsfrekvensen underskattas i de antaganden som används för premieberäkning. Driftskostnadsrisken vid tecknandet är risken att driftskostnaderna underskattas i de antaganden som används för premieberäkning.

Konsekvensen av felaktiga premieantaganden blir att premien inte täcker försäkringens skade- och driftskostnader. Riskerna hanteras genom årlig analys av dödlighet, sjuklighet, olycksfallsfrekvens och driftskostnader, som grund för eventuella beslut om premieförändringar.

Koncentrationsrisk är risken för otillräcklig riskutjämning på grund av för litet kollektiv eller skevt urval. Risken hanteras genom ett aktivt arbete för att åstadkomma blandade bestånd. Koncentrationsrisken hanteras även genom hälsokrav i samband med tecknande av försäkring.

Avsättningsrisk

Sjukförsäkringsrisken vid reservsättning är risken att insjuknandet underskattas och/eller att tillfrisknandet eller dödligheten överskattas i de antaganden som används för att beräkna reserver. För olycksfallsförsäkring är risken vid beräkning av reserver att olycksfrekvensen underskattas i de antaganden som används för att beräkna reserver. Driftskostnadsrisken vid reservsättning är risken att driftskostnaderna underskattas i de antaganden som används för att beräkna reserver.

Med felaktiga reservsättningsantaganden räcker inte reserverade skadekostnader och driftskostnader till för behandling och utbetalning av de skador – rapporterade eller ej rapporterade – som inte slutreglerats. Riskerna vid beräkning av reserver hanteras genom att modeller och antaganden löpande ses över.

Ändrade lagar eller regler kan innebära att den framtida skadeutvecklingen skiljer sig från den historiska. Detta, liksom förändringar i sjukligheten över tiden, försvårar bedömningen av framför allt sjuklighetsriskerna.

I samband med skadereglering sker också riskbedömning, framför allt av så kallade oriktiga uppgifter eller av om den försäkrade uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäkringen.

Känslighetsanalys av avsättningsrisk (reservsättningsantaganden)

I tabellen visas hur de försäkringstekniska avsättningarna skulle förändras om dödligheten, sjukligheten eller driftskostnaderna förändrades. Tabellen visar känsligheten i Folksam Livs totala avsättningar, för såväl sparandeförsäkring som riskförsäkring. De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet för ränteförändringar framgår av avsnittet om finansiella risker.

Tabellen omfattar enbart moderföretaget Folksam Liv. I den konsoliderade koncernredovisningen ingår även två fondförsäkringsbolag. I dessa bolag är avtalen sådana att dödlighetsantagandena kan ändras under försäkringstiden, och dessa bolag ingår därför inte i nedanstående känslighetsanalys.

Dödssannolikheten antas minska med 20 %. En minskad dödssannolikhet innebär minskade avsättningar för riskförsäkringar och ökade avsättningar för sparandeförsäkringar. I tabellen visas det sammanvägda resultatet.

Sjukligheten stressas genom att

- ettårs sannolikheten för insjuknande ökas med 50 %,
- sannolikheten att sjukfall upphör minskas med 20 % och
- invaliditetsgraderna ökas med 20 %.

Reservavsättningen för framtida driftskostnader antas öka med 10 %.

Analyserna är gjorda utan hänsyn till eventuella korrelationer mellan antaganden.

	Avsättningar brutto	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Moderföretaget 2011, Mkr			
Försäkringstekniska avsättningar 2011-12-31	91 538		
Dödlighet	94 455	- 2 916	- 2 961
Sjuklighet	92 148	- 609	- 449
Kostnadsinflation	92 295	- 756	- 755
Moderföretaget 2010, Mkr			
Försäkringstekniska avsättningar 2010-12-31	73 375		
Dödlighet	75 039	- 1 664	- 1 712
Sjuklighet	74 061	- 685	- 505
Kostnadsinflation	73 957	- 582	- 580

Koncentrationer av försäkringsrisk

Huvuddelen av Folksam Livs åtagande avser dödsfallsrisker och livsfallsrisker.

Dödsfallsriskerna är geografiskt spridda i Sverige. Dödsfallsriskerna är även spridda på ett stort antal olika försäkringar. Detta framgår av nedanstående tabell, som visar antal försäkringsavtal och försäkrat belopp vid dödsfall i olika beloppintervall.

Koncernen, Mkr	2011		2010	
	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp
Försäkrat belopp som betalas ut i händelse av dödsfall				
Mindre än 20 prisbasbelopp	3 848 165	369 543	3 942 150	318 260
20-30 prisbasbelopp	12 225	16 560	13 629	12 921
30-45 prisbasbelopp	2 327	5 178	2 306	3 528
45-60 prisbasbelopp	705	2 226	805	1 631
mer än 60 prisbasbelopp	728	3 383	702	2 558
	3 864 150	396 890	3 959 592	338 898

Moderföretaget, Mkr	2011		2010	
	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp	Antal försäkringar	Totalt försäkrat belopp
Försäkrat belopp som betalas ut i händelse av dödsfall				
Mindre än 20 prisbasbelopp	3 690 268	318 419	3 797 800	318 260
20-30 prisbasbelopp	12 180	12 169	13 600	12 921
30-45 prisbasbelopp	2 318	3 783	2 300	3 528
45-60 prisbasbelopp	702	1 586	800	1 631
mer än 60 prisbasbelopp	726	2 718	700	2 558
	3 706 194	338 675	3 815 200	338 898

Folksam Livs exponering för livsfallsrisker, och därmed för trendmässiga förändringar av dödligheten, illustreras i nedanstående tabell. De försäkringstekniska avsättningarna för försäkringar som betalas ut under förutsättning att den försäkrade lever har här fördelats mellan olika åldersgrupper.

Koncernen, Mkr	2011		2010	
	Försäkringstagarens nuvarande ålder	Försäkringsteknisk avsättning %	Försäkringsteknisk avsättning	%
0-30	171	0	169	0
30-40	2 362	4	1 437	4
40-50	11 142	20	7 233	17
50-60	17 320	31	13 117	31
60-70	18 671	33	15 400	37
70-80	4 808	9	3 530	8
Mer än 80	1 510	3	1 170	3
	55 984	100	42 056	100

Moderföretaget, Mkr	2011		2010	
	Försäkringstagarens nuvarande ålder	Försäkringsteknisk avsättning %	Försäkringsteknisk avsättning	%
0-30	160	0	165	0
30-40	2 166	4	1 296	3
40-50	10 648	20	6 946	17
50-60	16 706	31	12 746	31
60-70	17 886	33	15 115	37
70-80	4 719	9	3 520	9
Mer än 80	1 510	3	1 170	3
	53 795	100	40 958	100

Drygt hälften av Folksam Livs försäkringstekniska avsättningar motsvaras av försäkringar med livsfallsrisk år 2011. Det är av stor vikt att utvecklingen av länglevnaden bland de försäkrade följs upp och att de dödlighetsantaganden som används för att beräkna de försäkringstekniska avsättningarna anpassas löpande.

Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare uppskattningar

Nedanstående tabeller visar den uppskattade totala brutto- respektive nettokostnaden för oreglerade skador, både rapporterade och ej rapporterade skador, vid slutet av varje skadeår. Tabellerna visar också utbetalningar hänförliga till dessa skador. Diskonteringseffekter framgår längst ned i varje tabell.

Total avsättning för oreglerade skador som redovisas i denna tabell utgör 94 %

Moderföretaget, Mkr	Alla tidigare år	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Totalt
Före avgiven återförsäkring								
Uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av skadeåret (brutto)		1 799	1 569	1 701	2 095	2 191	1 657	
Ett år senare		1 626	1 634	1 501	1 718	1 337		
Två år senare		1 730	1 532	1 489	1 282			
Tre år senare		1 644	1 436	1 285				
Fyra år senare		1 566	1 404					
Fem år senare		1 539						
Uppskattad slutlig skadekostnad 2011-12-31		1 539	1 404	1 285	1 282	1 337	1 657	
Akkumulerade utbetalda försäkringsersättningar		1 437	1 296	1 202	1 177	1 093	896	
Avsättning för oreglerade skador, exklusive skadebehandlingsreserv	873	102	108	83	105	245	761	2 277
Skadebehandlingsreserv								92
Akkumulerat över/underskott		260	166	416	812	853		
D:o i % av initial skadekostnad		14	11	24	39	39		
Diskonteringseffekt								- 214
Avstämning mot balansräkning								
Oreglerade skador enligt denna tabell								2 369
Oreglerade skador för verksamhet som ej ingår i ovanstående tabell								139
Total avsättning för oreglerade skador enligt balansräkningen (brutto)								2 508
Andel som ingår i tabellen								94%

av de totala avsättningarna för oreglerade skador i företaget. Ingående verksamheter är grupplivförsäkring, tjänstegrupplivförsäkring, premiebefrielseförsäkring samt sjukförsäkring. Tabellerna omfattar enbart moderföretaget Folksam Liv.

Fusionerad och/eller beståndsöverlåten verksamhet är endast medtagen för tid efter fusionen/beståndsöverlåten.

Moderföretaget, Mkr	Alla tidigare år	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Totalt
Efter avgiven återförsäkring								
Uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av skadeåret (netto)		1 797	1 569	1 700	2 094	2 186	1 646	
Ett år senare		1 624	1 633	1 500	1 717	1 334		
Två år senare		1 728	1 531	1 489	1 281			
Tre år senare		1 642	1 436	1 285				
Fyra år senare		1 564	1 404					
Fem år senare		1 536						
Uppskattad slutlig skadekostnad 2011-12-31		1 536	1 404	1 285	1 281	1 334	1 646	
Akkumulerade utbetalda försäkringsersättningar		1 436	1 296	1 202	1 177	1 092	896	
Avsättning för oreglerade skador, exklusive skadebehandlingsreserv	867	100	108	83	105	242	750	2 255
Skadebehandlingsreserv								92
Akkumulerat över/underskott		260	165	415	812	852		
D:o i % av initial skadekostnad		14	11	24	39	39		
Diskonteringseffekt								- 211
Avstämning mot balansräkning								
Oreglerade skador enligt denna tabell								2 347
Oreglerade skador för verksamhet som ej ingår i ovanstående tabell								139
Total avsättning för oreglerade skador i balansräkningen (netto)								2 486
Andel som ingår i tabellen								94%

Finansiella risker

Finansiella risker omfattar riskkategorierna marknadsrisk, kreditrisk, koncentrationsrisk, likviditetsrisk och matchningsrisk.

Riskkategorin marknadsrisk definieras som risken för att nettovärdet av tillgångar och skulder minskar till följd av förändringar i marknadspriser. Inom marknadsrisk finns risktyperna:

- **Ränterisk**, definieras som risken för att nettovärdet av tillgångar och skulder minskar till följd av förändringar i marknadsräntor.
- **Aktiekursrisk**, definieras som risken för att nettovärdet av tillgångar och skulder minskar till följd av aktiekursförändringar.
- **Fastighetsprisrisk**, definieras som risken för att nettovärdet av tillgångar och skulder minskar till följd av förändringar av priset på fastigheter.
- **Valutakursrisk**, definieras som risken för att nettovärdet av tillgångar och skulder minskar till följd av ändrade valutakurser.
- **Övrig marknadsrisk**, definieras som risken att nettovärdet av tillgångar och skulder minskar till följd av marknadsförändringar som ej omfattas av andra marknadsrisker.

Riskkategorin **kreditrisk** delas upp i risktyperna:

- **Spreadrisk**, risken för att räntebärande placeringar med kreditrisk förlorar i värde till följd av förändringar av spreaden mot riskfria placeringar.
- **Motpartsrisk**, Risken för att en motpart inte kan fullgöra sina åtaganden och att eventuella säkerheter inte täcker fordran vilket leder till kreditförluster.

Med **koncentrationsrisk** avses risken för koncentrationer av risk på tillgångs- eller skuldsidan som kan leda till förluster eller negativ resultatutveckling vid ogynnsamma marknadsförhållanden eller händelser. Koncentrationsrisken kan vara tillämplig i flera riskkategorier.

Med **likviditetsrisk** avses risken för att inte kunna infria sina betalningsförpliktelser vid förfallotidpunkten utan att kostnaden för att erhålla betalningsmedel ökar avsevärt.

Riskkategorin **matchningsrisk** definieras som risken att nettot av bolagets tillgångar och skulder minskar till följd av att tillgångarnas sammansättning inte motsvarar skuldernas kan vara tillämplig i flera riskkategorier. Matchningsrisk kan vara tillämplig i flera riskkategorier.

Hantering av finansiella risker

Styrelsen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av företagets tillgångar och anger ramar och riktlinjer för verksamheten. VD ansvarar för förvaltningen av företagets tillgångar inom de ramar och anvisningar som styrelsen givit samt för översynen av placeringsriktlinjerna. Finanskommittén är VD:s forum för uppföljning av tillgångsförvaltningen och beslut rörande riskstyrningen.

Kapitalförvaltningen i Folksam är organiserad så att Folksams kapitalförvaltning svarar för den löpande finansiella riskstyrningen och föreslår placeringsriktning.

Avdelningen svarar även för all derivathantering med syfte att styra risknivån i företaget på en övergripande nivå. Avdelningen för ansvarsfullt ägande ansvarar för bolagsstyrning, miljö- och etikanalys och företagets etiska placeringsregler. Förvaltningen av direktägda fastigheter och alternativa placeringar hanteras av två separata avdelningar inom Folksams organisation. Avdelningen för alternativa placeringar svarar även för förvaltningen av indirekt ägda fastigheter. Löpande aktie- och ränteförvaltning samt värdepappersadministration sköts av Swedbank Robur.

I syfte att skapa en oberoende riskkontroll har uppföljningen organiserats enligt följande:

- Folksams kapitalförvaltning ansvarar för att föreslå placeringsinriktning för styrelsen och för löpande kapitalförvaltning.
- Chefen för Compliance är huvudansvarig för att uppföljning sker på daglig basis enligt de limiter som fastställts av styrelsen i placeringsriktlinjer, placeringsreglementen och fondbestämmelser och för att rapportering sker av överträdelse till styrelser och VD inom respektive bolag.
- Swedbank Robur ansvarar för daglig kontroll av gällande placeringsbestämmelser samt att resultatet av utförd kontroll rapporteras till Complianceavdelningen, Riskavdelningen och Folksams kapitalförvaltning.

Förvaltningsprinciper

Målet för förvaltningen av tillgångarna är att uppnå högsta möjliga reala avkastning under gällande risk- och placeringsrestriktioner. Det ska som minimum innebära en årlig real avkastning på i genomsnitt tre procent, mätt över en period som motsvarar försäkringsavtalens genomsnittliga löptid. Folksam lägger stor vikt vid tryggheten i pensionssparandet. Styrelsen har formulerat att risknivån i företaget inte får vara högre än att grönt ljus erhålls i Finansinspektionens trafikljusmodell. Folksams vision är att bidra till ett långsiktigt och hållbart samhälle där individen känner trygghet. Ett steg i arbetet mot denna vision är att Folksam ställer etiska krav på de företag där placeringar görs.

Principer för val av placeringsinriktning

Indata utgörs bland annat av tillgångarna, skulderna och deras egenskaper – såsom förväntad avkastning, risk och korrelation – samt prognoser för försäkringsrörelsens utveckling. Optimeringen av den totala tillgångsportföljen görs med utgångspunkten att företaget ska tåla att utvecklingen på finansmarknaderna blir mycket svag. Uppfyllandet av de legala restriktionerna om skuldtäckning och solvens har högsta prioritet vid valet av placeringsinriktning. Därtill ska särskild hänsyn tas till Finansinspektionens trafikljusmodell. Först därefter ska företagets interna riskpreferenser och affärs mål tas i beaktande. Den placeringsinriktning som fastställs tjänar sedan som utgångspunkt för tillgångsförvaltningen. Förvaltarna får, inom vissa ramar, avvika från placeringsinriktningen om det bedöms vara gynnsamt för avkastningen.

Portföljstruktur

Den totala tillgångsportföljen i Folksam Liv är sammansatt av sex delportföljer: aktier, räntor, fastigheter, alternativa placeringar, säkringsinstrument och bolagsstrategiska innehav. Säkringsinstrument är placeringar vars huvudsyfte är matcha placeringsrisker i åtagandena, t ex en ränteswap för att reducera balansräkningens räntekänslighet. Bolagsstrategiska innehav är innehav som anses vara av särskilt strategiskt värde för företaget. Endast styrelsen får fatta beslut om placeringar av detta slag. Typexempel på en sådan placering är aktier i koncernföretag.

Kreditrisk

Företaget har som policy att endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet. Kredit- och motpartsriskerna i denna del av verksamheten bedöms därför vara mycket små. Den maximala kreditriskexponeringen (efter avdrag för värde av säkerheter) företaget är exponerat för olika klasser av finansiella tillgångar framgår av nedanstående tabell.

Koncernen Maximal kreditriskexponering, Mkr	2011			2010		
	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto
Tillgångsklass						
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernföretag	-	-	-	-	-	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	76 058	-	76 058	65 698	-	65 698
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	-	-	-	-
Övriga lån	708	270	438	603	271	332
Derivat	780	-	780	1 394	-	1 394
Övriga finansiella placeringstillgångar	230	-	230	14	-	14
Fordringar	949	-	229	930	-	930
Upplupna ränteintäkter	1 437	-	1 437	1 283	-	1 283

Moderföretaget Maximal kreditriskexponering, Mkr	2011			2010		
	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto
Tillgångsklass						
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, koncernföretag	354	-	354	354	-	354
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till, intresseföretag	437	-	437	-	-	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	75 746	-	75 746	65 381	-	65 381
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	-	0	-	0
Övriga lån	708	270	438	603	271	332
Derivat	780	-	780	1 394	-	1 394
Övriga finansiella placeringstillgångar	230	-	230	14	-	14
Fordringar	949	-	949	930	-	930
Upplupna ränteintäkter	1 438	-	1 438	1 277	-	1 277

Kreditkvalitet på klasser av finansiella tillgångar, Mkr	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Koncernen 2011							
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupna ränteintäkter)	69 834	2 201	3 357	285	-	1 757	77 435

Övriga finansiella tillgångar har ingen rating.

Kreditkvalitet på klasser av finansiella tillgångar, Mkr	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Koncernen 2010							
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupna ränteintäkter)	61 474	2 880	667	283	-	1 582	66 886

Övriga finansiella tillgångar har ingen rating.

Kreditkvalitet på klasser av finansiella tillgångar, Mkr	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Moderföretaget 2011							
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupna ränteintäkter)	69 834	2 201	3 357	285	-	1 445	77 122

Övriga finansiella tillgångar har ingen rating.

Kreditkvalitet på klasser av finansiella tillgångar, Mkr	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Moderföretaget 2010							
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupna ränteintäkter)	61 474	2 880	667	283	-	1 264	66 569

Övriga finansiella tillgångar har ingen rating.

Det redovisade värdet för finansiella tillgångar som annars skulle redovisas som förfallna till betalning eller nedskrivna och vars villkor har omförhandlats, eller som är antingen förfallna till betalning eller nedskrivna uppgår per balansdagen till ett ringa belopp.

Koncentrationsrisk

Företagets största koncentrationsrisk utgörs av aktieinnehavet i Swedbank. Denna koncentrationsrisk beaktas vid valet av placeringsinriktning och särskilt vid sammansättningen av företagets aktieportfölj. I relation till marknadsriskerna bedöms övriga koncentrationsriskerna vara låga, dels genom de krav på kreditvär-

dighet som ställs för att en investering ska kunna genomföras och dels genom den diversifiering som uppkommer genom företagets placeringsinriktning. Placeringarna ska som huvudregel kunna användas för skuldtäckning vilket också innebär att risken för allt för stora enhandsengagemang hålls låg.

Väsentliga koncentrationer av kreditrisk

Koncernen 2011	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer	Koncernen 2010	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Swedbank	21 558		Swedbank	17 446	6 824
SHB	14 759		SHB	12 319	12 320
Nordea	10 596		Nordea	8 309	8 006
SBAB	3 541		SBAB	3 923	3 923
SEB	3 423		SEB	2 661	2 507
Landshypotek	1 249		Landshypotek	1 348	1 348
Volvo	1 150		Volvo	1 683	-
Hennes & Mauritz	1 089		Hennes & Mauritz	1 284	-
Robur Fonder AB	1 198		Telia Sonera	1 020	-
Goldman Sachs	1 007				

Moderföretaget 2011	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer	Moderföretaget 2010	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Swedbank	20 449	10 021	Swedbank	16 135	6 824
SHB	14 759	14 759	SHB	12 319	12 320
Nordea	10 371	10 368	Nordea	8 015	8 006
SBAB	3 541	3 541	SBAB	3 923	3 923
SEB	3 079	2 960	SEB	2 576	2 507
Landshypotek	1 249	1 249	Landshypotek	1 348	1 348
Hennes & Mauritz	1 089	-	Hennes & Mauritz	1 284	-
Volvo	1 150	-	Ericsson	1 232	-
Robur Fonder AB	1 198	-	Telia Sonera	1 020	-
Goldman Sachs	1 007	-	Volvo	1 683	-

Kreditrisk i fordringar på återförsäkrare

Försäkringsföretagets återförsäkringspolicy innebär att avtal endast ingås med återförsäkrare med kreditbetyg A eller högre. Återförsäkrarnas kreditvärdighet ses över regelbundet för att säkerställa att det beslutade återförsäkringsskyddet upprätthålls. Den maximala kreditriskexponeringen som återförsäkringstillgångarna ger upphov till för moderföretaget per balansdagen uppgår till 18 (6) miljoner kronor i fordringar på återförsäkrare och 22 (16) miljoner kronor i återförsäkrares andel av försäkringstekniska avsättningar, respektive 16 (0) miljoner kronor och 39 (32) miljoner kronor för koncernen.

Likviditetsrisker

Företagets likviditetsrisk anses vara av ringa betydelse i den totala riskbilden. Genom att tillgångarna i huvudsak placeras i marknadsnoterade värdepapper med hög likviditet säkerställer placeringsstrategin att mängden likvida tillgångar med betryggande marginal överstiger företagets förväntade betalningsförpliktelser. På balansdagen utgjorde noterade värdepapper 86 (90) procent av placeringstillgångarna, varav innehav i räntebärande placeringar utgivna av svenska staten svarade för 23 (20) procent, motsvarande 25 942 (22 725) miljoner kronor. Genomsnittlig duration på räntebärande tillgångar uppgick till 8,5 (6,8) år.

Den genomsnittliga ekonomiska durationen för försäkringsskulderna för hela beståndet i Folksam Liv är 15,9 år per den 2011-12-31. Uppgiften berör 94 % av de försäkringstekniska avsättningarna. Motsvarande uppgifter lämnas inte för koncernen då tillkommande likviditetsrisk bedöms som marginell.

Marknadsrisker

Ränterisk

Livförsäkringsavsättningar som avser traditionell livförsäkring med utjämnad återbäring/pensionstillägg diskonteras med marknadsräntor. I och med att försäkringsavtalen löper över mycket lång tid följer att räntekänsligheten i avsättningarna blir betydande.

Folksam Liv anpassar sitt risktagande så att företagets ekonomi inte ska påverkas fullt så mycket av ränteförändringar. Detta sker i huvudsak genom olika typer av räntederivat (säkringsinstrument). Om räntenivåerna faller ökar värdet på säkringsinstrumenten vilket reducerar den effekt som ränterörelsen ger på åtagandena. Effekten blir det omvända om räntorna stiger – säkringsinstrumenten utvecklas negativt men företaget kompenseras av minskad skuldbörda.

Följande tabell illustrerar hur företaget är exponerad för ränterisk utifrån räntebärande tillgångar och skulders räntebindningstid;

Koncernen 2011

Räntebindningstider för tillgångar och skulder Räntexponering, Mkr	0–5 år	5–15 år	15 år–	Totalt
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inkl uppl ränteintäkt)	55 708	18 713	2 702	77 123
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	4 324	0	1	4 325
Övriga lån inklusive lån emitterade till koncernföretag	1 297	30	0	1 327
Summa	61 329	18 743	2 703	82 775

Skulder och avsättningar

Livförsäkringstekniska avsättningar tjänstepensionsverksamhet	9 073	12 757	19 827	41 657
Livförsäkringstekniska avsättningar övrig livförsäkring	11 606	14 393	19 594	45 593
Summa livförsäkringstekniska avsättningar	20 679	27 150	39 421	87 250

Någon tabell lämnas ej för moderbolaget då skillnaden i räntexponering jämfört med koncernen är liten.

Koncernen 2010

Räntebindningstider för tillgångar och skulder Räntexponering, Mkr	0–5 år	5–15 år	15 år–	Totalt
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inkl uppl ränteintäkt)	50 482	14 409	1 677	66 569
Andra räntebärande finansiella instrument, netto	- 3 524	3 752	435	663
Övriga lån inklusive lån emitterade till koncernföretag	747			747
Summa	47 706	18 161	2 112	67 979

Skulder och avsättningar

Livförsäkringstekniska avsättningar tjänstepensionsverksamhet	7 116	10 292	15 231	32 639
Livförsäkringstekniska avsättningar övrig livförsäkring	11 070	12 057	13 288	36 416
Summa livförsäkringstekniska avsättningar	18 186	22 350	28 519	69 054

Någon tabell lämnas ej för moderbolaget då skillnaden i räntexponering jämfört med koncernen är liten.

Känslighetsanalys – ränterisk, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Riskparameter				
Minskning av marknadsräntan				
Värdeökning räntebärande tillgångar	3 084	3 712	3 084	3 710
Ökning av redovisat värde på räntebärande skulder (inklusive försäkringsskulder)	- 6 034	- 9 040	- 6 034	- 9 040
Nettopåverkan resultat före skatt	- 2 950	- 5 329	- 2 950	- 5 330
Nettopåverkan eget kapital	- 3 024	- 5 406	- 3 024	- 5 408

De ränteförändringar som känslighetsanalysen beräknats på för 2011 är för nominella respektive reala marknadsräntor en minskning med 0,49 (0,98) respektive 0,07 (0,42) procentenheter. Dessa nivåer används även vid beräkning av Finansinspektionens trafikljus.

Valutakursrisk

Företagets valutaexponering före och efter säkring med derivat redovisas i nedanstående tabell.

Koncern 2011	USD	GBP	CAD	CHF	Övrigt
Valutakurs exponering					
Placeringstillgångar					
Aktier och andelar	5 534	923	453	370	3 513
Fastigheter					210
Obligationer och andra räntebärande värdepapper					601
Övriga tillgångar	1 279	8	2	1	3 055
Summa tillgångar	6 814	931	455	371	7 379
Övriga skulder och avsättningar	- 43				- 604
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	6 771	931	455	371	6 775
Nominellt värde valutaterminer	1 130	- 16	170	89	- 6 855
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	7 901	915	625	460	- 80

Koncern 2010	USD	EUR	CAD	AUD	Övrigt
Valutakurs exponering					
Placeringstillgångar					
Aktier och andelar	7 475	2 538	695	501	3 518
Fastigheter	-	176	-	-	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	1 376	-	-	-
Övriga tillgångar	648	1 530	2	1	13
Summa tillgångar	8 123	5 620	697	502	3 531
Övriga skulder och avsättningar	- 1	- 1 284	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	8 122	4 336	697	502	3 531
Nominellt värde valutaterminer	- 2 096	- 3 547	- 1	-	- 2 301
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	6 026	789	696	502	1 230

Någon tabell lämnas ej för moderbolaget då skillnaden i valutakursrisk jämfört med koncernen är liten.

Känslighetsanalys – valutarisk

En ogynnsam förändring med 10 % av bolagets nettoexponering av respektive valutor (efter ekonomisk säkring med derivat) påverkar resultat före skatt enligt följande tabell.

Koncern, Mkr	2011		2010	
	Resultat före skatt	Effekt på eget kapital	Resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Valuta				
USD	- 790		- 603	
EUR	-		- 79	
GBP	- 92			
JPY				
CHF	- 46			
CAD	- 63		- 70	
AUD			- 50	
Övriga	8		- 123	
Totalt	- 983	- 971	- 925	- 901

Känslighetsanalys – aktiekursrisk, fastighetsprisrisk och övrig marknadsrisk

I tabellen nedan redovisas effekten av en kursnedgång om 40 procent på svenska aktier och andelar, samt en kursnedgång om 35 procent avseende utländska aktier samt fastigheter. Dessa stressnivåer används även i Finansinspektionens Trafikljus. I förekommande fall har effekten av exponeringen på noterade aktier påverkats av innehav i aktiederivat. Jämförelsetalen för år 2010 har justerats eftersom grunderna för beräkningarna har ändrats.

Koncernen, Mkr	2011		2010	
	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Aktier	- 9 464		-14 921	
Fastigheter	- 3 077		- 619	
Aktier i koncern- och intresseföretag ej konsoliderade	- 926		- 2 843	
Totalt	- 13 467	- 13 125	- 18 383	- 17 959

Moderföretaget, Mkr	2011		2010	
	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital	Effekt på resultat före skatt	Effekt på eget kapital
Aktier	- 9 368		- 14 764	
Fastigheter	- 3 009		- 2 740	
Aktier i koncern- och intresseföretag	- 1 122		- 1 116	
Totalt	- 13 499	- 13 161	- 18 620	- 18 175

Bolagets exponering av onoterade aktier framgår av not 27.

Verksamhetsrisker

Verksamhetsrisker omfattar främst risker inom verksamheten såsom operativ risk, affärsrisk, strategisk risk och ryktesrisk.

- **Operativ risk** definieras som risk för förluster till följd av felaktiga eller inte ändamålsenliga interna processer och rutiner, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser inklusive legala risker. En operativ risk är således en möjlig händelse som leder till eller kan leda till skada för affärsverksamheten. Skadan kan vara en följd av felaktiga eller inte ändamålsenliga interna processer och rutiner, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser inklusive avvikelser från avtal. Operativa risker är därför inte eftersträvarvärda

och ska hållas låga Risktagandet begränsas inom ramen för vad som är ekonomiskt försvarbart. Åtgärder ska genomföras för att reducera samtliga exponeringar som inte anses acceptabla.

- **Affärsrisk** definieras som risken för förluster eller negativ resultatutveckling till följd av förändrade affärsförutsättningar, konkurrenssituation samt oförmåga att reagera på utvecklingen eller förändringar i branschen.
- **Strategisk risk** definieras som risken för förluster eller negativ framtida resultatutveckling till följd av brister i affärsbeslut, brister i genomförda affärsbeslut eller oförmåga att möta omvärldsförändringar samt brister i Vd:s och styrelsernas planering, organisation, uppföljning och kontroll av verksamheten. Det avser också risken för ett oväntat utfall på grund av brister i Vd:s och styrelsernas planering, organisation, uppföljning och kontroll av verksamheten. De strategiska riskerna hanteras framför allt av koncernledning och styrelser. Val av affärsstrategier och samarbetspartners, resursfördelning och företagsförvärv är exempel på strategiska risker.
- **Ryktetsrisk** definieras som risken för betydande ekonomiska förluster till följd av förlorat anseende hos kunder, partner och myndigheter. Exempel på orsaker som kan bidra till negativ publicitet är produktförändringar, intern brottslighet, inte följt interna och externa regelverk, stora skadehändelser, otydlig information, bristande krishantering och händelser kopplade till sponsorskap. Om något av ovanstående skulle inträffa skulle det kunna få konsekvenser på Folksam varumärke och det ekonomiska resultatet.
- **Compliance risk** definieras som risken för juridiska sanktioner, tillsynssanktioner, ekonomiska förluster eller ryktesförluster till följd av att verksamheten inte bedrivs i enlighet med gällande lagar och förordningar, föreskrifter eller övriga externa eller interna regler.

Hantering av verksamhetsrisker

Identifiering av operativa risker, affärsrisker, strategiska risker och ryktesrisker ingår bland annat som en del av en process under verksamhetsplaneringen. Identifiering och värdering av dessa riskkategorier sker främst genom självutvärdering där en kvalitativ bedömning av påverkan och sannolikhet att risken inträffar görs. För att kontrollera och minska riskerna tas åtgärder fram både för att hantera och förebygga dessa. Samtliga risker förses med riskägare och åtgärdsansvariga som bland annat ansvarar för att riskerna kontinuerligt följs upp.

Information om realiserade risker samlas systematiskt i Folksam incidentrapporteringssystem. De incidenter som rapporteras kategoriseras och värderas, och informationen om dessa incidenter utgör en viktig del vid den ovan nämnda självutvärderingen. Genom att hantera dessa risker på ett samordnat och strukturerat vis ökar organisationens möjligheter att nå de uppsatta målen.

Not 3.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Premieinkomst (före avgiven återförsäkring), Mkr				
Skadeförsäkringsrörelse				
Inbetalda och tillgodoförda premier	694	700	694	700
Livförsäkringsrörelse				
Inbetalda och tillgodoförda premier	6 507	5 710	6 470	5 677
Premier från tilldelad återbäring	0	0	0	0
Premieskatt	- 21	- 29	- 20	- 29
	6 486	5 681	7 144	5 648
Premieinkomst för direkt livförsäkring				
Premier för individuell livförsäkring	2 623	1 994	2 623	1 994
Gruppförsäkringspremier	3 806	3 647	3 806	3 647
Premieinkomst för direkt livförsäkring				
Periodiska premier	5 483	5 086	5 483	5 086
Engångspremier	946	555	946	555
Premieinkomst för direkt livförsäkring				
Premier för återbäringsberättigade avtal	5 603	4 713	5 603	4 713
Premier för ej återbäringsberättigade avtal	826	928	826	928
Not 4.				
Kapitalavkastning, intäkter Mkr	2011	2010	2011	2010
Hyresintäkter från byggnader och mark	356	548	190	187
Erhållna utdelningar	1 050	686	1 176	786
varav resultatandelar och utdelning från koncernföretag	-	-	126	100
Ränteintäkter med mera				
Koncernföretag	-	-	15	5
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 314	1 923	2 314	1 924
Övriga ränteintäkter	152	45	129	39
varav från finansiella tillgångar som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringar redovisade via resultaträkningen	141	50	141	50
Återförda nedskrivningar				
Aktier och andelar	-	-	154	-
Valutakursvinst netto	356	-	356	-
Realisationsvinst netto				
Byggnader och mark	8	-	-	-
Aktier och andelar	-	267	-	267
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 299	2 778	3 299	2 778
	7 535	6 248	7 633	5 986

Kapitalavkastning, intäkter Mkr (forts.)	2011	2010	2011	2010
Kapitalavkastning intäkter redovisade i Livförsäkringsrörelsen	7 419	6 173	7 517	5 911
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelsen	116	75	116	75
	7 535	6 248	7 633	5 986
Icke-teknisk redovisning avseende övriga koncernföretag	65	53	-	-
	7 600	6 301	-	-
Operationella leasingavtal (leasegivare)				
Operationell leasing där företaget är leasegivare avser intäkter för lokaler.				
Förfallotidpunkt, totala framtida minimileaseavgifter				
<1 år	499	241	151	139
1-5 år	949	949	283	365
>5 år	504	700	28	44
Summa	1 952	1 890	462	548
Totala leasingavgifter under perioden	644	599	164	108
varav minimileaseavgifter	584	290	138	91
varav variabla avgifter	60	309	26	17
Not 5.				
Värdeökningar på övriga placeringstillgångar, Mkr	2011	2010	2011	2010
Byggnader och mark	541	389	234	68
Aktier och andelar	-	5 086	-	5 086
Obligationer	4 329	-	4 329	-
Övriga finansiella placeringstillgångar	2	9	0	-
	4 872	5 484	4 563	5 163
Värdeökning på övriga placeringstillgångar redovisade i				
Livförsäkringsrörelsen	4 801	5 417	4 492	5 096
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelsen	71	67	71	67
	4 872	5 484	4 563	5 163
Icke-teknisk redovisning avseende övriga koncernföretag	15	3	-	-
	4 887	5 487	-	-

Not 6.

Övriga tekniska intäkter, Mkr	2011	2010	2011	2010
Avgifter avseende investeringsavtal	228	219	8	6
Avkastningsskatt	212	190	-	-
Kostnadsersättning	187	125	-	-
Övrigt	28	57	-	-
	655	591	8	6

Not 7.

Utbetalda försäkringsersättningar, Mkr	2011	2010	2011	2010
Skadeförsäkringsrörelse				
Utbetalda försäkringsersättningar	- 139	- 98	- 140	- 98
Skadebehandlingskostnader	- 6	- 3	- 6	- 3
Återförsäkrarens andel	-	-	-	-
	- 146	- 101	- 146	- 101
Livförsäkringsrörelse				
Utbetalda försäkringsersättningar	- 5 973	- 5 797	- 5 156	- 5 185
Annulationer och återköp	- 199	- 195	- 199	- 195
Skadebehandlingskostnader	- 46	- 47	- 44	- 43
Återförsäkrarens andel	5	3	5	3
	- 6 213	- 6 036	- 5 394	- 5 420

Not 8.

Förändring i andra försäkringstekniska avsättningar f e r, Mkr	2011	2010	2011	2010
Livförsäkringsavsättning				
Före avgiven återförsäkring	- 18 228	400	- 18 228	400
Återförsäkrarens andel	-	-	-	-
	- 18 228	400	- 18 228	400
Försäkringsteknisk avsättning för livförsäkring för vilka försäkringstagaren bär risk				
Villkorad återbäring				
Före avgiven återförsäkring	9	- 6	9	- 6
Återförsäkrarens andel	-	-	-	-
Fondförsäkringsåtagande				
Före avgiven återförsäkring	4 302	- 4 922	35	- 12
Återförsäkrarens andel	-	-	-	-
	4 311	- 4 928	44	- 18

Not 9.

Driftskostnader, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Skadeförsäkringsrörelsen				
Anskaffningskostnader ¹⁾	- 25	- 25	- 25	- 25
Förändringar i förutbetalda anskaffningskostnader	-	-	-	-
Administrationskostnader	- 44	- 43	- 44	- 43
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	-	-	-	-
	-69	- 68	- 69	- 68
1) Varav provisioner i direktförsäkring	-	-	-	-
Övriga driftskostnader				
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringsersättningar	- 6	- 3	- 6	- 3
Kostnader för finansförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	- 2	- 2	- 2	- 2
Kostnader för fastighetsförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	0	-	0	-
Övriga driftskostnader	- 69	- 68	- 69	- 68
Summa driftskostnader	- 77	- 73	- 77	- 73
Totala driftskostnader uppdelade på kostnadsslag				
Personalkostnader med mera	- 54	- 49	- 54	- 49
Lokalkostnader med mera	- 4	- 5	- 4	- 5
Avskrivningar med mera	0	0	0	0
Övrigt	- 19	- 19	- 19	- 19
	- 77	- 73	- 77	- 73
Livförsäkringsrörelsen				
Anskaffningskostnader ¹⁾	- 475	- 407	- 206	- 134
Förändring i förutbetalda anskaffningskostnader	- 47	90	- 10	- 1
Administrationskostnader	- 504	- 541	- 340	- 348
Provisioner och vinstandelar i avgiven återförsäkring	5	2	2	2
	- 927	- 856	- 554	- 481
1) Varav provisioner i direktförsäkring	- 164	- 154	- 36	- 20

	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Driftskostnader, Mkr (forts.)				
Övriga driftskostnader				
Skaderegleringskostnader ingående i Utbetalda försäkringsersättningar	- 44	- 47	- 44	- 43
Kostnader för finansförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	- 93	- 92	- 93	- 90
Kostnader för fastighetsförvaltning ingående i Kapitalavkastning, kostnader	- 5	- 5	- 5	- 5
Övriga driftskostnader	- 927	- 814	- 554	- 481
Summa driftskostnader	- 1 069	- 958	- 696	- 619
Totala driftskostnader uppdelade på kostnadsslag				
Personalkostnader med mera	- 485	- 417	- 480	- 413
Lokalkostnader med mera	- 43	- 42	- 43	- 42
Avskrivningar med mera	0	0	0	0
Övrigt	- 541	- 499	- 173	- 164
	- 1 069	- 958	- 696	- 619
Operationella leasingavtal (leasetagare)				
Operationell leasing där företaget är leasetagare avser i huvudsak kostnader för lokaler.				
Förfallotidpunkt, totala framtida minimileaseavgifter				
<1 år	- 50	- 28	- 11	- 16
1-5 år	- 113	- 50	- 19	- 43
>5 år	- 25	- 50	-	0
Summa	- 188	- 128	- 30	- 59
Totala leasingavgifter under perioden	- 13	- 19	- 13	- 19
varav minimileaseavgifter	- 11	- 16	- 11	- 16
varav variabla avgifter	- 2	- 3	- 2	- 3
Arvode och kostnadsersättning till revisorer				
KPMG				
Revisionsuppdrag	- 8	- 6	- 7	- 5
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdrag			-	
Andra uppdrag	-	- 1	-	- 1
Skatterådgivning	-	0	-	0
Övriga tjänster	0	-	0	-
Övriga				
Revisionsuppdrag	0	0	0	0
Totalt arvode och kostnadsersättning till revisorer	- 8	- 7	- 7	- 6

Not 10.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Kapitalavkastning, kostnader Mkr				
Driftskostnader för byggnader och mark	- 77	- 306	- 77	- 82
Kapitalförvaltningskostnader ¹⁾	- 95	- 92	- 95	- 92
Räntekostnader med mera				
Koncernföretag	-	-	0	0
Fastighetslån	0	0	0	0
Övriga räntekostnader	- 60	- 9	- 8	- 8
varav från finansiella skulder som inte värderas till verkligt värde med värdeförändringarna redovisade via resultaträkningen	- 2	- 1	- 2	- 1
Valutakursförluster, netto	-	- 212	-	- 212
Av- och nedskrivningar				
Aktier och andelar	- 100	-	- 105	- 67
Realisationsförlust netto				
Aktier och andelar	- 734	-	- 734	-
Räntebärande värdepapper	-	0	-	-
Övriga finansiella kostnader	-	- 19	- 26	- 19
	- 1 068	- 639	- 1 045	- 480
Kapitalavkastning kostnader redovisade i Livförsäkringsrörelsen	- 1 057	- 631	- 1 034	- 472
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelse	- 11	- 8	- 11	- 8
	- 1 068	- 639	- 1 045	- 480
Icke-teknisk redovisning avseende övriga koncernföretag	- 71	- 43	-	-
	- 1 139	- 682	-	-
Not 11.				
Värdeminskning på övriga placeringstillgångar, Mkr				
Byggnader och mark	- 11	-	-	-
Aktier och andelar	- 4 139	- 17	- 4 139	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	- 1 740	-	- 1 740
Övriga finansiella placeringstillgångar	- 2	-	-	-
	- 4 152	- 1 757	- 4 139	- 1 740
Värdeminskning på övriga placeringstillgångar redovisade i Livförsäkringsrörelsen	- 4 080	- 1 736	- 4 067	- 1 719
Icke-teknisk redovisning avseende skadeförsäkringsrörelsen	- 72	- 21	- 72	- 21
	- 4 152	- 1 757	- 4 139	- 1 740
Icke-teknisk redovisning avseende övriga koncernföretag	- 7	- 11	-	-
	- 4 159	- 1 768	-	-

Not 12. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument

Koncernen, 2011	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorien	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	Summa
Finansiella tillgångar, Mkr				
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernföretag	-	-	49	49
Aktier och andelar	- 2 182	-	-	- 2 182
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	6 532	-	-	6 532
Övriga lån	-	-	28	28
Derivat, netto	-	2 090	-	2 090
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	65	65
Placeringstillgångar för vilka livförsäkrings- tagaren bär placeringsrisk	- 4 302	-	-	- 4 302
Övriga fordringar	-	-	51	51
Upplupna intäkter	-	-	-	-
Summa	48	2 090	193	2 331
Finansiella skulder				
Derivat netto	-	-	-	-
Övriga skulder	-	-	- 77	- 77
Upplupna kostnader	-	-	-	-
Summa	-	-	- 77	- 77
Koncernen, 2010				
Finansiella tillgångar				
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernföretag	-	-	-	-
Aktier och andelar	5 265	-	-	5 265
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 435	-	-	1 435
Övriga lån	-	-	25	25
Derivat, netto	-	2 151	-	2 151
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	31	31
Placeringstillgångar för vilka livförsäkrings- tagaren bär placeringsrisk	4 872	-	-	4 872
Övriga fordringar	-	-	12	12
Upplupna intäkter	-	-	-	-
Summa	11 572	2 151	68	13 791
Finansiella skulder				
Derivat netto	-	-	-	-
Övriga skulder	-	-	117	117
Upplupna kostnader	-	-	-	-
Summa	-	-	117	117

Not 12. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument (forts.)

Moderföretaget, 2011	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorien	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	Summa
Finansiella tillgångar, Mkr				
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernföretag	-	-	49	49
Aktier och andelar	- 2 174	-	-	- 2 174
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	6 520	-	-	6 520
Övriga lån	-	-	28	28
Derivat netto	-	2 090	-	2 090
Övriga finansiella placeringstillgångar	0	-	65	65
Placeringstillgångar för vilka livförsäkrings-tagaren bär placeringsrisk	- 35	-	-	- 35
Övriga fordringar	-	-	55	55
Summa	4 311	2 090	197	6 598
Finansiella skulder				
Övriga skulder	-	-	- 70	- 70
Summa	-	-	- 70	- 70
Netto finansiella tillgångar och skulder	4 311	2 090	127	6 528
Moderföretaget, 2010				
Finansiella tillgångar				
Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernföretag	-	-	9	9
Aktier och andelar	5 252	-	-	5 252
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	1 441	-	-	1 441
Övriga lån	-	-	25	25
Derivat netto	-	2 151	-	2 151
Övriga finansiella placeringstillgångar	9	-	22	31
Placeringstillgångar för vilka livförsäkrings-tagaren bär placeringsrisk	12	-	-	12
Övriga fordringar	-	-	11	11
Summa	6 714	2 151	68	8 932
Finansiella skulder				
Övriga skulder	-	-	- 118	- 118
Summa	-	-	- 118	- 118
Netto finansiella tillgångar och skulder	6 714	2 151	- 50	8 814

Not 13. Bokslutsdispositioner	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Förändring av periodiseringsfond	-	-	- 290	- 255

Not 14. Skatter	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Aktuell skattekostnad	- 341	- 204	- 738	- 627
Uppskjuten skattekostnad	- 114	- 145	- 30	- 77
	- 455	- 349	- 768	- 704

Specifikation aktuell skattekostnad

Avkastningsskatt	-	-	- 416	- 435
Aktuell skattekostnad avseende inkomstskattbeskattad verksamhet				
Periodens skattekostnad	- 342	- 208	- 323	- 196
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	1	4	1	4
Summa aktuell skattekostnad avseende inkomstskatt	- 341	- 204	- 322	- 192
Summa aktuell skattekostnad	- 341	- 204	- 738	- 627

Specifikation uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt

Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader	- 31	- 74	- 30	- 77
Uppskjuten skatt avseende obeskattade reserver	- 82	- 69	-	-
Uppskjuten skatteeffekt på fastigheter o pensioner	- 1	- 2	-	-
Summa uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt	- 114	- 145	- 30	- 77

Skatt avseende inkomstskatt

Aktuell skatt avseende inkomstskatt	- 341	- 204	- 322	- 192
Uppskjuten skatt	- 114	- 145	- 30	- 77
Summa skatt inkomstbeskattad verksamhet	- 455	- 349	- 352	- 269

Avstämning effektiv skattesats avseende inkomstskatt

Resultat före skatt	- 9 371	8 948	- 10 415	8 630
Avgår resultat i avkastningsbeskattad verksamhet	11 442	- 7 894	11 689	- 7 664
Summa resultat i inkomstbeskattad verksamhet	2 071	1 054	1 274	966

Skatter (forts.)	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Skatt enligt gällande skattesats för koncern/ moderföretag (26,3%)	- 545	- 277	- 335	- 254
Andra icke avdragsgilla kostnader/ej skattepliktiga intäkter	103	- 72	- 4	- 10
Skatteeffekt hänförlig till tidigare år samt ändrade skattesatser	- 19	- 5	- 13	- 5
Skatteeffekt till följd av utnyttjande av underskottsavdrag	-	1	-	-
Skatteeffekt avseende temporära skillnader	- 3	2	-	-
Aktiverat underskottsavdrag	9	2	-	-
Summa	- 455	- 349	- 352	- 269
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat	2011	2010	2011	2010
Aktuariella vinster och förluster inkl löneskatt	- 102	61	-	-
Skatt	27	- 16	-	-
Aktuariella vinster och förluster inkl löneskatt	- 75	45	-	-

Not 15.	Goodwill		Mjukvaror och övriga immateriella tillgångar	
	2011	2010	2011	2010
Immateriella tillgångar, Mkr				
Koncernen				
Akkumulerade anskaffningsvärden				
Ingående balans	43	43	235	205
Investeringar	-	-	-	30
Utgående balans 31 december	43	43	235	235
Akkumulerade avskrivningar				
Vid årets början	-	-	- 207	- 187
Årets av- och nedskrivningar	-	-	- 4	- 20
Utgående balans 31 december	-	-	- 211	- 207
Redovisade värden 31 december	43	43	24	28

Goodwill testas årligen för att identifiera eventuellt nedskrivningsbehov. Förvärvade verksamheter integreras med övriga verksamheter efter förvärv. Därför genomförs prövningar av nedskrivningsbehov på lägsta möjliga kassagenererande enhet. De kassagenererande enheternas återvinningsvärde baseras på nyttjandevärde. Dessa värden bygger på uppskattade framtida kassaflöden baserade på affärsplaner, budgetar och prognoser som har godkänts av företagsledningen för de närmaste tre åren. Kassaflöden bortom treårsperioden extrapoleras med hjälp av en uppskattad tillväxttakt per år. Som diskonteringsränta tillämpas ledningens krav på avkastning.

Not 15. Immateriella tillgångar, Mkr (forts.)	Goodwill		Mjukvaror och övriga immateriella tillgångar	
	2011	2010	2011	2010
Koncernen				
Immateriella tillgångar avser mjukvaror och övriga immateriella tillgångar samt goodwill. Avskrivning sker på anskaffningsvärdet med 20 procent.				
Årets avskrivningar ingår i nedanstående rader i resultaträkningen				
Driftskostnader	-	-	- 4	- 20
	-	-	- 4	- 20

Not 16.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Byggnader och mark, Mkr				
Marknadsvärde				
Redovisat värde vid årets ingång	7 350	6 744	2 564	2 481
Förvärv via bolag	-	198	-	-
Investeringar	41	29	20	15
Orealiserad värdeförändring	421	379	234	68
Redovisat värde vid årets utgång	7 813	7 350	2 818	2 564
varav uppkomna genom företagsförvärv eller fusion				
Fastighetsförvärv	-	198	-	-
Orealiserad värdeförändring	-	11	-	-
	-	209	-	-
Värden uppdelade på rörelse- och förvaltningsfastigheter				
Rörelsefastigheter				
Anskaffningsvärde vid årets ingång	-	-	1 013	1 010
Investeringar	-	-	-	3
Anskaffningsvärde vid årets utgång	-	-	1 013	1 013
Redovisat värde vid årets utgång	-	-	1 255	1 164
Förvaltningsfastigheter				
Anskaffningsvärde vid årets ingång	4 244	4 017	826	814
Förvärv av bolag	-	198	-	-
Investeringar	41	29	19	12
Anskaffningsvärde vid årets utgång	4 285	4 244	845	826
Redovisat värde vid årets utgång	7 813	7 350	1 563	1 400

Bedömt marknadsvärde Geografisk marknad	Typ av fastighet	Kontrakterad årshyra ¹⁾	Drifts- överskott ²⁾	Direkt- avkastning ³⁾	Marknads- värde	Marknads- värde ⁴⁾	Avkastnings- krav ⁵⁾
Koncern							
Stockholm med närförorter	Flerbostadshus	113	75	3,1%	2 433	29 098	1,6-4,2%
Stockholm med närförorter	Kontors- och affärsfastigheter	289	203	4,9%	4 155	40 056	3,8-7,5%
Övriga landet	Flerbostadshus	58	38	4,0%	943	19 739	3,6-6,0%
Övriga landet	Kontors- och affärsfastigheter	19	12	4,3%	282	18 270	4,3-7,0%
		479	328	4,2%	7 813	31 184	1,6-7,5%
Moderföretaget							
Stockholm med närförorter	Flerbostadshus	42	27	3,8%	705	21 839	3,0-4,2%
Stockholm & Göteborg med närförorter	Kontors- och affärsfastigheter	166	118	5,6%	2 113	29 105	3,8-5,8%
		208	145	5,1%	2 818	26 868	3,0-5,8%

- 1) Hyreskontrakt per 1 januari omräknat till helår
- 2) Driftsöverskott omräknat med hyreskontrakt per 1 januari
- 3) Driftsöverskott omräknat med hyreskontrakt per 1 januari i förhållande till marknadsvärde
- 4) Marknadsvärde per kvm lokalarea (exkl garage)
- 5) Vid värderingarna tillämpade avkastningskrav

Värderingsantaganden	
Inflationsantagande	2,0%
Kalkylränta restvärde	6,6%
Direktavkastning restvärde	4,6%
Långsiktig vakansgrad	3,7%
Drifts & Underhållskostnader År 1	494 kr/kvm
Investeringar År 1	166 kr/kvm
Marknadshyra (vid noll vakans)	1 958 kr/kvm

Marknadsvärdet har bedömts med en marknadsanpassad kassaflödesanalys. Kalkylperioden uppgår till 5 alternativt 10 år. Metoden innebär en analys av de förväntade framtida betalningsströmmar (hyror, vakans, drift- och underhållskostnader mm) som en förvaltning av fastigheten kan antas generera. I kassaflödeskalkylen görs en nuvärdeberäkning av de bedömda framtida betalningsströmmarna. Som grund för bedömningar om marknadens avkastningskrav ligger ortsprisanalys av gjorda jämförbara fastighetsköp.

Påverkan på periodens resultat	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Hyresintäkter	576	562	204	202
Internhyror	- 14	- 30	- 17	- 17
Hyresintäkter	562	532	187	185
Direkta kostnader för fastigheter som genererat hyresintäkter under perioden	- 251	- 255	- 76	- 81
inte genererat hyresintäkter under perioden	0	0	0	0
	311	277	111	104
Taxeringsvärden				
Byggnader	2 684	3 079	1 000	1 002
Mark	1 892	2 064	594	594
	4 576	5 143	1 594	1 596

Klassificeringen av rörelse- respektive förvaltningsfastigheter har gjorts med utgångspunkt från den internt nyttjade andelen av respektive fastighet, med utgående hyra som bas. För de fastigheter där andelen internt nyttjande uppgår till mer än 15 procent har fastigheten klassificerats som rörelsefastighet.

Samtliga fastigheter har marknadsvärderats. Marknadsvärdebedömningarna har genomförts i enlighet med riktlinjer framtagna av Svenskt Fastighetsindex och har utförts av externa oberoende värderingsmän auktoriserade av Samfundet för Fastighetsekonomi.

För bolaget finns inga begränsningar i rätten att sälja förvaltningsfastigheter. Det finns inte heller några förpliktelser att köpa, uppföra eller exploatera förvaltningsfastigheter eller att utföra reparationer, underhåll eller förbättringar.

18 procent av den uthyrningsbara ytan (koncernen) används i Folksam verksamhet.

Not 17.

Aktier och andelar i koncernföretag, Mkr

Moderföretaget

	Organisationsnummer	Antal	Kapitalandel i %	Bokfört värde 2011	Bokfört värde 2010
Förenade Liv Grupp försäkring AB (publ)	516401-6569	15 000	100	105	205
Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	516401-8607	40 000	100	795	695
Folksam Liv Fastighets AB	556060-2640	71 000	100	790	795
Reda Pensionsadministration AB	556267-0843	250 000	100	25	25
Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	516401-6619	51 000	51	204	204
KPA AB	556527-7182	300 000	60	1 350	1 350
Spelbomskan KB	916405-5411	-	99	457	451
Niterka KB	969711-9965	-	99	- 8	- 7
AB Hotelinvest	556112-9171	1 000	100	0	0
Niterka II KB	969712-1524	-	99	47	39
Gyllenforsen Fastigheter KB	969640-2339	-	71	1 713	1 726
Folksam Fastighets Holding AB	556810-7113	1 000	100	40	40
Bokfört värde				5 518	5 523
Verkligt värde				7 897	7 608

Samtliga aktier är onoterade.

	Eget Kapital 2011-12-31	Resultat 2011	Organisationsnummer	Antal	Kapitalandel i %	Bokfört värde 2011	Bokfört värde 2010
Koncernen (ej konsoliderade livförsäkringsbolag)							
Förenade Liv Grupp försäkring AB (publ)	996	129	516401-6569	15 000	100	105	205
KPA Livförsäkring AB ¹⁾ (publ)	2 093	197	502010-3502	72	60	1 229	1 229
Bokfört värde						1 334	1 434
Verkligt värde						1 334	1 434

Ovanstående livförsäkringsföretag konsolideras ej på grund av utdelningsförbud. Hela överskottet i dessa ej konsoliderade livförsäkringsföretag tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring och kan således inte disponeras av moderföretaget.

1) KPA Pensionsförsäkring AB (publ) är ett helägt dotterbolag till KPA Livförsäkring AB (publ).

Aktier och andelar i koncernföretag, Mkr (forts.)	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Ackumulerade anskaffningsvärden				
Vid årets början	1 821	1 821	6 393	6 327
Förvärv	-	-	0	40
Förändring av andelskapitalet i kommanditbolag	-	-	- 45	26
Förändring till följd av under året lämnade/ återbetalda aktieägartillskott	-	-	- 8	-
Utgående balans 31 december	1 821	1 821	6 340	6 393
Ackumulerade nedskrivningar				
Vid årets början	- 387	- 387	- 870	- 798
Under året återförda nedskrivningar	-	-	153	0
Årets nedskrivningar	- 100	-	-105	- 72
Utgående balans 31 december	- 487	- 387	- 822	- 870
Redovisat värde 31 december	1 334	1 434	5 518	5 523

Nedskrivning av aktier och andelar i koncernföretag är hänförligt till valutakursförändringar.

Koncernföretag	Säte	Kapitalandel i %	
		2011	2010
Förenade Liv Grupp försäkring AB	Stockholm	100	100
Folksam Fondförsäkrings AB	Stockholm	100	100
Folksam Liv Fastighet AB	Stockholm	100	100
Reda Pensionsadministration AB	Stockholm	100	100
Gyllenforsen Fastighets AB	Stockholm	71	71
Spelbomskan KB	Stockholm	99	99
Niterka I AB	Stockholm	100	100
Niterka II AB	Stockholm	100	100
Niterka KB	Stockholm	99	99
Niterka Skotten 8 AB	Stockholm	100	100
AB Hotelinvest	Stockholm	100	100
Niterka II KB	Stockholm	99	99
Fastighets AB Malax	Stockholm	100	100
Fastighets AB Pällan	Stockholm	100	100
Fastighets AB Rörstrand 32	Stockholm	100	100
Folksam Fastighet Holding AB	Stockholm	100	100
Folksam LO Fondförsäkring AB	Stockholm	51	51
Folksam LO Fond AB	Stockholm	51	51
KPA AB	Stockholm	60	60
KPA Pensionservice AB	Stockholm	60	60
KPA Pensionsförsäkring AB	Stockholm	60	60
KPA Livförsäkring AB	Stockholm	60	60
Litreb I AB	Stockholm	60	60
Litreb II AB	Stockholm	60	60

Not 18. Aktier och andelar intresseföretag, Mkr	Organisations- nummer	Säte	Antal	Kapital- andel i %	Eget Kapital 2011-12-31	Resultat 2011	Bokfört värde 2011	Bokfört värde 2010
Moderföretaget								
Fonus-Folksam Utvecklings AB	556445-8221	Stockholm	1 250	50	0	0	0	0
Gyllenforsen Förvaltning AB	556368-8745	Stockholm	1 000	50	0	0	0	0
KP Pensions&Försäkring HB	969643-7863	Stockholm	50	50	25	0	25	25
Folksam Cruise Holding AB	556767-4121	Stockholm	825	75	63	0	81	79
Kulltorp Holding AB	556767-4147	Stockholm	470	47	0	0	14	-
Bokfört värde							120	104
Koncernen								
Fonus-Folksam Utvecklings AB	556445-8221	Stockholm	1 250	50			0	0
Folksam Property Holding BV		Amsterdam	55 400	50			790	795
Aktiv Försäkringsadministration AB	556244-4132	Stockholm	4 900	49			3	12
KP Pensions&Försäkring HB	969643-7863	Stockholm	50	50			25	25
Folksam Cruise Holding AB	556767-4121	Stockholm	825	75			81	76
Kulltorp Holding AB	556767-4147	Stockholm	470	47			14	-
FIH Ehrvervsbank A/S	CVR17029312	Köpenhamn		15			862	-
Bokfört värde							1 775	908

Röstandel i respektive företag motsvaras av kapitalandel förutom i Folksam Cruise Holding AB där avtal reglerar röstandel. Samtliga aktier är noterade.

Akkumulerade anskaffningsvärden, Mkr	Koncernen		Moderföretaget		Sammanlagda belopp för intressebolag, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010		2011	2010	2011	2010
Vid årets början	908	929	104	25	Summa tillgångar	102 422	1 763	797	138
Förvärv av intresseföretag	16	79	16	79	Summa skulder	94 187	15	632	2
Andel i intresseföretagets resultat	862	-	-	-	Summa eget kapital	10 642	1 748	165	136
Omräkningsdifferens	- 11	- 120	-	-	Intäkter	863	87	0	0
Andra förändringar i intresseföretagets egna kapital	-	20	-	-	Årets resultat	- 1 422	41	0	0
Utgående balans 31 december	1 775	908	120	104	Ökningen av tillgångar, skulder och eget kapital, och skillnaden i intäkter och årets resultat i intressebolag jämfört med föregående år, beror på förvärvet av FIH Ehrvervsbank 2011-01-06. Investeringen genomfördes genom Folksam Cruise Holding AB.				
Akkumulerade nedskrivningar					Not 19.	Koncernen		Moderföretaget	
Vid årets början	-	-	-	-	Aktier och andelar, Mkr	2011	2010	2011	2010
Utgående balans 31 december	-	-	-	-	Bokfört värde	27 080	34 754	26 869	34 427
					Anskaffningsvärde	24 779	29 138	24 694	28 817
					Verkligt värde	27 080	34 754	26 869	34 427
Redovisat värde 31 december	1 775	908	120	104	Noterade aktier	25 665	33 276	25 557	32 949
Verkligt värde	1 775	908	120	104	Onoterade aktier	1 312	1 478	1 312	1 478

Ytterligare information om finansiella instrument lämnas i not 27.

Not 20.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Obligationer och andra räntebärande värdepapper, Mkr				
Upplupet anskaffningsvärde/Anskaffningsvärde				
Svenska staten	23 574	22 511	23 574	22 511
Svenska bostadsinstitut	39 616	30 658	39 616	30 658
Svenska räntefonder	1 032	937	727	618
Övriga svenska emittenter	6 374	9 223	6 374	9 224
Utländska stater	771	767	771	767
Övriga utländska emittenter	1 078	1 764	1 078	1 764
	72 445	65 860	72 140	65 542
varav:				
noterade	72 392	65 860	72 086	65 542
onoterade	54	-	54	-
tidsbundna förlagsbevis	54	-	54	-
eviga förlagsbevis	-	-	-	-
Verkligt värde				
Svenska staten	25 942	22 725	25 942	22 725
Svenska bostadsinstitut	40 670	30 325	40 670	30 325
Svenska räntefonder	1 064	935	751	618
Övriga svenska emittenter	6 512	9 186	6 513	9 186
Utländska stater	793	771	793	771
Övriga utländska emittenter	1 077	1 756	1 077	1 756
	76 058	65 698	75 746	65 381
varav:				
noterade	76 004	65 698	75 692	65 381
onoterade	54	-	54	-
tidsbundna förlagsbevis	54	-	54	-
Positiv skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	9 248	5 616	9 241	5 616
Negativ skillnad till följd av att bokfört värde understiger nominella värden	1	171	1	170

Vid värdering av räntebärande värdepapper till upplupet anskaffningsvärde skulle balansposten redovisas till ett belopp på 72 140 Mkr.

Not 21.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Lån med säkerhet i fast egendom, Mkr				
Bokfört värde	-	0	-	0
Upplupet anskaffningsvärde	-	0	-	0
Verkligt värde	-	0	-	0

Not 22.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Övriga lån, Mkr				
Upplupet anskaffningsvärde				
Livförsäkringslån	11	12	11	12
Vinstandelslån avseende fastighetsplaceringar	219	198	219	198
Övriga reverslån	478	393	478	393
Bokfört värde	708	603	708	603
Verkligt värde				
Livförsäkringslån	11	12	11	12
Vinstandelslån avseende fastighetsplaceringar	219	198	219	198
Övriga reverslån	478	393	478	393
Verkligt värde	708	603	708	603

Not 23. Derivat, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Derivatinstrument med positiva värden eller värde noll				
Anskaffningsvärde				
Aktieoptioner	958	602	958	602
Valutaterminer	-	-	-	-
Ränteterminer	-	-	-	-
Ränteswappar	-	-	-	-
Swaptions	1	1 000	1	1 000
Aktieterminer	-	-	-	-
Summa anskaffningsvärde	959	1 602	959	1 602
Verkligt värde				
Aktieoptioner	568	639	568	639
Valutaterminer	206	232	206	232
Ränteterminer	2	0	2	0
Ränteswappar	3	84	3	84
Swaptions	1	435	1	435
Aktieterminer	0	4	0	4
Summa verkligt värde	780	1 394	780	1 394
Derivatinstrument med negativa värden				
Anskaffningsvärde				
Aktieoptioner	52	-	52	-
Valutaterminer	-	-	-	-
Ränteterminer	-	-	-	-
Ränteswappar	-	-	-	-
Aktieterminer	-	-	-	-
Summa anskaffningsvärde	52	-	52	-
Verkligt värde				
Aktieoptioner	42	-	42	-
Valutaterminer	21	35	21	35
Ränteterminer	18	9	18	9
Ränteswappar	12	121	12	121
Aktieterminer	3	1	3	1
Summa verkligt värde	96	166	96	166

Derivat, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Nominellt belopp/återstående kontraktens löptid				
Derivat med positiva värden				
Under 1 år < 1 år				
Aktieoptioner	41 153	9 216	41 153	9 216
Aktieterminer	1	5	1	5
Ränteterminer	7 427	-	7 427	-
Valutaterminer	212	240	212	240
Swaptions	-	2 869	-	2 869
Ränteswappar	-	-	-	-
1-5 år				
Aktieoptioner	-	520	-	520
Aktieterminer	-	-	-	-
Ränteterminer	-	-	-	-
Valutaterminer	-	-	-	-
Swaptions	18	7 830	18	7 830
Ränteswappar	-	-	-	-
Över 5 år				
Aktieoptioner	-	-	-	-
Aktieterminer	-	-	-	-
Ränteterminer	-	-	-	-
Valutaterminer	-	-	-	-
Swaptions	-	-	-	-
Ränteswappar	-	-	-	-
Derivat med negativa värden				
Under 1 år				
Aktieoptioner	2 571	-	2 571	-
Aktieterminer	3	0	3	0
Ränteterminer	20 604	12	20 604	12
Valutaterminer	15	34	15	34
Swaptions	-	-	-	-
Ränteswappar	-	-	-	-

Not 23. forts. Derivat, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Nominellt belopp/återstående kontraktssenlig löptid				
Derivat med positiva värden				
1-5 år				
Aktieoptioner	-	-	-	-
Aktieterminer	-	-	-	-
Ränteterminer	-	-	-	-
Valutaterminer	-	-	-	-
Swaptions	-	-	-	-
Ränteswappar	-	-	-	-
Över 5 år				
Aktieoptioner	-	-	-	-
Aktieterminer	-	-	-	-
Ränteterminer	-	-	-	-
Valutaterminer	-	-	-	-
Swaptions	-	-	-	-
Ränteswappar	-	-	-	-

Under året har handel skett med valutaterminer, aktieindexterminer, ränteterminer, FRAs, samt swappar. Handeln med valutaterminer har skett med syfte att reducera valutarisken i portföljen. Syftet med handeln av aktieindexterminer har varit att effektivisera förvaltningen. Handeln med ränteterminer och FRAs har skett med syfte att justera ränteporföljens duration. Syftet med handeln av swappar har varit att reducera balansräkningens räntekänslighet.

Beskrivning av kreditrisker

Kreditrisk för derivat avser risken för att motparten ej kan uppfylla sina åtaganden i enlighet med avtalen. För ej standardiserade derivat regleras kreditrisken i ISDA – avtal.

Beskrivning av marknadsrisker

Med marknadsrisk för derivat avses risken att marknadsvärdet ändras till följd av ändringar på marknaden av underliggande räntor, aktie- och valutakurser.

Beskrivning av likviditetsrisker

Likviditetsrisk avser risken för att ett visst derivat ej kan avyttras/förvärvas utan större prispåverkan eller att transaktionen medför stora kostnader. Handel har endast skett med derivat i marknader med god likviditet, varför likviditetsrisken i innehavet är låg.

Not 24. Övriga finansiella placeringstillgångar, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Övriga finansiella placeringstillgångar	230	15	230	14
Bokfört värde	230	15	230	14
Anskaffningsvärde	218	2	218	2
Verkligt värde	230	15	230	14

Not 25.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Fordringar avseende direkt försäkring, Mkr				
Försäkringstagare	10	11	15	8
Försäkringsföretag	-	-	-	-
Summa	10	11	15	8

Not 26.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Övriga fordringar, Mkr				
Fordringar på koncernföretag	-	-	401	385
Fordringar på närstående företag	168	37	39	29
Övrigt	890	576	476	285
Summa	1 058	613	916	699

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Koncernen 2011	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde	Anskaffningsvärde
Finansiella tillgångar, Mkr						
Aktier och andelar	27 080	-	-	27 080	27 080	24 779
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	76 058	-	-	76 058	76 058	72 258
Övriga lån	-	-	708	708	708	708
Derivat	-	780	-	780	780	959
Övriga finansiella placeringstillgångar	230	-	-	230	230	218
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risk	43 929	-	-	43 929	43 929	-
Fordringar	-	-	7 979	7 979	7 879	7 879
Upplupna intäkter	-	-	42	42	42	42
Summa	147 297	780	8 729	156 806	156 806	106 943

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Koncernen 2011	Finansiella skulder som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Finansiella skulder, Mkr					
Depåer från återförsäkrare	-	-	5	5	5
Skulder avseende återförsäkring varav försäkringsavtal	-	-	2	2	2
Derivat	-	96	-	96	96
Övriga skulder	-	-	2 771	2 771	2 069
Upplupna kostnader	-	-	55	55	55
Summa	-	96	2 833	2 929	2 227

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder (forts.)

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Koncernen 2010	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde	Anskaffningsvärde
Finansiella tillgångar, Mkr						
Aktier och andelar	34 754	-	-	34 754	34 754	28 872
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	65 698	-	-	65 698	65 698	65 863
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	-	-	-	-
Övriga lån	-	-	603	603	603	603
Derivat	-	1 394	-	1 394	1 394	1 602
Övriga finansiella placeringstillgångar	15	-	-	15	15	2
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risk	45 115	-	-	45 115	45 115	-
Fordringar	-	-	6 016	6 016	6 016	6 016
Upplupna intäkter	-	-	1 537	1 537	1 537	1 537
Summa	145 582	1 394	8 156	155 117	155 117	104 495

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Koncernen 2010	Finansiella skulder som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Finansiella skulder, Mkr					
Depåer från återförsäkrare	-	-	6	6	6
Derivat	-	166	-	166	166
Övriga skulder	-	-	3 058	3 058	3 058
Upplupna kostnader	-	-	101	101	101
Summa	-	166	3 165	3 331	3 331

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder (forts.)

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Moderföretaget 2011	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde	Anskaffningsvärde
Finansiella tillgångar, Mkr						
Räntebärande lån till koncernföretag	-	-	354	354	354	354
Räntebärande lån till intresseföretag	-	-	437	437	437	437
Aktier och andelar	26 869	-	-	26 869	26 869	24 695
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	75 746	-	-	75 746	75 746	72 140
Övriga lån	-	-	708	708	708	708
Derivat	-	780	-	780	780	959
Övriga finansiella placeringstillgångar	230	-	-	230	230	218
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risk	258	-	-	258	258	
Fordringar	-	-	6 457	6 457	6 457	6 457
Upplupna intäkter	-	-	1 437	1 437	1 437	1 437
Summa	103 103	780	9 393	113 276	113 276	

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Moderföretaget 2011	Finansiella skulder som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Finansiella skulder, Mkr					
Depåer från återförsäkrare	-	-	5	5	5
Derivat	-	96	-	96	96
Övriga skulder	-	-	1 639	1 639	1 639
Summa	-	96	1 644	1 740	1 740

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder (forts.)

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Moderföretaget 2010	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lånefordringar	Summa redovisat värde	Verkligt värde	Anskaffningsvärde
Finansiella tillgångar, Mkr						
Räntebärande lån till koncernföretag	-	-	354	354	354	354
Aktier och andelar	34 427	-	-	34 427	34 427	28 817
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	65 381	-	-	65 381	65 381	65 542
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	-	-	-	-
Övriga lån	-	-	603	603	603	603
Derivat	-	1 394	-	1 394	1 394	1 602
Övriga finansiella placeringstillgångar	14	-	-	14	14	2
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risk	226	-	-	226	226	-
Fordringar	-	-	4 884	4 884	4 884	4 884
Upplupna intäkter	-	-	1 277	1 277	1 277	1 277
Summa	100 048	1 394	7 118	108 560	108 560	

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Moderföretaget 2010	Finansiella skulder som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Övriga finansiella skulder	Summa redovisat värde	Verkligt värde
Finansiella skulder, Mkr					
Depåer från återförsäkrare	-	-	6	6	6
Derivat	-	166	-	166	166
Övriga skulder	-	-	2 183	2 183	2 183
Summa	-	166	2 189	2 355	2 355

Information om finansiella instruments verkliga värde

I nedanstående tabell lämnas upplysningar om hur verkligt värde bestämts för de finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. I not 1 Redovisningsprinciper återfinns beskrivningar om hur verkligt värde bestäms avseende tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Uppdelning av hur verkligt värde bestämts görs utifrån följande tre nivåer.

Koncernen 2011

Tillgångar, Mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Aktier och andelar	25 768	418	894	27 080
Obligationer och andra räntebärande värden	76 004		54	76 058
Derivat	2	778	-	780
Placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	43 929	-	-	43 929
Summa	145 703	1 196	948	147 847

Skulder, Mkr

Fondförsäkringsåtagande	-	43 932	-	43 932
Derivat	21	75	-	96
Summa	21	44 007	-	44 028

Koncernen 2010

Tillgångar, Mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Aktier och andelar	33 033	1 194	526	34 754
Obligationer och andra räntebärande värden	65 698	-	-	65 698
Derivat	4	1 390	-	1 394
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	15	15
Placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	45 115	-	-	45 115
Summa	143 850	2 584	541	146 976

Skulder, Mkr

Fondförsäkringsåtagande	-	- 45 115	-	- 45 115
Derivat	- 10	- 156	-	- 166
Summa	- 10	- 45 271	-	- 45 281

Nivå 1: enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument

Nivå 2: utifrån direkt eller indirekt observerbar marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara på marknaden

Inga betydande överföringar mellan nivå 1 och 2 har skett under året.

Moderföretaget 2011

Tillgångar, Mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Aktier och andelar	25 557	418	894	26 869
Obligationer och andra räntebärande värden	75 692	-	54	75 746
Derivat	2	778	-	780
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	230	230
Placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	258	-	-	258
Summa	101 509	1 196	1 178	103 883

Skulder, Mkr

Fondförsäkringsåtagande	-	258	-	258
Derivat	21	75	-	96
Summa	21	333	-	354

Moderföretaget 2010

Tillgångar, Mkr	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Aktier och andelar	32 706	1 195	526	34 427
Obligationer och andra räntebärande värden	65 381	-	-	65 381
Derivat	4	1 390	-	1 394
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	14	14
Placeringstillgångar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	226	-	-	226
Summa	98 317	2 585	540	101 442

Skulder, Mkr

Fondförsäkringsåtagande	-	- 226	-	- 226
Derivat	- 10	- 156	-	- 166
Summa	- 10	- 382	-	- 392

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder (forts.)

Tilläggsinformation avseende innehav inom nivå 3

I tabellen nedan presenteras en avstämmning mellan ingående och utgående balans för sådana finansiella instrument som värderats till verkligt värde i balansräkningen med utgångspunkt från en värderingsteknik som bygger på icke-observerbara indata (nivå 3).

Koncernen, Mkr	2011				2010			
	Aktier och andelar	Obligationer	Övriga finansiella placerings-tillgångar	Totalt	Aktier och andelar	Övriga finansiella placerings-tillgångar	Totalt	
Ingående balans	526	-	14	540	413	5	418	
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat ¹⁾	78	-	0	78	- 24	9	- 15	
Anskaffningsvärde förvärv	387	54	216	657	189	-	189	
Försäljningslikvid försäljning	- 97	-	-	- 97	- 52	-	- 52	
Utgående balans	894	54	230	1 178	526	14	540	
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som Ingår i den utgående balansen ¹⁾	78	-	-	78	- 24	9	- 15	

1) Redovisas i kapitalavkastning intäkter, kapitalavkastning kostnader, realiserade vinster respektive realiserade förluster på placeringstillgångar.

Moderföretaget, Mkr	2011				2010			
	Aktier och andelar	Obligationer	Övriga finansiella placerings-tillgångar	Totalt	Aktier och andelar	Övriga finansiella placerings-tillgångar	Totalt	
Ingående balans	526	-	14	540	413	5	418	
Totalt redovisade vinster och förluster redovisat i årets resultat ¹⁾	78	-	0	78	- 24	9	- 15	
Anskaffningsvärde förvärv	387	54	216	657	189	-	189	
Försäljningslikvid försäljning	- 97	-	-	- 97	- 52	-	- 52	
Utgående balans	894	54	230	1 178	526	14	540	
Vinster och förluster redovisade i årets resultat för tillgångar som Ingår i den utgående balansen ¹⁾	78	-	-	78	- 24	9	- 15	

1) Redovisas i kapitalavkastning intäkter, kapitalavkastning kostnader, realiserade vinster respektive realiserade förluster på placeringstillgångar.

Not 27. Finansiella tillgångar och skulder (forts.)

I tabellen nedan presenteras en sammanställning av vilken effekt som förändringar i observerbara antaganden skulle få på redovisat resultat

	2011		2010	
	Effekt av gynnsam förändring av antaganden	Effekt av ogynnsam förändring av antaganden	Effekt av gynnsam förändring av antaganden	Effekt av ogynnsam förändring av antaganden
Känslighetsanalys				
Koncernen, Mkr				
Aktier och andelar	89	-89	53	- 53
Obligationer	5	- 5	-	-
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	-	-
Summa	94	- 94	53	- 53
	Effekt av gynnsam förändring av antaganden	Effekt av ogynnsam förändring av antaganden	Effekt av gynnsam förändring av antaganden	Effekt av ogynnsam förändring av antaganden
Moderföretaget, Mkr				
Aktier och andelar	89	- 89	53	- 53
Obligationer	5	- 5	-	-
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	-	-	-
Summa	94	- 94	53	- 53

Aktier och andelar

Redovisade effekter avseende fond i fond baseras på underlag och dialog med respektive förvaltare. För ett antal innehav saknas tillräcklig information för att kunna redovisa effekten av ändrade antaganden.

För fastighetsfonder har kvoten som har använts vid beräkningen fastställts utifrån rimligt genomsnittligt osäkerhetsintervall kring fastighetsvärdena.

För innehav där det verkliga värdet överensstämmer med anskaffningsvärdet har inga förändringar i antaganden bedömts som erforderliga.

Övriga finansiella placeringstillgångar

Den största delen av innehav i placeringsaktier värdebestäms genom substansvärdering. Då detta värde baseras på faktiska data och inte utifrån egna bedömningar eller antaganden bedöms ingen effekt av förändring av antaganden som erforderlig. För resterande del av övriga finansiella placeringstillgångar görs bedömningen att effekten av förändringar i antaganden inte är väsentlig.

Not 28.

Materiella tillgångar	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Inventarier				
Ackumulerade anskaffningsvärden				
Ingående balans	194	194	92	93
Förvärv	0	0	0	-
Avyttring	0	0	0	- 1
Utgående balans 31 december	194	194	92	92
Ackumulerade avskrivningar				
Ingående balans	- 176	- 169	- 81	- 79
Årets avskrivningar	- 7	- 7	- 2	- 2
Avyttringar och utrangeringar	0	0	0	0
Utgående balans 31 december	- 183	- 176	- 83	- 81
Redovisat värde 1 januari	18	25	11	14
Redovisat värde 31 december	11	18	9	11
	Koncernen			
Materiella tillgångar (forts.)	2011	2010		
Byggnader och mark				
Ackumulerade anskaffningsvärden				
Ingående balans	1 367	1 364		
Förvärv	1	3		
Avyttring	-	-		
Utgående balans 31 december	1 368	1 367		
Ackumulerade avskrivningar				
Ingående balans	- 45	- 22		
Årets avskrivningar	- 23	- 23		
Återföring av tidigare års nedskrivningar	-	-		
Utgående balans 31 december	- 68	- 45		
Ackumulerade nedskrivningar				
Ingående balans	- 158	- 164		
Årets nedskrivningar	-	-		
Återföring av tidigare års nedskrivningar	113	6		
Utgående balans 31 december	- 45	- 158		
Redovisat värde 1 januari	1 164	1 178		
Redovisat värde 31 december	1 255	1 164		

Not 28. Materiella tillgångar (forts)

Följande huvudgrupper av komponenter har identifierats och ligger till grund för avskrivningen på rörelsefastigheter.

Byggnad

Utvändig mark	35 år
Grund	100 år
Stomme	100 år
Yttertak	35 år
Fasad	30 år
Stamkomplettering	60 år
Ytskikt	15 år

Installationer

Hiss	55 år
El	45 år
Luft	45 år
Rör	60 år

Not 29.

Förutbetalda anskaffningskostnader, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Vid årets början	266	176	35	36
Årets aktivering	124	141	6	17
Årets avskrivning	- 77	- 51	- 16	- 18
Utgående balans 31 december	313	266	25	35

Not 30.

Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Förutbetalda kostnader	19	41	11	10
Upplupna intäkter	99	49	0	10
Bokfört värde	118	90	11	20

Not 31. Eget kapital

För specifikation av Eget kapital hänvisas till Rapport över förändringar i eget kapital för koncernen respektive moderföretaget. Då moderbolaget i koncernen är Folksam Liv som är ett ömsesidigt företag, redovisas viss del av koncernens eget kapital som konsolideringsfond, vilken motsvarar moderbolagets konsolideringsfond. Visst avsteg från kraven på indelning av eget kapital i UFR 8 görs därmed. Det valda redovisningssättet ger en bättre bild av ett ömsesidigt företags egna kapital där hela överskottet är hänförligt till försäkringstagarna.

Not 32.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Livförsäkringsavsättning, Mkr				
Reservbildande sparprodukter				
Ingående balans	67 284	67 369	67 283	67 369
Beståndsöverlåtelse	-	-	-	-
Inbetalda premier	4 703	3 655	4 703	3 655
Utbetalda försäkringsersättningar	- 4 016	- 3 953	- 4 015	- 3 953
Intern flytt	2	9	2	9
Riskresultat	- 48	- 36	- 48	- 36
Indexering av fribrev	77	0	77	0
Uppräkning med diskonteringsränta	2 534	2 575	2 534	2 575
Effekt av ändrad diskonteringsränta	18 057	- 976	18 057	- 976
Värdeförändring på placeringstillgångar	13	13	13	13
Belastning för administrationskostnad	- 555	- 534	- 555	- 534
Belastning för avkastningsskatt	- 334	- 384	- 334	- 384
Effekt av ändrade antaganden	- 1 771	- 355	- 1 771	- 355
Övrigt	- 422	- 100	- 430	- 101
Utgående balans brutto	85 524	67 284	85 516	67 283
	Koncernen		Moderföretaget	
Livförsäkringsavsättning, Mkr (forts.)	2011	2010	2011	2010
Återförsäkrarens andel	-	-	-	-
Utgående balans netto	85 524	67 284	85 516	67 283
Riskprodukter med premiereserv				
Ingående balans brutto	822	782	822	782
Beståndsöverlåtelse	-	-	-	-
Inbetalda premier	1 682	1 783	1 682	1 783
Premier som förbrukats	- 1 686	- 1 739	- 1 686	- 1 739
Övrigt	- 2	- 4	- 1	- 4
Utgående balans brutto	816	822	817	822
Återförsäkrarens andel	-	-	-	-
Utgående balans netto	816	822	817	822
Total utgående balans netto	86 340	68 106	86 333	68 105

Omklassificering har skett mellan reservbildande sparprodukter och riskprodukter med premiereserv, 2010 års jämförelsetal har ändrats i enlighet med omklassificeringen.

Viktiga beräkningsantaganden avseende försäkring med utjämnad återbäring eller pensionstillägg.

Ränteantaganden

Räntesatsen väljs utifrån marknadsräntor med motsvarande löptider enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2008:23.

Dödlighetsantaganden

För Folksam Liv, utom verksamhetsgrenen KP, gäller:

Från och med 2008-01-01 tillämpas nya dödlighetsantaganden vid beräkning av livförsäkringsavsättningen. De nya antagandena motsvarar aktuell erfarenhet inom Folksam Liv. För tjänstepensionsförsäkring tillämpas aktsamma antaganden och för försäkringar som inte klassificeras som tjänstepensionsförsäkringar tillämpas betryggande antaganden.

För verksamhetsgrenen KP gäller:

Livförsäkringsavsättningen beräknas med försäkringsbranschens gemensamma dödlighetsantaganden från 1990.

Driftskostnadsantaganden

För bestånden tillämpas

en kostnad som reducerar ränteantagandet,

en kostnad som är proportionell mot kapitalvärdet på utbetalningarna

en kostnad som är proportionell mot storleken av den försäkrade risken

en kostnad som är proportionell mot inbetald premie.

Per 2009-12-31 justerades driftskostnadsbelastningen vid beräkning av livförsäkringsavsättningar för kollektivavtalade livförsäkringar i Folksam Liv, utom verksamhetsgrenen KP. De nya antagandena motsvarar aktuell erfarenhet inom Folksam Liv.

Skattekostnadsantaganden

Antagande om statslåneränta för beräkning av avkastningsskatt i Folksam Liv, utom verksamhetsgrenen KP, motsvarar den statsobligationsränta som har en löptid närmast 15 år. Antagande om statslåneränta för beräkning av avkastningsskatt i verksamhetsgrenen KP motsvarar marknadsräntan för respektive löptid. För försäkringar som är skatteklassade som pensionsförsäkring tillämpas skattesatsen 15 procent. För försäkringar som är skatteklassade som kapitalförsäkringar tillämpas skattesatsen 27 procent.

Not 33.

Avsättning för oreglerade skador, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Ingående balans brutto	3 613	3 807	3 555	3 756
Kostnad för skador som inträffat innevarande år	1 937	2 271	1 934	2 267
Utbetalda försäkringsersättningar	- 1 391	- 1 452	- 1 390	- 1 451
Inlösta fondvärden för utbetalning	11 934	2 128	-	-
Utbetalningar under året	- 11 942	- 2 120	-	-
Nedskrivning	0	1	-	-
Förändring av förväntad kostnad för skador som inträffat under tidigare år (avvecklingsresultat)	- 1 298	- 974	- 1 295	- 968
Effekt av ändrade antaganden	84	- 30	83	- 30
Övrigt	- 376	- 18	- 379	- 18
Utgående balans brutto	2 561	3 613	2 508	3 555
Återförsäkrarens andel	- 39	- 32	- 22	- 16
Utgående balans netto	2 522	3 597	2 486	3 539

Avsättning för oreglerade skador görs främst för grupplivförsäkring, premiebefrielseförsäkring och sjukförsäkring.

För avsättning för icke fastställda skador används främst metoden chain-ladder. Det är en vedertagen aktuariell metod som är väl kontrollerad och accepterad. Oavsett metoden finns dock ett naturligt inslag av osäkerhet beroende på osäkerhet runt belopp och tidpunkt för utbetalning. Detta ger upphov till att det finns en risk att avsättningen inte är tillräcklig. För grupplivförsäkring appliceras Chain-ladder metoden på utbetalda belopp. Utvecklingen analyseras med hjälp av historiska utvecklingsfaktorer som utgör basen för att uppskatta framtida utvecklingsfaktorer. De uppskattade framtida utvecklingsfaktorerna appliceras på beloppen och ger en uppskattning av de totala beloppen per skadeår. Chain-ladder ger bäst resultat för försäkringsgrenar med ett stabilt utvecklingsmönster. Utöver metodens resultat tas även hänsyn till händelser och förändringar som har påverkat den historiska utvecklingen eller som kommer att påverka den kommande utvecklingen. Det kan till exempel handla om nya handlägningsrutiner eller nya lagar. Särskild hänsyn tas till stora skador och dess inverkan på avsättningsbehovet. För sjuk- och premiebefrielseförsäkring appliceras Chain-ladder metoden däremot på antalet inträffade skadefall. Det uppskattade antalet okända skadefall som beräknas antas sedan ha en skadekostnad som motsvarar den genomsnittliga kända skadekostnaden beräknad i sjukreserven.

För sjukreserver baseras beräkningen på antagande om sannolikheten för avveckling genom tillfrisknande och dödsfall. Antaganden ses över regelbundet. Även här tas hänsyn till eventuella lag- och regelförändringar.

Utöver avsättning för kommande utbetalningar görs även avsättningar för beräknade återstående skaderegleringskostnader. Denna avsättning baseras på erfarenheter från tidigare års skaderegleringskostnader och en uppskattning av den totalt utestående mängden skador som återstår att regleras.

Not 34.

Avsättning för återbäring och rabatter, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Ingående balans	1 280	680	1 280	680
Under perioden reglerad återbäring och rabatt	-	-	-	-
Årets avsättning för ej förfallen återbäring	927	600	927	600
Utgående balans	2 207	1 280	2 207	1 280

Not 35.

Villkorad återbäring, Mkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Ingående balans brutto	209	156	209	156
Inbetalningar	47	57	47	57
Utbetalningar	- 10	- 5	- 10	- 6
Värdeförändring på placeringstillgångar	- 5	18	- 5	18
Avgifter	- 3	- 3	- 3	- 3
Avkastningsskatt	- 1	- 1	- 1	- 1
Intern flytt	- 4	- 12	- 4	- 12
Övrigt	- 1	-	- 1	-
Utgående balans brutto	232	209	232	209
Återförsäkrarens andel	-	-	-	-
Utgående balans netto	232	209	232	209

Not 36.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Fondförsäkringsåtaganden, Mkr				
Ingående balans brutto	45 140	34 291	226	152
Inbetalningar	8 237	7 080	75	68
Utbetalningar	- 1 564	- 2 128	- 5	- 3
Återköp	- 812	-	-	-
Värdeförändring på placeringstillgångar	- 4 302	4 872	- 35	12
Avgifter	- 232	- 223	- 2	- 2
Avkastningsskatt	- 213	- 191	- 1	- 1
Beståndsöverlåtelse	- 2 299	1 413	-	-
Riskresultat	- 16	- 17	0	0
Effekt av ändrade antaganden	-	-	-	-
Intern flytt	0	-	0	0
Övrigt	- 7	43	-	-
Utgående balans brutto	43 932	45 140	258	226
Återförsäkrarens andel	-	-	-	-
Utgående balans netto	43 932	45 140	258	226

Not 37.

Pensioner och liknande förpliktelser, Mkr	2011	2010
Koncernen		
Pensionsförpliktelser		
Nuvärde av helt eller delvis fonderade förpliktelser	- 431	- 393
Nuvärde av ofonderade pensionsförpliktelser	- 54	- 51
Totalt nuvärde av förmånsbestämda förpliktelser	- 485	- 444
Vekligt värde på förvaltningstillgångar	392	417
Netto redovisat avseende förmånsbestämda planer i rapporten över finansiell ställning	- 93	- 27
Nettobeloppet för förmånsbestämda planer redovisas i följande poster i rapport över finansiell ställning		
Övriga finansiella anläggningstillgångar		
Avsättningar till pensioner	- 93	- 27
Nettobeloppet i rapporten över finansiell ställning	- 93	- 27

Pensioner och liknande förpliktelser (forts.)	2011	2010
Översikt förmånsbestämda planer		
Förändring av nuvärdet av förpliktelser för förmånsbestämda planer		
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 1 januari	444	544
Utbetalda ersättningar	- 18	- 20
Kostnader för tjänstgöring innevarande period	9	13
Räntekostnad	18	17
Aktuariella vinster och förluster	81	- 58
Justering mellan koncerner	- 49	- 52
Förpliktelser för förmånsbestämda planer per den 31 december	485	444
Förändringar av förvaltningstillgångarnas verkliga värde		
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde 1 januari	417	459
Avgifter från arbetsgivaren	19	11
Utbetalda ersättningar	- 18	- 20
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	17	17
Reduceringar och regleringar	13	
Aktuariella vinster och förluster	- 2	2
Justering mellan koncerner	- 54	- 52
Förvaltningstillgångarnas verkliga värde 31 december	392	417
Förvaltningstillgångarna består av följande		
Egetkapitalinstrument	118	129
Fastigheter	35	37
Skuldinstrument	239	251
	392	417
Kostnad redovisad i årets resultat		
Kostnader avseende tjänstgöring innevarande period	4	- 19
Räntekostnader på förpliktelse	- 18	- 9
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	17	14
Nettokostnad (+) / Intäkt (-) i årets resultat	3	- 14
Kostnaden redovisas i följande rader ingående i årets resultat		
Administrationskostnader	4	- 19
Finansiella intäkter	17	14
Finansiella kostnader	- 18	- 9
	3	- 14
Verklig avkastning på förvaltningstillgångar	15	16

Not 37. Pensioner och liknande förpliktelser (forts.)

	2011	2010
--	------	------

Koncernen**Kostnad redovisad i övrigt totalresultat**

Aktuariella vinster (-) och förluster (+)	84	- 61
Effekter av reduceringar och regleringar	-	-
Netto redovisat i övrigt totalresultat	84	- 61

Aktuariella vinster (-) och förluster (+) redovisade i övrigt totalresultat

Ackumulerat per den 1 januari	- 137	- 77
Redovisat under perioden	84	- 61
Ackumulerat per den 31 december	- 53	-137

Antaganden för förmånsbestämda förpliktelser

Diskonteringsränta	3,42%	5,00%
Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar	3,60%	4,30%
Framtida löneökning	3,14%	3,50%
Framtida ökning av pensioner (inflation)	1,64%	2,00%
Inkomstbasbeloppet	3,14%	3,50%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%
Livslängdsantaganden	FFFS 2007:31	

Diskonteringsränta

För att bestämma diskonteringsräntan använder Folksam den marknadsmässiga avkastningen på balansdagen som erhålles på svenska bostadsobligationer med en löptid som motsvarar längden på pensionsförpliktelserna.

Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar

Förväntad avkastning på förvaltningstillgångar är fastställd utifrån antagandet att avkastningen på obligationer beräknas ha en likartad avkastning som en 10 årig statsobligation samt att aktieavkastningen kommer att ha samma ränta med tillägg för en riskpremie.

Framtida löneökning

Framtida löneökning avspeglar förväntade framtida procentuella löneökningar som en sammansatt effekt av inflation, tjänsteålder, och befordran.

Inflation

Beträffande inflationsantagande har Folksam valt att följa Riksbankens uppsatta inflationsmål som utgångspunkt vid beräkningarna.

Framtida ökning av pensioner

Inflationsantaganden används för uppräknings av framtida ökning av pensioner.

Inkomstbasbeloppet

Inkomstbasbeloppet fastställs årligen av regeringen och används bland annat för att bestämma taket i pensionsgrundande lön i det allmänna pensionssystemet.

Sammandrag för perioderna	2011	2010	2009
Förmånsbestämd förpliktelse	- 485	- 444	- 544
Verkligt värde på förvaltningstillgångarna	392	417	459
Överskott/ underskott	- 93	- 27	- 85
Förändring av pensionsförpliktelserna baserade på erfarenhet	- 2	- 18	6
Förändring av förvaltningstillgångar baserade på erfarenhet	- 2	2	25

Koncernen uppskattar att 14 mkr blir betalda under 2012 till fonderade och ofonderade förmånsbestämda planer. Folksam Aktuariella beräkningar görs för Folksam Liv och Folksam Sak koncernerna på förmånsbestämda pensionsavsättningar enligt IAS 19.

Beräkningarna görs per pensionsplan och arbetsgivare.

KTP planen, som är den största av den största pensionsplanen inom Folksam, är tryggad i KP:s pensionsstiftelse. Folksam Sak har betalningsansvaret för pensionsplanen för samtliga anställda inom Folksam.

Inom Folksam fördelas kostnader och åtaganden inom respektive koncern enligt en fördelningsnyckel baserad på lönesummor för respektive företag som ingår i Folksam Liv och Folksam Sak koncernerna. Detta görs för att återspegla en så korrekt bild som möjligt av kostnader och åtaganden inom koncernerna.

Lönesummorna varierar mellan åren varför den procentuella fördelningen av pensionsavsättningen ändras mellan Folksam Liv och Folksam Sak koncernerna. Detta ger en effekt att UB värdet från året innan inte kommer att stämma överens med IB värdet för det aktuella året vilket ger upphov till en fordran/skuld mellan Folksam Liv och Folksam Sak koncernerna. Denna effekt behandlas som en justering mellan koncernerna i koncernredovisningen som förändras när den procentuella fördelningen av lönesummor i företagen inom koncernerna ändras.

Pensioner och liknande förpliktelser	2011	2010
Moderföretaget		
Ingående balans	30	36
Kostnader för tjänstgöring innevarande period	1	1
Räntekostnad	1	1
Aktuariella vinster och förluster	1	-6
Övriga förändringar	- 2	-2
Utgående balans	31	30

Pensioner och liknande förpliktelser	2011	2010
Antaganden		
Diskonteringsränta	3,42%	5,00%
Framtida löneökning	3,14%	3,50%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,14%	3,50%
Framtida ökning av pensioner (inflation)	1,64%	2,00%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%

Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser avser ej tryggade förpliktelser enligt kollektivavtal. Anställda födda 1955 eller tidigare och som var anställda den 1 juni 2006 har rätt att gå i pension vid 62 års ålder, för övriga anställda gäller 65 år. Den som har möjlighet att gå vid 62 års ålder kan maximalt få en ersättningsnivå motsvarande cirka 65 procent av pensionsmedförande lön fram till 65 års ålder.

När den anställde väljer att gå i pension vid 62 års ålder gör Folksam en kompletterande premiebetalning för att täcka pensionsförmånen fram till 65 års ålder. Beräkning av avsättning för pensioner och liknande förpliktelser har gjorts med antagande om att cirka 50 procent utnyttjar möjligheten till förtida pensionsavgång.

Not 38.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Uppskjutna skatteskuld, Mkr				
Uppskjutna skattefordringar och skulder				
Byggnader och mark	45	35	45	34
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	95	- 5	97	- 3
Aktier och andelar	67	153	64	149
Derivat	- 11	- 14	- 11	- 14
Maskiner och inventarier	-	1	-	-
Avs för pensionsförpliktelser utanför tryg-gandelag	- 16	3	- 2	- 3
Underskottsavdrag	-	-	-	-
Obeskattade reserver	486	406	-	-
Summa uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder, netto	666	579	193	163

Samtliga förändringar mellan åren i posten uppskjuten skatt har redovisats som uppskjuten skatte-kostnad/skatteintäkt i resultaträkningen.

Ej aktiverade uppskjutna skattefordringar:

Skattemässiga underskott	-	-	-	-
Summa	-	-	-	-

Not 39.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Skulder avseende direkt försäkring				
Försäkringstagare	109	2	-	-

Not 40.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Övriga skulder				
Skulder till koncernbolag	-	-	192	111
Skulder till närstående bolag	587	493	406	271
Övrigt	1 951	2 388	968	1 801
	2 538	2 881	1 566	2 183

Not 41.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter				
Upplupna kostnader	238	226	93	87
Förutbetalda intäkter	249	385	213	212
	487	611	306	299

Not 42.

Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder, Mkr	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Koncernen, 2011			
Immateriella tillgångar	3	64	67
Byggnader och mark	-	7 814	7 814
Aktier och andelar i koncernföretag	-	1 334	1 334
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till koncernföretag	-	160	160
Aktier och andelar i intresseföretag	-	1 775	1 775
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till intresseföretag	-	440	440
Aktier och andelar	55	27 025	27 080
Obligationer och räntebärande värdepapper	54	76 004	76 058
Övriga lån	0	708	708
Derivat	780		780
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	230	230
Placeringstillgångar för vilka livförsäkringstag bär placeringsrisk	520	43 409	43 929
Återförsäkrars andel av Försäkringstekniska avsättningar			
- Oreglerade skador	2	36	38
Fordringar avseende direkt försäkring	17	- 7	10
Fordringar avseende återförsäkring	18	- 2	16
Övriga fordringar	1 380	- 309	1 071
Materiella tillgångar och varulager	4	1 262	1 266
Kassa och bank	7 063	- 147	6 915
Upplupna ränte- och hyresintäkter	1 446	- 17	1 428
Förutbetalda anskaffningskostnader	12	300	312
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	72	46	119
Summa tillgångar	11 426	160 124	171 550

Skulder

Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)	5 965	85 143	91 108
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	1 013	43 151	44 164
Avsättningar för skatter	8	1 325	1 332
Avsättningar för pensioner	8	86	93
Skulder till kreditinstitut	-	375	375
Depåer från återförsäkrare	5	-	5
Skulder avseende direkt försäkring	109	-	109
Skulder avseende återförsäkring	8	-	8
Derivat	96	-	96
Övriga skulder	2 692	-	2 692
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	487	-	487
Summa skulder och avsättningar	10 391	130 080	140 471

Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder, Mkr (forts.)	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Moderföretaget, 2011			
Byggnader och mark	-	2 818	2 818
Aktier och andelar i koncernföretag	-	5 518	5 518
Räntebärande värdepapper emitterade av och lån till koncernföretag	-	354	354
Aktier och andelar i intresseföretag	25	70	95
Räntebärande lån intresseföretag	-	462	462
Aktier och andelar	1	26 868	26 869
Obligationer och räntebärande värdepapper	54	75 692	75 746
Lån med säkerhet i fast egendom	-	-	-
Övriga lån	-	708	708
Derivat	780	0	780
Övriga finansiella placeringstillgångar	-	230	230
Placeringstillgångar för vilka livförsäkrings- tagare bär placeringsrisk	-	258	258
Återförsäkrars andel av Försäkringstekniska avsättningar			
- Oreglerade skador	-	22	22
Fordringar avseende direkt försäkring	15	-	15
Fordringar avseende återförsäkring	18	-	18
Övriga fordringar	916	-	916
Materiella tillgångar och varulager	2	7	9
Kassa och bank	5 541	-	5 541
Upplupna ränte- och hyresintäkter	1 438	-	1 438
Förutbetalda anskaffningskostnader	11	14	25
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	11	-	11
Summa tillgångar	8 812	113 021	121 833

Skulder

Försäkringstekniska avsättningar (före avgiven återförsäkring)	5 932	85 116	91 048
Försäkringstekniska avsättningar för livförsäkringar för vilka försäkringstagaren bär placeringsrisk	490	-	490
Avsättningar för skatter	-	193	193
Avsättningar för pensioner	5	26	31
Depåer från återförsäkrare	5	-	5
Skulder avseende återförsäkring	8	-	8
Derivat	96	-	96
Övriga skulder	1 640	-	1 640
Övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	306	-	306
Summa skulder och avsättningar	8 482	85 335	93 817

Not 43.	Koncernen		Moderföretaget	
	2011	2010	2011	2010
Ställda panter, Mkr				
Övriga ställda panter (bokfört värde)				
För försäkringstagarnas räkning registerförda tillgångar:				
Fastighetsinteckningar	0	428	0	-
Byggnader och mark	5 560	5 775	5 560	5 775
Aktier och andelar i koncernföretag	2 659	2 659	2 659	2 660
Aktier och andelar	23 900	30 301	23 900	30 300
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	72 997	63 760	72 997	63 760
Övriga lån	270	0	270	-
Derivat	519	1 037	519	1 037
Kassa och bank	4 508	1 561	4 508	1 562
Upplupna räntor och hyresintäkter	1 367	1 258	1 368	1 258
Placeringsstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär placeringsrisken	44 164	27 310	490	435
	155 944	134 089	112 271	106 787
För andras räkning pantsatta tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 012	269	2 012	269
Likvida medel	1 010	1 042	1 010	1 042
Panter ställda för egna skulder				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	-	0	-	-
Totalt ställda panter	158 966	135 400	115 293	108 098

Säkerheter har ställts i enlighet med clearinginstitutens angivna marginalsäkerhetskrav.

Not 44.

Eventualförpliktelser/Ansvarsförbindelser	2011	2010	2011	2010
Solidariskt betalningsansvar för skulder i handelsbolag	427	829	427	829
Utfäst garanti till förmån för dotterbolag	-	-	-	-
Summa	427	829	427	829

Not 45.

Åtagande	2011	2010	2011	2010
Redovisade åtagande för avtalat men ännu ej investerat riskkapital	1 057	1 780	1 056	1 780
Hyresåtagande	141	162	141	162
	1 198	1 942	1 197	1 942

Not 46. Upplysningar om närstående

Närstående parter

Denna not innehåller en beskrivning av väsentliga relationer mellan Folksam Liv och närstående bolag i Folksam (Folksam Sak-koncernen respektive Folksam Liv-koncernen, inklusive KPA Pension) samt övriga närstående parter. Samtliga bolag i Folksam definieras som närstående på grund av gemensam ledning, gemensamma centrala enheter och gemensam lokal marknadsorganisation som stödjer gruppen.

Övriga närstående parter utgörs av nyckelpersoner, nyckelpersoners nära familjemedlemmar (enligt definitionen i IAS 24) samt bolag som står under bestämmande eller betydande inflytande av nyckelpersoner eller deras nära familjemedlemmar. Med bolag avses alla typer av företag och organisationer förutom företag i Folksam och företag/organisationer med inflytande i Folksam genom styrelsrepresentation. Nyckelpersoner överensstämmer med de ledande befattningshavare för vilka upplysning lämnas avseende "Ersättning och förmåner till ledande befattningshavare" i not 47.

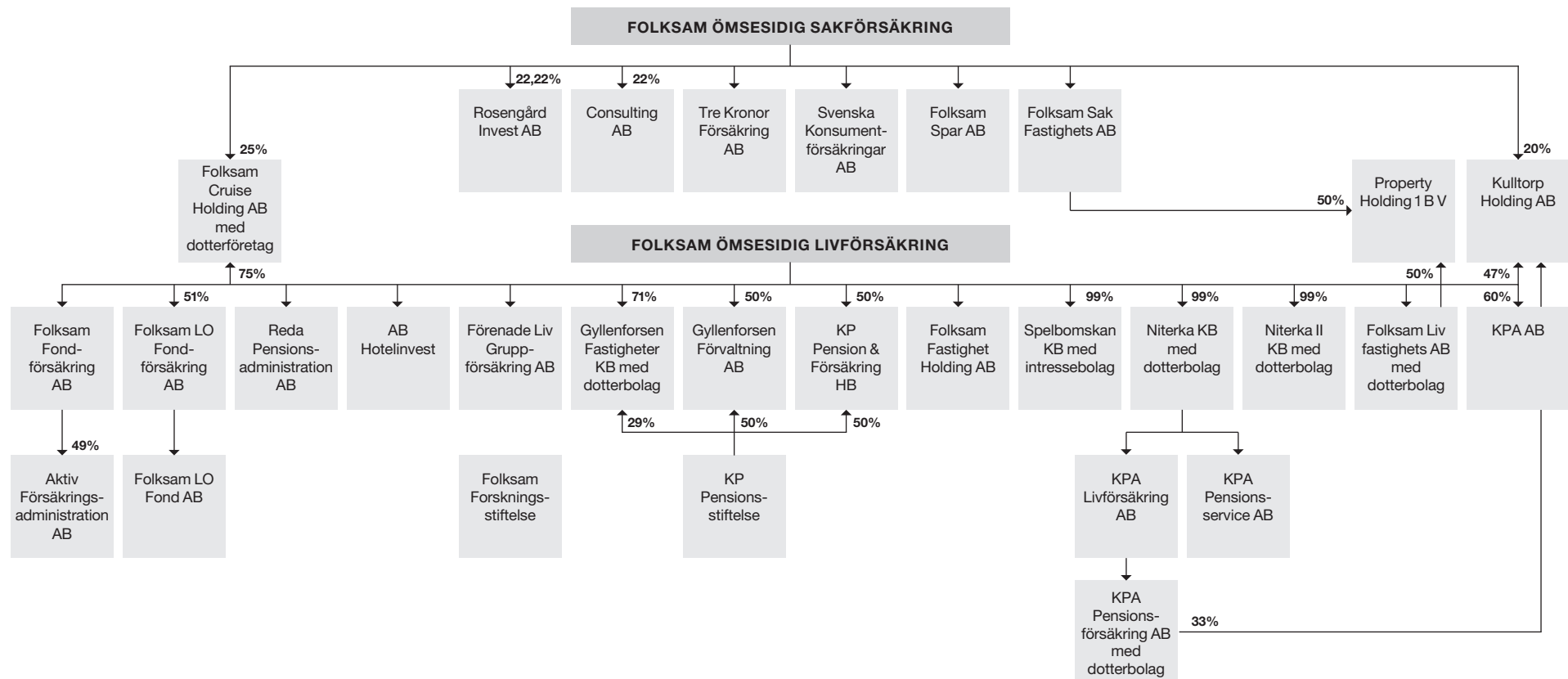
Som närstående parter räknas inte de organisationer som har styrelsrepresentation i bolag i Folksam. Dessa agerar inte i direkt eget intresse utan representerar försäkringstagarna.

Se organisationsschema på sidan 82.

Bolagen i Folksam

Folksam består av två koncerner, Folksam Sak-koncernen och Folksam Liv-koncernen. Genom att bedriva både skade- och livförsäkringsverksamhet i Folksam uppnås betydande synergier.

Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar de helägda dotterföretagen AB Hotelinvest, Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ), Reda Pensionsadministration AB, Förenade Liv Gruppörsäkring AB (publ), Hotelinvest & CO KB, Niterka KB, Niterka KB 2, Folksam Liv Fastighets AB och Folksam Fastighet Holding AB samt de delägda underkoncernerna KPA Pension (60 procent) och Folksam LO Fondförsäkring (51 procent) inklusive dess helägda dotterföretag. Folksam Liv äger även 71 procent i Gyllenforsen Fastigheter KB, 50 procent i Gyllenforsen förvaltning AB, 50 procent i KP Pension & Försäkring HB, 75 procent i Folksam Cruise Holding AB, 47 procent i Kulltorp Holding AB.

Upplysningar om hur närståendetransaktioner ingås och följs upp

Inför varje år görs en verksamhetsplan som bland annat beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. VD ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av verksamhetsplan. Principiella avvikelser från beslutad verksamhetsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan bolagen beslutas av styrelsen. *Självkostnadsprincipen*

Den övergripande utgångspunkten är att åstadkomma en korrekt kostnadsfördelning per bolag och produkt med tillämpning av självkostnadsprincipen. Varje bolag och produkt ska bära de kostnader som är hänförliga till bolaget och produkten. Inga internvinster eller korssubventioner ska uppstå.

Driftskostnader fördelas så långt möjligt efter faktiskt nyttjande på bolag och

produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning, lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bland annat tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

Tillikaanställning

Den största delen av driftskostnaderna utgörs av personalrelaterade kostnader. I Folksam tillämpas tillikaanställning vilket innebär att all personal är anställda i alla bolag. Följaktligen tillhör kostnaderna det bolag som arbetet utförs åt.

Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett bolag. De anställdas kostnader belastar initialt det

kostnadsställe och bolag de tillhör. Dessa kostnader fördelas sedan på de bolag för vilka de arbetat. Det är dock inte frågan om köp och försäljning av tjänster utan fördelning av kostnader.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som beslutats av styrelsen operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan enheter/bolag där interndebitering förekommer. Överenskommelserna dokumenteras, och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

KP

KP Pension & Försäkring Handelsbolag är försatt i likvidation 2011-10-31 och uppdraget att debitera premier och förmedla dessa till respektive försäkringsgivare inom Folksam samt att utbetala pensioner och försäkringsersättningar för dessa produkter är överfört till KPA Pensionservice AB fr.o.m. 2011-05-30.

Folksams utfästelser för anställdas förmånsbaserade pensioner är tryggade i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Fr.o.m. 2011-07-01 tryggas även nyintjänade pensioner för anställda placerade i KPA-bolagen. Se not 47.

Inventering av avseende ledande befattningshavares närståendetransaktioner

En inventering har gjorts avseende ledande befattningshavares eventuella närstående transaktioner på belopp över 10 000 kronor. Denna inventering avser inte ersättningar som ledande befattningshavare/nyckelpersoner har erhållit i sin egenskap av ledande befattningshavare det vill säga löner, pensioner, styrelsearvode mm, vilka specificeras i årsredovisningens personalnot under ersättning till ledande befattningshavare. Den genomförda inventeringen av närstående transaktioner för ledande befattningshavare har givit ett resultat på 11 tkr som avser premier i Folksam Liv.

Närståendetransaktioner	Erlagd ersättning		Erhållen ersättning	
	2011	2010	2011	2010
Följande transaktioner har skett med närstående, Mkr				
Folksam ömsesidig sakförsäkring				
Försäkringsrörelsen	272	259	58	22
Kapitalförvaltning	69	41	-	-
IT	235	177	4	48
Administrativt stöd	217	150	112	1
Pensionsavsättningar	34	14	-	-
KPA AB				
Försäkringsrörelsen	28	19	34	26
IT	-	-	0	0
Administrativt stöd	0	-	0	0

Närstående transaktioner (forts.)	Erlagd ersättning		Erhållen ersättning	
	2011	2010	2011	2010
KPA Pensionsförsäkring				
Kapitalförvaltning	-	-	61	45
Folksam Fondförsäkring AB (publ)				
Försäkringsrörelsen	-	-	61	35
IT	-	0	-	10
Administrativt stöd	-	-	-	0
Reda Pensionsadministration AB				
Försäkringsrörelsen	-	-	39	38
IT	-	-	-	0
Administrativt stöd	-	-	0	0
Folksam LO Fond AB (publ)				
Kapitalförvaltning	-	-	24	34
Administrativt stöd	-	-	0	-
Folksam LO Fondförsäkring AB (publ)				
Försäkringsrörelsen	-	-	23	17
IT	-	-	2	3
Administrativt stöd	-	-	0	-
KPA Livförsäkring AB (publ)				
Kapitalförvaltning	-	-	4	4
Förenade Liv Gruppörsäkring AB (publ)				
Försäkringsrörelsen	-	0	2	2
Kapitalförvaltning	-	-	9	10
IT	-	0	-	0
Folksam Spar AB (publ)				
Försäkringsrörelsen	1	-	2	-
IT	-	0	0	0
Administrativt stöd	0	1	-	2
KP Handelsbolag				
Försäkringsrörelsen	-	-	5	1
IT	-	0	-	-
Administrativt stöd	-	1	0	-
Tre Kronor Försäkring AB				
Försäkringsrörelsen	-	-	1	1
Administrativt stöd	-	-	1	-
Svenska konsumentförsäkringar AB (publ)				
Försäkringsrörelsen	-	-	1	1
Administrativt stöd	-	-	1	-
Folksam Inköp AB				
Administrativt stöd	-	-	0	-
Totalt	856	662	444	300

Posten försäkringsrörelsen består framför allt av kostnader för den gemensamma marknadsorganisationen. Här ingår bland annat distribution, skadehantering, kundservice och försäkringsadministration. Med kapitalförvaltning avses kapitalförvaltningskostnaderna. Bland IT-transaktionerna ingår bland annat datautrustning, drift och utveckling av system, trycksaker samt telefoni. Administrativt stöd avser kostnader inom övriga centrala enheter, exempelvis kostnader för redovisning, revision och marknadsföring.

Utgående balanser vid årets slut	Fordringar		Skulder	
	2011	2010	2011	2010
Folksam ömsesidig sakförsäkring	24	29	406	267
Förenade Liv Grupp-försäkring AB (publ)	9	3	-	-
Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	-	1	4	1
Folksam LO Fond AB (publ)	-	14	5	-
Folksam Fondförsäkring AB	291	189	178	110
Reda Pensionsadministration AB	5	24	-	-
Folksam Spar AB (publ)	-	-	1	4
KPA AB	-	3	3	-
KPA Livförsäkring AB (publ)	-	1	-	-
KPA Pensionsförsäkring AB (publ)	-	10	1	-
Folksam Liv Fastighets AB	0	0	-	-
KP Pension & Försäkring Handelsbolag	-	140	-	-
Svenska Konsumentförsäkringar AB (publ)	-	-	1	-
KPA Pensionservice AB	103	-	-	-
Konsumentkooperationens pensionsstiftelse	15	-	-	-
Totalt	447	414	599	382

Internränta

Internränta betalas för fordringar och skulder mellan bolag inom Folksam. Räntan är STIBOR 1 vecka. I Folksam Liv uppgick internräntan 2011 till en intäkt på 8,3 miljon kronor.

Lån

Folksam Liv har lämnat lån till dotter- och intresseföretag i samband med fastighets-samt företagsförvärv om totalt 791 (354) mkr. Lånefordringarna uppgår till: Niterka KB 144 mkr, Niterka II KB 50 mkr, Folksam Fastighet Holding AB 160 mkr, Folksam Cruise Holding AB 382 mkr samt Kulltorp Holding AB 55 mkr. Intäktsrån-tan på dessa lån uppgick till 48 (9) miljoner kronor. Lånen redovisas under ba-lansposterna Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till koncernfö-retag samt Räntebärande värdepapper emitterade av, och lån till intresseföretag.

Garantier

Ett avtal har tecknats mellan Folksam Liv och KPA AB samt KPA Livförsäkring, med innebörden att Folksam Liv från 2007-04-01 tagit över betalningsansvaret för hyresavtalet avseende KPA Pensions tidigare lokaler. Avtalet löper till och med 2017-12-31.

Inga övriga garantier har ställts ut av Folksam Liv till förmån för annat bolag i Folksam.

Solidariskt betalningsansvar för handelsbolagets skulder redovisas bland ansvars-förbindelser med 427 (829) miljoner kronor.

Garantikapital

Folksam Liv har tidigare placerat ett garantikapital hos Folksam ömsesidig sakfö-rsäkring. Garantikapitalet omfattade 500 miljoner kronor per 2009-12-31, och löpte med ränta. Under 2010 har återbetalning skett av garantikapitalet efter till-stånd av Finansinspektionen.

Återförsäkring

Återförsäkring för bolagen inom Folksam sker huvudsakligen gentemot extern part. Folksam Liv har mottagit intern återförsäkring genom att Folksam Fondförsäkring AB (publ) och Förenade Liv Grupp-försäkring AB har återförsäkrat sig hos Folksam livförsäkring med en premievoly m uppgående till 21 miljoner kronor år 2011.

Aktieägartillskott

2011 skedde återbetalning av tidigare lämnat aktieägartillskott från Reda Pensions-administration AB till Folksam Liv med 8 miljoner kronor. Under 2011 har ingen återbetalning av aktieägartillskott skett.

Not 47. Medeltal anställda samt löner och ersättningar

Medeltal anställda i Sverige ¹⁾	Moderföretag		Dotterföretag	
	2011	2010	2011	2010
Tjänstemän	611	574	93	153
varav män	49%	48%	39%	42%
Ombud ²⁾	272	585		

1) Medelantalet anställda har beräknats med utgångspunkt från antalet arbetstimmar, betald tid, relaterade till en årsarbetstid på 1 945 (1 945) timmar.

2) Totalt antal i Folksam.

Ombud är anställda som mot rörlig ersättning säljer företagets produkter.

Löner, ersättningar och övriga förmåner, Mkr	Moderföretag		Dotterföretag	
	2011	2010	2011	2010
Anställda i Sverige				
Styrelse	2,2	2,0		
Verkställande direktör	2,5	2,4		
Vice verkställande direktör och andra ledande befattningshavare	11,6	11,6		
Styrelse och verkställande direktören dotterföretag			5,1	6,7
Tjänstemän	303,4	266,8	39,5	66,2
Ombud	20,3	54,6	113,9	2,7
Totalt	340,0	337,5	158,5	75,6
Sociala kostnader	181,9	151,9	35,7	46,3
varav pensionskostnader	64,0	38,7	21,3	19,5
varav pensionskostnader verkställande direktören	0,9	0,8	2,1	1,4

Fördelning kvinnor och män i företagsledningen, Antal	2011		2010	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Moderföretaget				
Verkställande direktör	–	1	–	1
Vice verkställande direktör och ställföreträdande koncernchef ¹⁾	–	1	–	1
Andra ledande befattningshavare	5	6	4	6
Styrelse	6	6	6	6

1) Lars Burman lämnade sin befattning 1 augusti.

Löner, ersättningar, arvoden och förmåner till ledande befattningshavare och styrelse, moderföretaget

Ersättningar och övriga förmåner under året, tkr	2011 Styrelse-arvode	2010 Styrelse-arvode
Styrelsens ordförande		
Nina Jarlbäck	178	170
Övriga styrelseledamöter		
Kjell Ahlberg	140	135
Dag Andersson	140	125
Johnny Capor	167	45
Sune Dahlqvist	103	100
Thomas Eriksson	102	85
Doris Forsell-Gustafsson	80	67
Susanna Gideonsson	102	100
Lars Idermark	-	50
Maj-Britt Johansson-Lindfors	103	85
Anita Modin	108	100
Bengt Nilsson	-	113
Sture Nordh	144	122
Eva Quist	108	35
Jan Rudén	130	117
Eva-Lis Sirén	143	125
Hans Tilly	164	135
Personalrepresentanter, 4 (5) stycken	278	279
Summa styrelsearvode	2 190	1 988
Koncernchef och verkställande direktör		
Anders Sundström		
Grundlön	2 506	2 377
Övriga förmåner	97	98
Pensionskostnad	862	804
Övrig ersättning	-	-
Summa	3 465	3 279
Vice verkställande direktör och stf koncernchef ¹⁾		
Lars Burman		
Grundlön	975	1 669
Övriga förmåner	16	28
Pensionskostnad	241	432
Övrig ersättning	201	363
Summa	1 433	2 492

Löner, ersättningar, arvoden och förmåner till ledande befattningshavare och styrelse, moderföretaget (forts.)

Ledande befattningshavare	2011	2010
Andra ledande befattningshavare , ¹⁾ 11 (10) stycken		
Grundlön	10 658	9 955
Övriga förmåner ²⁾	255	284
Pensionskostnad	2 843	2 568
Övrig ersättning ³⁾	739	442
Summa	14 495	13 249

Ersättningar och förmåner för koncernchef, VD, vice VD, stf koncernchef och övriga ledande befattningshavare delas lika mellan Folksam Sak och Folksam Liv, ovan redovisas den del som avser Folksam Liv. Den totala ersättningen till dessa personer utgörs av summan av ersättningar och förmåner redovisade i respektive bolags årsredovisning.

- 1) Med andra ledande befattningshavare avses de 11 personer vilka tillsammans med verkställande direktören och vice verkställande direktören/stf koncernchefen utgör koncernledningen. De två övriga vice verkställande direktörerna ingår i koncernledningen och redovisas under andra ledande befattningshavare.
- 2) Övriga förmåner avser huvudsakligen tjänstebil.
- 3) Övrig ersättning avser ersättning för kommitté och utskottsarbete samt för styrelsearvoden i dotterbolag.

Styrelsen har ett fast årsarvode enligt nedan i tusen kronor:

Styrelseordförande	140,0
Vice ordförande	90,0
Övriga exklusive VD	65,0
Suppleanter	35,0
Sammanträdesarvode	5,5
Särskilt om personalrepresentanter	
Ordinarie ledamot	35,0
Sammanträdesarvode	5,5
Sammanträdesarvode suppleanter	5,5
Arvoden till ledamöter i revisionsutskottet	
Årsarvode	42,0
Sammanträdesarvode	5,5
Arvoden till ledamöter i ersättningsutskottet	
Årsarvode	33,0
Sammanträdesarvode	5,5

Ersättningar till verkställande direktör, vice verkställande direktör, ledande befattningshavare och styrelse

Valberedningen ger bolagsstämman rekommendationer gällande ersättning till styrelsen. Till styrelsens ordförande och ledamöter inklusive personalrepresentanter utgår arvode enligt bolagsstämmans beslut.

Folksams styrelser har fastställt Folksams ersättningspolicy. Principer för ersättning till verkställande direktör, vice verkställande direktörer och andra ledande befattningshavare fastställs årligen av bolagsstämman. Ersättning utgörs av fast grundlön, övriga förmåner och pension. Inga belöningsprogram eller rörliga ersättningar utgår till ledande befattningshavare. Enligt Folksams ersättningspolicy fastställer styrelsen, efter förslag från ersättningsutskottet, lönen för verkställande direktör, vice verkställande direktörer och ledande befattningshavare. Ersättningen till verkställande direktör, vice verkställande direktörer och ledande befattningshavare revideras en gång per år.

Pension

Pensionsåldern för verkställande direktören är 62 år. Utöver förmåner enligt den allmänna pensionen försäkring ska Folksam bekosta pensionsförmåner för verkställande direktören motsvarande 35 procent av den årliga bruttolönen.

För två vice verkställande direktörer är pensionsåldern 62 år. För en vice verkställande direktör samt för andra ledande befattningshavare är pensionsåldern 65 år. Två vice verkställande direktörer övergick den 1 maj 2005 till en premiebaserad pensionsplan. En vice verkställande direktör och andra ledande befattningshavare har anställts med en premiebaserad pensionsplan. Utöver förmåner enligt den allmänna pensionen ska Folksam bekosta pensionsförmåner för motsvarande 25 procent av den årliga bruttolönen. För en vice verkställande direktör ska Folksam bekosta pensionsförmåner motsvarande 35 procent av den årliga bruttolönen. I anställningsavtal för ledande befattningshavare finns inskrivet att flytträtt av pensionen inte får utnyttjas om det kan antas att personen har kunskap om att en flytt i det enskilda fallet påverkar övriga försäkringstagare negativt.

Avgångsvederlag

Avgångsvederlag utgår för verkställande direktör med 12 månadslöner. För verkställande direktören gäller uppsägningstiden 12 månader från företagets sida och från verkställande direktörens sida gäller en uppsägningstid om sex månader. För vice verkställande direktörer och andra ledande befattningshavare med undantag av en ledande befattningshavare utgår avgångsvederlag med 12 månadslöner.

Uppsägningstiden för ledande befattningshavare är 12 månader från företagets sida och från vice verkställande direktörens och andra ledande befattningshavares sida gäller en uppsägningstid på sex månader.

Belöningsprogram

Ett belöningsprogram som omfattar samliga medarbetare inom Folksam (exklusive ledande befattningshavare, medarbetare med särskild ställning som kan påverka Folsams risknivå i enlighet med den beslutade Ersättningspolicyn) har gällt under 2011.

Belöningsprogrammet utformades med utgångspunkt från ett behov av effektiv resursförbrukning och en förflyttning av varumärket. Belöningsprogrammet fokuserade därför på två delområden: driftskostnader och varumärkesförflyttning. Dessa två delområden fördelades sedan på totalt sex delmål varav två nedbrutna på enheter och dotterbolag och övriga är övergripande Folksamsmål. Ett maximalt utfall från belöningsprogrammet för 2011 uppgår till 20 000 kr per medarbetare.

Utbetalning ur belöningsprogrammet ska föregås av styrelsebeslut.

En redogörelse för företagets ersättningar enligt Finansinspektionens allmänna råd om ersättningspolicy i Försäkringsföretag (FFFS 2011:2 5 kap) kommer att finnas tillgänglig på Folsams webbplats www.folksam.se i samband med bolagsstämman den 19 april 2012.

Pensionsåtaganden

Folsams pensionsplaner utgörs främst av pensionsförmåner som framgår i kollektivavtal gällande planen för Kooperationens tilläggsplan, KTP, för tjänstemän samt till viss del av tillkommande pensionsförmåner för högre befattningshavare. Pensionsplanerna omfattar i huvudsak ålderspension, sjukpension och familjepension.

Den 1 juli ersattes den förmånsbestämda pensionsplanen för alla anställda med en ny pensionsplan. Det nya avtalet KTP-planen innebär förändringar på lite olika sätt, beroende på när man är född.

Den som är född 30 juni 1978 eller tidigare omfattas av KTP avdelning 2 som i huvudsak är ett förmånsbestämt system. Detta kompletteras med KTP-K som är den premiebestämda delen inom KTP avdelning 2. Den som är född 1 juli 1978 till och med 30 juni 1983 omfattas av KTP avdelning 1 som är helt premiebestämd. Dock hade denna grupp möjlighet att under hösten välja att stanna kvar i den förmånsbestämda pensionen. Den som är född 1 juli 1983 eller senare omfattas av KTP avdelning 1 som är helt premiebestämd.

I samband med att Folsammanställda från den 1 juli 2011 kom att omfattas av ett nytt kollektivavtal om pensioner (KTP-planen) så bytte de som arbetar på KPA Pension från KPA-planen till KTP-planen. Den som den 1 juli inte var fullt arbetsför på grund av sjukdom eller tjänstledig till någon del kvarstår i KPA-planen till dess medarbetaren är fullt arbetsför eller återinträder i tjänst.

Pensionsplanerna för förmånsbestämda pensioner är tryggade genom avsättningar till Konsumentkooperationens pensionsstiftelse.

Folksam Sak har betalningsansvaret för pensionsplanen för samtliga anställda

inom Folksam. Folksam Sak har givit Konsumentkooperationens pensionsstiftelse i uppdrag att ombesörja utbetalning av pension.

Vid redovisning av pensionsåtaganden i juridisk person tillämpas reglerna i tryggandelagen och Finansinspektionens föreskrifter. Tillämpning av Tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. Reglerna i IAS 19 avseende förmånsbestämda pensionsplaner tillämpas därför inte utan upplysningar lämnas enligt relevanta delar av vad som anges i IAS 19. Pensionsberäkningarna bygger på löne- och pensionsnivåer på balansdagen.

Pensionsåtagande tryggade i Konsumentkooperationens Pensionsstiftelse Mkr	2011	2010
Verkligt värde på särskilt avskiljbara tillgångar	3 380	3 129
Pensionsåtagande tryggade i Pensionsstiftelsen	-2 902	- 2 797
Övervärde (inkl buffertkapital)	478	332
Specifikation av verkligt värde på särskilt avskilda tillgångar i Konsumentkooperationens Pensionsstiftelse		
	2011	2010
Räntebärande värdepapper	2 062	1 981
Aktier	1 014	864
Alternativa placeringar	0	9
Fastigheter	304	275
Totalt värde på särskilt avskilda tillgångar	3 380	3 129
Kostnader för pensioner pensionering i egen regi		
	2011	2010
Avsättning till Pensionsstiftelsen	260	28
Utbetalade pensioner	156	150
Gottgörelse för pensionsutbetalningar och administration	-256	- 150
Särskild löneskatt på pensionskostnader, 24,26%	39	7
Avgår avkastning på särskilt avskiljda tillgångar	-126	- 163
Nettokostnad för pensioner i egen regi	73	- 128

Not 48.

Avstämning av totalavkastningstabell	Not	Ingående marknads-värde 2011-01-01	Utgående marknads-värde 2011-12-31	Total-avkastning 2011
Räntebärande				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	20	65 381	75 746	
Upplupen ränta		1 188	1 377	
Direkt lån	22	283	281	
Ränteterminer, netto	23	- 9	- 16	
Övriga skulder		- 1 284	- 601	
Omklassificering från fastigheter		92	-	
Omklassificering till alternativa placeringar		-	- 54	
Omklassificering till säkring		- 470	- 946	
Likvida medel		2 469	4 028	
Räntebärande innan värderingsskillnader		67 650	79 815	6 270
Prisskillnader olika antal likviddagar vid värdering		66	111	56
Värderingsprinciper terminer		2	1	
Räntebärande enligt TAT		67 718	79 927	6 326
Aktier				
Aktier och andelar	19	34 424	26 868	
Omklassificering till alternativa placeringar		- 993	- 975	
Omklassificering till fastigheter		- 273	- 337	
Restitutioner	26	9	4	
Aktiederivat, netto	23	642	523	
Likvida medel		75	73	
Aktier innan värderingsskillnader		33 885	26 156	- 3 773
Skillnad värderingskurs bid/traded		12	59	54
Värderingsprinciper terminer		- 3	4	
Aktier enligt TAT		33 893	26 219	- 3 719
Alternativa placeringar				
Omklassificering från aktier		993	975	
Andelar till intresseföretag			95	
Lån till intresseföretag			437	
Upplupen ränta lån till intresseföretag			33	
Övriga finansiella placeringstillgångar	24		230	
Omklassificering från räntebärande			54	
Likvida medel		0	14	
Alternativa placeringar innan värderingsskillnader		993	1 838	83
Värderingsskillnader		0	0	0
Alternativa placeringar enligt TAT		993	1 838	83

Avstämning av totalavkastningstabell (forts.)	Not	Ingående marknads-värde 2011-01-01	Utgående marknads-värde 2011-12-31	Total-avkastning 2011
Fastigheter				
Byggnader och mark	16	2 564	2 818	
Rörelseskulder byggnader och mark		- 20	- 15	
Tillkommer indirekt ägda fastigheter	17	3 044	3 039	
Omklassificering till ränta		- 92	-	
Omklassificering från aktier		273	337	
Efterställda lån	22	122	208	
Upplupen ränta alternativa placeringar		4	4	
Lån till koncernföretag		354	354	
Vinstandelslån	22	198	220	
Likvida medel fastighetsrelaterade		66	78	
Fastigheter innan värderingsskillnader		6 513	7 043	590
Olika antal likviddagar vid värdering		0	- 1	
Eliminering av internvinst		-	-	14
Värderingsskillnader		-	-	- 3
Marknadsvärdering indirekt ägda fastigheter		1 878	2 068	201
Fastigheter enligt TAT		8 391	9 110	802
Bolagstrategiska innehav				
Aktier och andelar koncerföretag till bokfört värde	17	5 523	5 543	
Avgår innehav i indirekt ägda fastigheter	17	- 3 044	- 3 039	
Andelar i intressebolag	18	104	-	
Övriga finansiella placeringstillgångar	24	14	-	
		2 597	2 504	22
Uppdaterade marknadsvärden		207	207	0
Bolagstrategiska enligt TAT		2 804	2 711	22
Säkringsinstrument				
Ränteswappar netto	23	- 37	- 8	
Upplupen ränta ränteswap		73	- 2	
Valutaderivat, netto	23	198	185	
Swaptions netto	23	435	1	
Likvida medel		0	3	
Omklassificering från räntebärande		470	946	
Säkringsinstrument innan värderingsskillnader		1 139	1 125	3 894
Värderingsskillnader		- 12	17	19
Säkringsinstrument enligt TAT		1 127	1 142	3 913

Not 49. Viktiga uppskattningar och bedömningar

Viktiga bedömningar vid tillämpning av koncernens redovisningsprinciper

Försäkrings- respektive investeringsavtal

Enligt IFRS 4 ska avtal som överför betydande försäkringsrisk klassificeras som försäkring. Folksam har gjort bedömningen att försäkringsrisk överstigande fem procent ska anses vara betydande och avtalet därmed klassas som försäkring. En generell beskrivning av Folksam Livs redovisningsprinciper för klassificering av avtal finns i not 1.

Klassificeringen styr dock inte om avtalen redovisas som försäkringsavtal eller delas upp i en försäkringsdel och en finansiell del. Folksam Liv redovisar all traditionell livförsäkring med garanti som försäkringsavtal då traditionell livförsäkring med garanti uppfyller villkoren för betydande andel diskretionära delar (återbäring). Gruppliv, sjuk och premiebefrielseförsäkring, avgiven och mottagen återförsäkring samt övrig riskförsäkring redovisas också som försäkringsavtal. Avtal med villkorad återbäring och fondförsäkringsavtal delas i stället upp i enskilda komponenter, en försäkringsdel och en finansiell del, och redovisas som om de vore separata avtal (unbundlas).

Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

Folksam Livs redovisningsprinciper definierar närmare hur tillgångar och skulder ska klassificeras i olika kategorier: Klassificering av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel förutsätter att dessa motsvarar beskrivningen av finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel under redovisningsprinciper.

Finansiella tillgångar och skulder som försäkringsföretaget initialt valt att värdera till verkligt värde via resultaträkningen förutsätter att kriterierna under redovisningsprinciper uppfyllts.

Viktiga källor till osäkerheter i uppskattningar

Försäkringstekniska avsättningar

Folksam Livs redovisningsprinciper för försäkringskontrakt beskrivs i not 1. Känsligheten i de antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs i not 2. Nuvarande antaganden beskrivs i noterna till försäkringstekniska avsättningar not 32-33.

Fastställande av verkligt värde på finansiella instrument

För värderingen av finansiella tillgångar och skulder för vilka det inte finns något direkt observerbart marknadspris används värderingstekniker som beskrivs under redovisningsprinciper i not 1. För finansiella instrument med begränsad likviditet avspeglar inte alltid det observerade marknadspriset faktiskt genomförda transaktioner. För sådana instrument kan därför vissa ytterligare bedömningar krävas beroende på osäkerheten i marknadssituationen. Se även upplysningar i not 27.

Förvaltningsfastigheter och rörelsefastigheter

Värdering av fastigheter sker med hjälp av värderingstekniker som innebär att antaganden med olika parametrar exempelvis diskonteringsränta och vakansgrad används. För närmare beskrivning av värderingsprinciperna se not 1 samt not 16.

Pensioner och liknande förpliktelser

Redovisningsprinciper för förmånsbestämda pensioner och ej tryggade pensionsförpliktelser beskrivs i not 1. Till grund för värdering av pensionsförpliktelserna ligger aktuariella antaganden som beskrivs i not 37.

Avsättningar

En avsättning i balansräkningen redovisas när Folksam Liv har en befintlig juridisk eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Styrelsens och verkställande direktörens underskrift

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar att, såvitt de känner till, årsredovisningen är upprättad i överensstämmelse med god redovisningssed för försäkringsföretag, lämnade uppgifter stämmer med de faktiska förhållandena och ingenting av väsentlig betydelse är utelämnat som skulle kunna påverka den bild av bolaget som skapats av årsredovisningen.

Stockholm den 28 mars 2012

Nina Jarlbäck
Styrelsens ordförande

Johnny Capor

Sune Dahlqvist

Börje Enander

Thomas Eriksson

Susanna Gideonsson

Maj-Britt Johansson Lindfors

Anders L Johansson

Anita Modin

Sture Nordh

Eva Quist

Jan Rudén

Eva-Lis Sirén

Hans Tilly

Min revisionsberättelse har lämnats
den 28 mars 2012

Anders Sundström
Verkställande direktör

Anders Bäckström
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Folksam ömsesidig livförsäkring

Org nr 502006-1585

Rapport om årsredovisningen

Jag har reviderat årsredovisningen och koncernredovisningen för Folksam ömsesidig livförsäkring för år 2011.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar för årsredovisningen och koncernredovisningen

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som ger en rättvisande bild enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och för den interna kontroll som styrelsen och verkställande direktören bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Revisorns ansvar

Mitt ansvar är att uttala mig om årsredovisningen och koncernredovisningen på grundval av min revision. Jag har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige. Dessa standarder kräver att jag följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen för att uppnå rimlig säkerhet att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter.

En revision innefattar att genom olika åtgärder inhämta revisionsbevis om be-
lopp och annan information i årsredovisningen och koncernredovisningen. Revi-
sorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna
för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig
dessa beror på oegentligheter eller på fel. Vid denna riskbedömning beaktar revi-
sorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur bolaget upprättar
årsredovisningen och koncernredovisningen för att ge en rättvisande bild i syfte
att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omstän-
digheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i bolagets in-
terna kontroll. En revision innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten
i de redovisningsprinciper som har använts och av rimligheten i styrelsens och
verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen, liksom en utvärdering
av den övergripande presentationen i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Jag anser att de revisionsbevis jag har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga
som grund för mina uttalanden.

Uttalanden

Enligt min uppfattning har årsredovisningen och koncernredovisningen upprättats
i enlighet med lagen om årsredovisning i försäkringsföretag och ger en i alla vä-
sentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets och koncernens finansiella
ställning per den 31 december 2011 och av dess finansiella resultat och kassa-
flöden för året enligt lagen om årsredovisning i försäkringsföretag. Förvaltnings-
berättelsen är förenlig med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga
delar.

Jag tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och
balansräkningen för moderbolaget och koncernen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra förordningar

Utöver min revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har jag även
reviderat förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust samt
styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Folksam ömsesidig liv-
försäkring för år 2011.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bola-
gets vinst eller förlust, och det är styrelsen och verkställande direktören som har
ansvaret för förvaltningen enligt försäkringsrörelselagen.

Revisoreernas ansvar

Mitt ansvar är att med rimlig säkerhet uttala mig om förslaget till dispositioner
beträffande bolagets vinst eller förlust och om förvaltningen på grundval av min
revision. Jag har utfört revisionen enligt god revisionsmed i Sverige.

Som underlag för mitt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträff-
ande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med
försäkringsrörelselagen. Som underlag för mitt uttalande om ansvarsfrihet har
jag utöver min revision av årsredovisningen och koncernredovisningen granskat

Revisionsberättelse (forts.)

väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningskyldig mot bolaget. Jag har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med försäkringsrörelselagen, lagen om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen. Jag anser att de revisionsbevis jag inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för mina uttalanden.

Uttalanden

Jag tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten/förlusten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 28 mars 2012

Anders Bäckström
Auktoriserad revisor